ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର
ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ରାଜନୀତି

ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ କିଛି ଶିକ୍ଷା

ମୂଳ ଇଂରାଜୀ :
ରିସର୍ଚ୍ଚ ୟୁନିଟ୍ ଫର୍ ପଲିଟିକାଲ୍ ଇକୋନୋମି, ମୁମ୍ବାଇ

ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ଏବଂ ପ୍ରକାଶନ:
ସମାର୍ଜନୀ ପ୍ରକାଶନ
ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଜାନୁଆରୀ - ୨୦୦୪

Copy right - Research Unit For Political Economy

First Published - September 2003

The Economics & Politics of the World Social Forum
(Aspects of Indian Economy, No - 35)

Original English version edited, printed & published by
Rajani X. Desai for R.U.P.E., ground floor,
Sidhwa Estate, N.A. Sawant Marg, Mumbai - 400005.

This Oriya translation appears with the permission of the copyright holders.

ସମାର୍ଜନୀ ପ୍ରକାଶନ, ପ୍ଲଟ୍ ନଂ - ୨୧୨୨, ଶବର ସାହି ଲେନ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୬,
ତରଫରୁ ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱପ୍ରିୟ କାନୁନ୍‌ଗୋଙ୍କ ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଏବଂ ମୁଦ୍ରିତ ।

ଡି.ଟି.ପି. ଏବଂ ଟାଇପ୍ ସେଟିଂ - ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍, ନୀଳକଣ୍ଠ ନଗର,
ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ମୁଦ୍ରଣ - ଶୋଭନ ପ୍ରେସ୍ , ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବିହାର, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ସହଯୋଗ ମୂଲ୍ୟ - ୧୫ ଟଙ୍କା

ପ୍ରକାଶକୀୟ

ମଣିଷ ଜାତିର ଇତିହାସରେ ସବଳ ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ବଳର ଶୋଷଣ ଯେତିକି ସତ୍ୟ, ସେ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ବି ସେତିକି ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଶୋଷକ ଦ୍ୱାରା, ଶୋଷିତର ସଂଗ୍ରାମରେ ସହଯାତ୍ରୀ ଭାବେ ସାମିଲ୍ ହୋଇ ଏହାକୁ ହଡ଼ପ କରିନେବା ତତୋଽଧିକ ସତ୍ୟ ବୋଲି, ଗତ କେଇ ଦଶନ୍ଧିର ଇତିହାସ କ୍ରମେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଆଣୁଛି । ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ପଛଭୂମିରେ ବେଶ୍ କିଛି ଆଲୋଡନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା 'ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ' ବିଷୟଟିରେ ଏହିଭଳି କିଛି ସତ୍ୟତା ନିହିତ ରହିଛି ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଗତ କେଇ ଦଶନ୍ଧିର ବିଶ୍ୱର ଇତିହାସ ହେଉଛି ଅସ୍ତ୍ରଭିତ୍ତିକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ସହିତ ଅର୍ଥନୈତିକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ । ଏଇ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ବିଶ୍ୱର କେତେକ ବଛାବଛା ସାହୁକାରୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଚାଲିଥିବା ତ୍ରିମନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ - ଜଗତୀକରଣ, ଉଦାରୀକରଣ ଏବଂ ଘରୋଇକରଣର ଧ୍ୱଂସ ଲୀଳା ବିରୋଧରେ ଯେଉଁ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ପ୍ରତିବାଦ ଏବଂ ସଂଗ୍ରାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ସମୟ କ୍ରମେ ତା'ର କିଛି ଅଂଶର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ରୂପାନ୍ତର ହେଉଛି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ(World Social Forum)

ପୂର୍ବରୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ତିନୋଟି ଯାକ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ମିଳନୀ ବ୍ରାଜିଲରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି । ଏଥର ୪ର୍ଥ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ମିଳନୀ ୨୦୦୪ ମସିହା ଜାନୁୟାରୀ ୧୬ - ୨୧ ତାରିଖ ଭିତରେ ଭାରତର ମୁମ୍ବାଇ ସହରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଛି । ଭାରତ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଗୌରବମୟ ଏବଂ ଐତିହାସିକ ଘଟଣା ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଏହାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ସ୍ୱରୂପ, ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ସମ୍ମିଳନୀମାନ ମଧ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଛି । ଓଡିଶାରେ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ଗତ ଜାନୁୟାରୀ ୩ ଏବଂ ୪ ତାରିଖ ଦିନ, ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି । ସେହି ମୁମ୍ବାଇଠାରେ ଠିକ୍ ଏକା ତାରିଖରେ , ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀର ସମାନ୍ତରାଳ ସମ୍ମିଳନୀ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ସଂଗଠନ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 'ମୁମ୍ବାଇ ରେଜିଷ୍ଟାନ୍ସ - ୨୦୦୪' ଏବଂ 'ଯୁଦ୍ଧ, ଜଗତୀକରଣ ଏବଂ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମ୍ମିଳନୀ ' ନାମରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ସମ୍ମିଳନୀ ମଧ୍ୟ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ।

ସମାଜର ସଚେତନ ବର୍ଗଙ୍କ ଭିତରେ ବ୍ୟାପକ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା 'ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ' ନାମକ ବିଷୟଟିର ପୃଷ୍ଠଭୂମିର ଏକ ନିରପେକ୍ଷ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମୁମ୍ବାଇ ସ୍ଥିତ, Research Unit For Political Economy (RUPE) ନାମକ ରାଜନୈତିକ - ଅର୍ଥନୀତିର ପ୍ରମୁଖ ଗବେଷଣା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଆସୁଥିବା ପତ୍ରିକା 'Aspects of Indian Economy ' ର 'The Economics and Politics of the World Social Forum' ଶୀର୍ଷକ ୩୫ତମ ସଂଖ୍ୟାଟି ଖୁବ୍ ଉପାଦେୟ ଏବଂ ସମୟୋପଯୋଗୀ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଏହାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ଓଡିଆ ପାଠକ ପାଠିକା ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚେଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ 'ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ରାଜନୀତି' ନାମକ ଏହି ପୁସ୍ତିକାଟି ତା'ର ଏକ ଅବିକଳ ଓଡିଆ ଅନୁବାଦ ।

ଓଡିଶାର ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ଭିତରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ରାଜନୀତିକୁ ନେଇ ବ୍ୟାପକ ବିତର୍କର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇପାରିଲେ ଆମର ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ସମାର୍ଜନୀ ପ୍ରକାଶନ

ସୂଚୀପତ୍ର

୧. ଜଗତୀକରଣ ୧
୨.ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ ଜଗତୀକରଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ୯
- ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଆବିର୍ଭାବ - କାହିଁକି ଓ କିପରି ? ୯
- ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ମୁମ୍ବାଇ ୨୦୦୪ ଏବଂ ଭାରତର ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଦୃଶ୍ୟପଟ୍ଟ ୪୪

ପରିଶିଷ୍ଟ -

୧ - ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ - ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗୋଟିଏ ସଂସ୍ଥାର ବିଶେଷ ଅନୁଧ୍ୟାନ ୬୪
୨ -ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ ଆସୁଥିବା ଅର୍ଥ ୭୪

ଜଗତୀକରଣ

ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଘଟୁଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପାଇଁ ନବେ ଦଶକରେ, 'ଜଗତୀକରଣ' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଏକ ଫେସନ୍ ହୋଇଗଲା । କୁହାଗଲା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୁଡିକ ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମୃଦ୍ଧି ହିଁ ଆଣି ଦେବ ।

କିନ୍ତୁ 'ଜଗତୀକରଣ' ନାଁରେ ପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ହାତକୁ ନିଆଗଲା, ସେଗୁଡିକ ସଂଯୁକ୍ତ ଏବଂ ବିକାଶମୂଳକ ନ ଥିଲା, ବରଂ ଥିଲା ଜବରଦସ୍ତି ଓ ବିଘଟନ, ଅନୁନ୍ନତ ଏବଂ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା । ତୃତୀୟବିଶ୍ୱରୁ ଋଣ ପରିଶୋଧ ବାବଦରେ ଲଗାତାର ଭାବେ ଅର୍ଥ ଆଦାୟ ; ସେହି ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ରପ୍ତାନୀ ହେଉଥିବା କଞ୍ଚାମାଲ୍ ଗୁଡିକର ମୂଲ୍ୟହ୍ରାସ; ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ବଳ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଶୁଳ୍କ ରିହାତିର ପ୍ରତ୍ୟାହାର; ବିଦେଶୀ ପୁଂଜିଲଗାଣ ଉପରୁ କଟକଣା ଉଠେଇ ଦେଇ ବୃହତ୍ ବିଦେଶୀ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତୃତୀୟବିଶ୍ୱ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ଅର୍ଥନିତୀରେ ବୃହତ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡିକୁ ଅକ୍ତିଆର କରିବା; ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଫଟ୍କା ପୁଞ୍ଜି (Speculative Internatrional Capital)ର ଅବାଧ ପ୍ରବାହ ପାଇଁ ସମସ୍ତ କଟକଣା ଉଠେଇ ତା'ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ଜୀବନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା; ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର, ବିକାଶ ଏବଂ ଜନମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବ୍ୟୟ ହ୍ରାସ; ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂସାଧନ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡିକର ଘରୋଇକରଣ; ସାଧାରଣ ସେବା ଏବଂ ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷପତ୍ର ଯଥା ବିଦ୍ୟୁତ୍ଶକ୍ତି , ଜାଳେଣି, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା, ଶିକ୍ଷା, ପରିବହନ, ଖାଦ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିର ଅହେତୁକ ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି (ପରିବାର ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହଣ ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ସାଙ୍ଗକୁ ମହିଳାମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହଣ ପରିମାଣରେ ଅଧିକ ହାରରେ ହ୍ରାସ) ; ଆଗରୁ ଦୁର୍ବଳ କ୍ଷେତ୍ର ଗୁଡିକ ପାଇଁ ରଖା ଯାଉଥିବା ରିହାତି ଥିବା ଋଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର; ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନରେ ଶ୍ରମ- ମୂଲ୍ୟର ହ୍ରାସ; ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱରେ ଘରୋଇ ଶିଳ୍ପର ସଙ୍କୋଚନ ଏବଂ ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ କଳକାରଖାନା ବନ୍ଦ; କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଦୁରବସ୍ଥା ; ହସ୍ତତନ୍ତ/ହସ୍ତଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁରବସ୍ଥା; ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବଦଳରେ ଅର୍ଥକରୀ ଫସଲ ଚାଷ; ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା ଧ୍ୱଂସ; ଜମି ଉପରୁ ସିଲିଂ ପ୍ରତ୍ୟାହାର; ଜମିରୁ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ବେଦଖଲ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲ ହସ୍ତାନ୍ତର ; ନୂଆ ଏବଂ ବିପଜ୍ଜନକ ଜୈବ ପ୍ରଯୁକ୍ତି (Bio technology) ଉପରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ନିର୍ଭରଶୀଳତା; ବିଷାକ୍ତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଏବଂ କ୍ଷତିକାରକ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତୃତୀୟବିଶ୍ୱକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା; ମହିଳାମାନଙ୍କୁ କାରଖାନାର

କଠିନ ଶ୍ରମରେ ଖଟେଇବା; ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ ବେକାରୀ ବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତିର ବୃଦ୍ଧି; ନାରୀମାନଙ୍କୁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀର ଉପଭୋକ୍ତା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରକାର ପ୍ରସାର ଓ ପ୍ରଚାର ; ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଗଣମାଧ୍ୟମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରବେଶ; ଏବଂ ସୁସଙ୍ଗତ ଭାବେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ବିଶାଳ ସମୁଦ୍ର ମଝିରେ ଉପଭୋକ୍ତାବାଦର ଦ୍ୱୀପ ଗୁଡିକର ବିକାଶ ।

ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ ଯେ, ସଂଯୁକ୍ତ ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧ ହେବା ଦୂରେ ଥାଉ, ଆଜିର ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବରଂ ଅଧିକ ବିଭାଜିତ । ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ହିସାବ ଅନୁଯାୟୀ, ବିଶ୍ୱର ୪୫ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକ ଦିନକୁ ଦୁଇ ଡଲାରରୁ କମ୍ ଅର୍ଥରେ ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତି । ଏବଂ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ନବେ ଦଶକରେ ବଢିଛି । ଆଜି ବିଶ୍ୱରେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ, ସେଥିରେ ସାରା ବିଶ୍ୱର ସମୁଦାୟ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ବେକାର କିମ୍ବା ଅର୍ଦ୍ଧ-ବେକାର । ତା ସାଙ୍ଗକୁ, ୧୯୯୩ରେ ବିଶ୍ୱର ସବା ଉପରେ ଥିବା ୧ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକଙ୍କ ଆୟ, ସବାତଳେ ଥିବା ୫୭ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକଙ୍କ ସମୁଦାୟ ଆୟଠାରୁ ଅଧିକ ଥିଲା, ସବା ଉପରର ୫ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକଙ୍କ ଆୟ ହିସାବକୁ ନେଲେ ତାହା ତଳଆଡୁ ୮୫ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକଙ୍କ ସମୁଦାୟ ଆୟ ସହିତ ପ୍ରାୟ ସମାନ ହେବ ।[୧]

ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସ୍ଥାଣୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆସିଥିବାବେଳେ ଆବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିକ ଅସମାନ ହୋଇଛି । ଧନୀରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ଗତ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର, ପୂର୍ବ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ତୁଳନାରେ, ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଅବସ୍ଥା ଆହୁରି ଖରାପ । ୧୯୮୦-୯୮ ମଧ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା ହାରାହାରି ଆୟବୃଦ୍ଧି ଶୂନକୁ ଖସି ଆସିଛି ।[୨]

ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏବଂ ଅସମାନତା ନୂଆକଥା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଗତଦଶନ୍ଧିରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ବାର ବାର ଭୟାବହ ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ଏବଂ ପତନ ଘଟିଛି, ଯାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦୃଢ ବୋଲି ଧରାଯାଉଥିବା ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି । ପୁଞ୍ଜିର ମୁକ୍ତ ପ୍ରବାହର ସହାୟତାରେ ଏହା ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଦେଶକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ୧୯୯୭-୯୮ର ପୂର୍ବ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ଯେଉଁଥିରେ ୭/୮ଟି ଦେଶ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ , ତା ପଛକୁ ଅଗଷ୍ଟ ୧୯୯୮ରେ ରୁଷିଆର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ପତନ; ଅଗଷ୍ଟ - ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୧୯୯୮ ଏବଂ ପୁଣିଥରେ ୧୯୯୯ରେ ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ବ୍ରାଜିଲ୍ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ପତନ; ବ୍ରାଜିଲର ଏହି ଅବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ଦୁର୍ବଳ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଦୋହଲି ଯାଇଥିଲା; ୨୦୦୦ରେ ଏହାର ମଧ୍ୟ ନାଟକୀୟ ଭାବେ ପତନ ହୋଇଥିଲା, ଯାହାକି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଉଧେଇ ପାରିନାହିଁ । ଆର୍ଥିକ ଅସ୍ଥିରତା, ଯାହାକୁ ଅରାଜକତାର ପାଖାପାଖି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ, ହେଉଛି ଏହି ଦଶନ୍ଧିର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଲକ୍ଷଣ । ବିଶ୍ୱ ସଂଯୁକ୍ତିକରଣ ଏବଂ ତା'ର ସଫଳତାକୁ ନେଇ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କୁହାଯାଉଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଦ୍ରା ବିନିମୟ ହାରରେ

ଦ୍ରୁତ ହ୍ରାସବୃଦ୍ଧି ଘଟିଲା; ବାଣିଜ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅବସ୍ଥା । ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱରୁ ରପ୍ତାନୀ ହେଉଥିବା କଞ୍ଚାମାଲ୍‌ର ମୂଲ୍ୟରେ ଦ୍ରୁତହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା ।

ଏହି ଆର୍ଥିକ ସଂକଟ ଦ୍ୱାରା ଯାହା ଛାରଖାର ହୋଇଛି ତାହା ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ସହ ତୁଳନୀୟ । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଜୀବନଧାରଣ ଏପରି ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି ଯେ ତାହା ଲୋକଙ୍କୁ ଅନେକ ଦଶନ୍ଧି ପଛକୁ ନେଇ ଯାଇଛି - ଋଷିଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଏକ ଶତାବ୍ଦୀ ପଛକୁ ହୋଇଯାଇଛି (ରୁଷିଆରେ ପୁରୁଷ ଲୋକଙ୍କ ହାରାହାରି ଆୟୁ ୧୯୯୦ରେ ୫୭କୁ ଖସି ଆସିଥିଲା) । ଦଶନ୍ଧି ଶେଷରେ, ପୂର୍ବ ଇଉରୋପ ଏବଂ ଭୂତପୂର୍ବ ସୋଭିଏତ୍ ଇଉନିଅନର ପ୍ରାୟ କୌଣସି ବି ଦେଶର ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ (GDP), ସେମାନଙ୍କର ୧୯୮୯ର ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ହାର ସହ ସମାନ ନଥିଲା । ଏହି ଦଶନ୍ଧି ଶେଷରେ ଋଷିଆର ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ହାର, ୧୯୮୯ର ଜାତୀୟ ଆୟ ହାରର ମାତ୍ର ଦୁଇ ତୃତୀୟାଂଶ ହିଁ ଥିଲା; ମୋଲଡୋଭା ଏବଂ ୟୁକ୍ରେନ୍‌ରେ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ହାର ସେମାନଙ୍କ ୧୯୮୯ ଆୟ ହାରର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଥିଲା । ଏସିଆର ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ସମୟରେ ଥାଇଲାଣ୍ଡରେ ତିନିଗୁଣ, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆରେ ଚାରି ଗୁଣ ଏବଂ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରେ ଦଶ ଗୁଣ ବେକାରୀ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନେ, ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିରତା ଆଣିବା ପାଇଁ ଯଦ୍ ପରୋ ନାସ୍ତି ଚେଷ୍ଟା କରିଥିବା (ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ କିପରି ଋଣ ପରିଶୋଧରେ ଖିଲାପ ନ କରିବେ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିବା) ବେଳେ ଏହି ସଙ୍କଟରୁ ଫାଇଦା ମଧ୍ୟ ଉଠେଇଲେ । ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱରୁ ରପ୍ତାନୀ ହେଉଥିବା କଞ୍ଚାମାଲର ମୂଲ୍ୟହ୍ରାସ ଫଳରେ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇଲା । ପୂର୍ବ ଏସିଆ, ଋଷିଆ ଏବଂ ବ୍ରାଜିଲରୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ପୁଂଜିର ସୁଅ ଛୁଟିଲା । (ଏହାର ପରିମାଣ ବହୁତ ବେଶୀ ଥିଲା : ଥାଇଲାଣ୍ଡରୁ ବାହାରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିବା ପୁଞ୍ଜି, ୧୯୯୭ରେ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟର ୭.୯ ପ୍ରତିଶତ, ୧୯୯୮ରେ ୧୨.୩ ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ୧୯୯୯ର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ୭ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।[୩] ଏବଂ, ପୂର୍ବ ଏସିଆ,ଋଷିଆ, ବ୍ରାଜିଲ୍ ଏବଂ ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାରେ ମୁଦ୍ରାର ମୂଲ୍ୟହ୍ରାସ ହେବା ଫଳରେ ଏ ଦେଶମାନଙ୍କର, ଉଭୟ ଘରୋଇ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ଉଦ୍ୟୋଗର ସଂପତ୍ତି ସବୁକୁ ବିଦେଶୀ କଂପାନୀମାନେ ଶସ୍ତା ଦରରେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କିଣି ନେଇଯିବାର ସୁବିଧା ପାଇଗଲେ ।

ଏଥିରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଚୁର ଫାଇଦା ମିଳିଥିଲା । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ, ନବେ ଦଶକର ଆର୍ଥିକ ପତନର ଶେଷ ପର୍ବ ପୂର୍ବରୁ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନେ ବ୍ରାଜିଲର ଘରୋଇକରଣ କରାଯାଇଥିବା ଭିତ୍ତିଭୂମି ଏବଂ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରକୁ କିଣି ପକେଇ ଥିଲେ; କେବଳ ୧୯୯୮ ବର୍ଷରେ ସେମାନେ ୭ ବିଲିୟନ ଡଲାର ପରିମାଣର ଲାଭ ସ୍ୱଦେଶକୁ ପଠେଇଥିଲେ ।[୪]

'ଜଗତୀକରଣ' ଶବ୍ଦଟି ଗୁରୁତର ଭାବରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତିକର । ଜାତୀୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରମ / ଶ୍ରମିକ ବନ୍ଦୀହୋଇ ରହିଛି । ଅଥଚ, ପୁଞ୍ଜିର ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବାର ସ୍ୱାାଧୀନତା ରହିଛି । (ଯାହା ଏହାକୁ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଶ୍ରମର ସର୍ବାଧିକ ଶୋଷଣ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ ।) କିନ୍ତୁ ପୁଞ୍ଜିର ମାଲିକାନା ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଖେଳେଇ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଏହା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ହାତରେ ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ଏବଂ ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଏମିତି ନୁହେଁ ଯେ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ସମୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ ଆୟର ତାରତମ୍ୟ, ୧୯୩୦ପରଠାରୁ ଦେଖିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସର୍ବାଧିକ ଏବଂ ଏହି ଅବସ୍ଥା ଅଧିକ ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି । ୧୯୯୦ ଦଶକରେ ଯେଉଁ ୩୦ ପ୍ରତିଶତ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା, ସେଥିରୁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଅଂଶ, ସବୁଠାରୁ ଧନୀ ୫ ପ୍ରତିଶତ - ପ୍ରକୃତରେ ୧ରୁ ୨ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକଙ୍କ ପକେଟକୁ ଯାଇଛି ।[୬] ନିକଟରେ ହୋଇଥିବା ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ୨୦୦୧ରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଏବଂ, ଇଉରୋପରେ ଆର୍ଥିକ ସଂଯୁକ୍ତିକରଣ ଏବଂ ଅଧିକ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଚାଲିଥିବା ଦୌଡ଼, ପ୍ରକୃତରେ ଇଉରୋପର ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀକୁ, ସେମାନଙ୍କ ଅଧିକାର ଓ ସାମାଜିକ ପ୍ରାପ୍ୟରୁ ବଂଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ଏହିପରି, ଜଗତୀକରଣର ପ୍ରତିରୋଧ, ବରଂ ତୀବ୍ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରତିରୋଧ - ଏହାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗୁଥିବା ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱ ଏବଂ ସେଠାର ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଏହି ଆକ୍ରମଣର ସାମନା କରିବାକୁ ପଡୁଥିବା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶ, ଉଭୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଏହି ପ୍ରତିରୋଧକୁ ସାମନା କରିବା ପାଇଁ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ, ନିଜଦେଶରେ ଦମନଲୀଳା ଏବଂ ଦେଶବାହାରେ ସାମରିକ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ପାଇଁ ପଛେଇ ନାହିଁ । ଅତି ସାଧାରଣ ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡିକ କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଅଧିକ ଚତୁର ରାଜନୈତିକ କୌଶଳ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଛି ।

ଏକ ନୂତନ ଉଦ୍ୟମ

'ଜଗତୀକରଣ' ବିରୋଧରେ ପ୍ରତିବାଦ ଜଣେଇ, ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୧ରେ ବ୍ରାଜିଲର ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ ସହରରେ ଏକ ବିରାଟ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇଥିଲା । ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରରୁ ଆସିଥିବା ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାର ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଏବଂ ସଂଗଠନ ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ନିଜକୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ (World Social Forum) ନାମରେ ନାମିତ କରିଥିଲା । ବୃହତ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ମାଲିକ ଏବଂ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ମାନେ, ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ

କଂପାନୀମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଏବଂ 'ଜଗତୀକରଣ'କୁ କିଭଳି ଆଗେଇ ନିଆଯାଇ ପାରିବ , ସେ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ 'ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଂଚ'(World Economic Forum) ନାମରେ, ସୁଇଜରଲ୍ୟାଣ୍ଡର ଡାଭୋସ ଠାରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏକତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି । ତା'ର ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ମଂଚ ଭାବେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ (World Social Forum) ରେ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ସଂଗଠନମାନେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ - ପରିବେଶଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଅର୍ଥନୀତି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିକଳ୍ପ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଇତ୍ୟାଦିର ଆଲୋଚନା, ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ରାଲି, ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଭାବରେ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରଖିଥିଲେ । ଏଥିରେ ଯେଭଳି ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲୋକ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କଲେ, ତାହା ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୨ ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୩ରେ ଏହିଭଳି ସମ୍ମିଳନୀ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢିବାକୁ ଲାଗିଲା; ୨୦୦୩ରେ ଏହା ଏକ ଲକ୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ।

ଏହି ସମ୍ମିଳନୀମାନ ଏବଂ ଯେଭଳି ଭାବେ ଏ ସବୁର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଚାର କରାଗଲା , ତା'ର ପ୍ରଭାବ, କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ ଅନୁଭୂତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅନେକ, ଏହି ମଂଚକୁ, ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରଚଳିତ ରାଜନୈତିକ ଧାରାର ବିକଳ୍ପ ଏବଂ ଏକ ନୂତନ ଧରଣର ରାଜନୀତି ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଉତ୍ସ ଭାବେ ମନେକଲେ । ଏଇ ମଂଚ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିବା କିମ୍ବା ଏହା ବିରୋଧରେ ସଂଗ୍ରାମରତ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ, ସଂଗଠନ ଏବଂ ଆନ୍ଦୋଳନମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲା ।

ଆହୁରି ମଧ , ଆଗଭଳି ଏହି ମଂଚର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଭାବ ଆଉ କେବଳ ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକା ମଧରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଗତ ଏକ ବର୍ଷ ଭିତରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଦ୍ୱାରାରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଆଂଚଳିକ ସମ୍ମିଳନୀ: ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନା , ଇଟାଲୀ, ପାଲେଷ୍ଟାଇନ୍, ଭାରତ ଏବଂ ଇଥିଓପିଆରେ ଆୟୋଜନ କରା ସରିଛି । ଏବେ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୪ରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ମୁମ୍ବାଇଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ।

ଏ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ଚରିତ୍ରକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଏହାର ଆବିର୍ଭାବ ଏବଂ ଅଗ୍ରଗତିକୁ ବିଚାର କରି ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଏ ଉଦ୍ୟମ ଏଥିପାଇଁ କରାଯାଉଛି ଯେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧରେ ଲଢୁଥିବା ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଏ ବିଷୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତନ ଭାବରେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବେ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣାବଳୀର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜିର ଲୁଣ୍ଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବିରୋଧ କରି, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଓ ଇଉରୋପର ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିବା ଲଢୁଆ ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଡିସେମ୍ବର ୧୯୯୯ରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ (WTO) ର ସିଆଟଲ ସମ୍ମିଳନୀ ଠାରେ କିଭଳି ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦେଢବର୍ଷ ଧରି ଏହାର ପ୍ରକୋପ ଦେଖେଇଥିଲା, ଏଇଠି ତା'ର ଆଲୋଚନା କରିବା । ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କର ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦବେଇ ଦେବାର ଉଦ୍ୟମ ସଫଳ ହୋଇପାରିନଥିଲା - ବରଂ ଏହା ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧିପାଇ ଥିଲା । ଏଇ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କରେ ସଂସ୍କାର ଆଣି ଏଗୁଡିକୁ ଅଧିକ ମାନବବାଦୀ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମରତ ଫ୍ରାନ୍ସର ଏକ ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନ ମଞ୍ଚ 'ATTAC' ଏବଂ ବ୍ରାଜିଲର ଶ୍ରମିକ ଦଳ (Brazilian Worker's Party), ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏଇ ବ୍ରାଜିଲ ଶ୍ରମିକ ଦଳର ବାମପନ୍ଥୀ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଏବଂ 'ସହଯୋଗ ମୂଳକ ଶାସନ' ନୀତି କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ବାଧା ଦିଏ ନାହିଁ ।

ବ୍ରାଜିଲ ଠାରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଗତ ତିନିବର୍ଷର ସମ୍ମିଳନୀମାନଙ୍କରେ କେବଳ ପ୍ରବଳ ଜନସମାଗମ ହୋଇ ନଥିଲା,ଏଠାରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ବିରୋଧୀ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରର ଅନେକ ଖ୍ୟାତି ସଂପନ୍ନ ଶକ୍ତି ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ମଧ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ସ୍ଲୋଗାନ - 'ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ଭବ', ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ ଏକ ବିକଳ୍ପ ସମାଜଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ବହୁଳ ଭାବେ ଅନୁଭୂତ ଅଥଚ ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରେ । କିନ୍ତୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଡାଞ୍ଚା ଓ ମୌଳିକ ନୀତି ଗୁଡିକ ହିଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରିଲା ଭଳି ଉଦ୍ୟମର ପରିପନ୍ଥୀ ହୋଇଛି । ଏହା ଏକ ସ୍ତର - ହୀନ (Non - heirarchical) ସଂଗଠନ, ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା (ସଂସ୍ଥା ନୁହେଁ) - ମଂଚର ଏହିଭଳି ଦାବି ଗୁଡିକ ଫମ୍ପା ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି, କାରଣ, ହାତଗଣତି କେତୋଟି ସଂଗଠନ ଏଥିରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ରହିଛି ଏବଂ ସାଂପ୍ରତିକ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିବା ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ସେମାନେ ଯୋଡି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ, ଏକ ସଂଗଠନ ଭାବରେ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାର ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ମତ ରହିଥିବାରୁ, ସାମୁହିକ ଆକାଂକ୍ଷା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଅକ୍ଷମ । ଏହାର ସମାବେଶ ଗୁଡିକ ଏଭଳି ଭାବେ ସଜଡା ଯାଇଥାଏ ଯେପରି ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରଚାର

କରୁଥିବା ଏନ୍.ଜି.ଓ ଦୁନିଆର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ । ଏହିପରି ଭାବେ, 'ବିକଳ୍ପ' ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ କଥା; ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବରଂ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିତରେ ବିକଳ୍ପ ନୀତିନିୟମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଉପରେ ହିଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ ।

ଅସଲରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ କିଭଳି ଯୋଡି ହୋଇ ରହିଛି, ତାହା ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଲଢେଇ କରୁଥିବା ଅନେକ ଗୁଡିଏ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଉଥିବାବେଳେ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ଦଳଦଳ ରାଜନୈତିକ ନେତା ଏଥିରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । କେବଳ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସହ ଜଡିତ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଅନୁଦାନ ଗ୍ରହଣ କରୁନାହିଁ, ଏହି ମଂଚରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ସଂଗଠନ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଏହାର ପରିଣାମ କ'ଣ ହେବ ତାହା ଏଇ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ସଂସ୍ଥା ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଇତିହାସରୁ ଜଣା ପଡିଥାଏ ଯାହାକି ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଗୁଇନ୍ଦା ସଂସ୍ଥା (Central Intelligense Agency - CIA) ସହ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ସହଯୋଗ କରିଆସିଛି, ଏବଂ ଭାରତରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସୁହାଇବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ନୀତିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଆସିଛି ।

ଗତ କେତେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତରେ ଏହି ଭଳି ଅନୁଦାନ ଦେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ବଢି ଚାଲିଛି ଯାହାଫଳରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବଢି ଚାଲିଛି । ଆଗରୁ, ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, 'ବିକାଶ' ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭିତରେ ସୀମିତ ରଖୁଥିବାବେଳେ, ୧୯୮୦ ଦଶକରୁ ସେମାନେ ଏହାକୁ 'Activism' ଓ 'Advocary' ଅର୍ଥାତ୍ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସାମାଜିକ ଆନ୍ଦୋଳନଗୁଡିକୁ ଅମଲାତନ୍ତ୍ରିକ କରିଦେଇଥାଏ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରୁ ଦୂରେଇ ଦେଇଥାଏ । ଏହିଭଳି ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଭୂମିକାକୁ ୧୯୮୦ ଦଶକରେ ଭାରତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି (ମାର୍କସବାଦୀ) ଦ୍ୱାରା ସମାଲୋଚନା କରାଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କର୍ମୀମାନେ ଭାରତରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ମୁଖ୍ୟ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ ।

ସାଂପ୍ରତିକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆକ୍ରମଣର ଏକ ବିଭ୍ରାନ୍ତିକର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଏଇ 'ଜଗତୀକରଣ', କୁ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ, ବିଭିନ୍ନ ଢଙ୍ଗରେ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ହେଉଥିବା ସଂଗ୍ରାମଗୁଡିକର ସହଯୋଗ

ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପ୍ରତିରୋଧ, ଏପରିକି ପ୍ରତିହତ ମଧ, କରାଯାଇ ପାରିବ; ଏବଂ ଯେଉଁ ଶକ୍ତିମାନେ 'ଜଗତୀକରଣ'ର ବିରୋଧ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ସହ ହାତ ମିଳାଇବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଜଣାପଡେ ଯେ ଏହା ଏହିଭଳି ସଂଗ୍ରାମର ଆୟୁଧ ନୁହେଁ ବରଂ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ (Diversion) ଅଟେ ।

ଟିପ୍ପଣୀ

୧. ଜନ୍ ବେଲାମି ଫୋଷ୍ଟର୍, "Rediscovery Imperialism" , Monthly Review, ନଭେମ୍ବର ୨୦୦୨ । ଏଥିରେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ବ୍ରାଙ୍କୋ ମିଲାନୋଭିକ୍‌ଙ୍କ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଯାହା ଦାରିଦ୍ର ଓ ଆୟ ଆବଣ୍ଟନ ଉପରେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ତଥ୍ୟକୁ ନେଇ କରାଯାଇଛି ।

୨. "The New Face of Capitalism: Slow Growth , Excess Capital & a Mountain of Debt" , Monthly Review, ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ, ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୦୨ ; ଏହି ଲେଖାରେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ କରାଯାଇଥିବା ଗବେଷଣାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

୩. ଜେ.ଇ. ଷ୍ଟିଗ୍ଲିଜ୍, Globalisation & its Discontents, ୨୦୦୨ , ପୃ - ୯୯ ।

୪. ଜାୟତୀଘୋଷ ଏବଂ ସି.ପି.ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର , Crisis as Conquest: Learning from East Asia, ୨୦୦୧ ପୃ - ୧୦୪ ।

୫. "Boom for whom ? " ଡୋଗ୍ ହେନ୍‌ଉଡ୍, Left Business Observer, ଫେବୃୟାରୀ ୨୦୦୦ ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ 'ଜଗତୀକରଣ' ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ

୧. ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଆବିର୍ଭାବ - କାହିଁକି ଓ କିପରି

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଚତୁର୍ଥ ସମ୍ମେଳନ ଆସନ୍ତା ଜାନୁଆରୀ, ୨୦୦୪ରେ ମୁମ୍ବାଇ ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମହଲରେ, ଭାରତ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣକାରୀ ଘଟଣା ଏବଂ ଏ ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ମହଲରେ , ବିଶେଷ କରି ଜଗତୀକରଣକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିବା ମହଲରେ କୌତୁହଳ ଉଦ୍ରେକ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଲୋଚନା ଓ ବିତର୍କ ହେଉଛି । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଉଭୟ ଭାରତ ଏବଂ ବିଦେଶରେ ଅନେକ ମୂଲ୍ୟବାନ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏଠାରେ ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଏ ସବୁରୁ କିଛି ଧାରଣା ଏକାଠି କରି ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା, କେତେକ ବିଷୟରେ ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ଆହୁରି କେତେକ ଅନାଲୋଚିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉତ୍ଥାପନ କରିବା ।

ସିଆଟଲ (Seattle) ବିକ୍ଷୋଭ ଏବଂ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣାବଳୀ

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଆବିର୍ଭାବର ମୂଳ ଖୋଜିବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ନଭେମ୍ବର, ୧୯୯୯ରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ସିଆଟଲ ସହରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ (WTO) ସମ୍ମିଳନୀ କୁ ବିରୋଧ କରି ଯେଉଁଭଳି ଅସାଧାରଣ ଭାବେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ପ୍ରତିବାଦ ଓ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଥିଲା, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବାକୁ ହେବ । ଏଥିପୂର୍ବରୁ କେବଳ ଧନୀରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବଦମାନ ହୋଇ ପଡିଥିବା ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ, ଗଣ ବିକ୍ଷୋଭ ଦ୍ୱାରା ଆହୁରି ଅତି ଗୁରୁତର ଭାବେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରାୟ ୫୦,୦୦୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଆସି ଏଠାରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲେ । ପୁଂଜିବାଦ ବିରୋଧୀ ପ୍ରଚାରକ, ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ (Anarchists), ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱରୁ ଋଣଛାଡ ଦାବୀ କରୁଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ, ପରିବେଶବିତ୍ ଏବଂ ବିଶେଷ ଭାବରେ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ବିକ୍ଷୋଭ ଯୋଗୁଁ ସମ୍ମିଳନୀର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ସୂଚାରୁ

ରୂପେ ସଂପାଦନ ହୋଇ ନ ପାରି ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ‘ଜଗତୀକରଣ’ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସିଆଟଲ୍ ଏକ ସଙ୍କେତ ସୂଚକ ବିଜୟ ଥିଲା ଯାହା ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେଉଥିଲା ଯେ ଏହିଭଳି ସଂଗ୍ରାମ ସମ୍ଭବ ଏବଂ ସମୟୋପଯୋଗୀ ।

ସିଆଟଲ ବିକ୍ଷୋଭ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦେଢବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଲଗାତାର ଭାବେ ବିଶ୍ୱର କ୍ଷମତାଶାଳୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ଥିଲା । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୦ରେ ଡାଭୋସ ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ମଂଚ (World Economic Forum)ର ବୈଠକ (ଯାହା ପୃଥିବୀର ବଛା ବଛା Corporation ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ); ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୦୦ରେ ୱାଶିଙ୍ଗଟନ୍ ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ - ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ବୈଠକ; ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୦୦ରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ମେଲବୋର୍ଣ୍ଣ (ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ)ଠାରେ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଂଚର ବୈଠକ; ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୦୦ରେ ପ୍ରାଗ୍ ଠାରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ - ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନ; ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୦ରେ ନାଇସ୍‌ଠାରେ ଇଉରୋପ ସଂଘ (European Union)ର ସମ୍ମିଳନୀ; ଜାନୁୟାରୀ ୨୦୦୧ ଡାଭୋସ ସମ୍ମିଳନୀ; ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୦୧ରେ କ୍ୟୁବେକ୍ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ମିଳନୀ; ଜୁନ୍ ୨୦୦୧ରେ ଗୋଟେନ୍‌ବର୍ଗଠାରେ ଇଉରୋପ ସଂଘର ସମ୍ମିଳନୀ; ଜୁଲାଇ ୨୦୦୧ରେ ସାଲ୍‌ଜବର୍ଗର ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଂଚର ସମ୍ମିଳନୀ ଏବଂ ଅଷ୍ଟମେଣ୍ଟ (Group - 8) ଦେଶମାନଙ୍କର ଜୁଲାଇ ୨୦୦୧ରେ ଜେନୋଆ ଠାରେ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ମିଳନୀ ।

ଏହିସବୁ ସମ୍ମିଳନୀର ମୁଖ୍ୟମାନେ ଏବଂ କର୍ପୋରେଟ ଗଣମାଧ୍ୟମମାନେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅର୍ଥହୀନ ଧ୍ୱଂସାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ବୋଲି ଦୋଷାରୋପ କରିଥିଲେ ।[୯] କିନ୍ତୁ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କ ସିଧାସଳଖ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା - ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ବଳପୂର୍ବକ ଅଟକାଇ ରଖି ସମ୍ମିଳନୀର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀକୁ ଭଣ୍ଡୁର କରିବା । କାରଣ, ସାଧାରଣ ଭାବେ କହିଲେ , ଏହି କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଗୁଡ଼ିକର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ନଟ୍ ବୋଲ୍ଟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆହୁରି ଟାଇଟ୍ କରିବା - ଅର୍ଥାତ୍, ଆମଦାନୀ ବିଦେଶୀ ପୁଂଜି ଲଗାଣ ଏବଂ ଘରୋଇକରଣ ବାଟ ଦେଇ, ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ମାନଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ଏବଂ ଦଖଲ ପାଇଁ ସାହାଣ ମେଲା କରିଦେବା; ଉଭୟ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଓ ଗରିବ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଶ୍ରମଶକ୍ତିକୁ ଆହୁରି ଅବମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବା ; ପୁଞ୍ଜିର କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣକୁ ଆହୁରି ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରିବା, ଏବଂ ଏହି ଖେଳ ମାଧ୍ୟମରେ ଧନୀରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମତପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ଦୂର କରିବା ।

କେବଳ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜିର ଖେଳକୁ କେବେହେଲେ ପ୍ରତିରୋଧ କରାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସିଆଟଲ ଏବଂ ଏହା ପରର ବିକ୍ଷୋଭ ଓ ପ୍ରତିବାଦ ପ୍ରଦର୍ଶନର ଯେଉଁଭଳି ହାୱା ବୋହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା, ତାହା 'ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା' କୁ ଅନ୍ତତଃ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭାବେ ବାଧା ଦେଇ ପାରିଲା । ସିଆଟଲ ଠାରେ, ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରଥମ ଦିନର ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ଉତ୍ସବକୁ ବାତିଲ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା, କାରଣ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନେ ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ସମେତ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନେରାଲ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ପର ରାଷ୍ଟ୍ର ସଚିବ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ହୋଟେଲମାନଙ୍କରେ ବସ୍ତୁତଃ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଦେଇଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିନମାନଙ୍କରେ, ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନେ ରାସ୍ତାରେ ଚତୁରତାର ସହ ବିଲେଇ - ମୂଷା ଖେଳ ଭଳି ପୋଲିସ ସହ ସଂଘର୍ଷରତ ଥିଲାବେଳେ ସମ୍ମିଳନୀ କକ୍ଷରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବୁଝାମଣା ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । ୱାଶିଂଟନ୍ ପରେ, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ-ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ବୈଠକ ସମୟରେ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ସରକାର ଏହି ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱୟର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ରହିଥିବା ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡିକୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ବାଧ ହୋଇଥିଲେ । ତଥାପି, ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନେ ଫ୍ରାନ୍‌ସର ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମେତ ଅନେକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମିଳନୀ କକ୍ଷରେ ପହଞ୍ଚାଇ ନ ଦେବାରେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ମେଲବୋର୍ଣ୍ଣଠାରେ, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ ହାୱାର୍ଡ ଏବଂ ପୃଥିବୀର ସବୁଠୁ ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଲ୍ ଗେଟ୍‌ସଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧି ମାନେ ସମ୍ମିଳନୀ କକ୍ଷରେ ଅବରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଯାଇଥିଲେ । ସମ୍ମିଳନୀ କକ୍ଷର ପ୍ରବେଶ ଓ ପ୍ରସ୍ଥାନ ଦ୍ୱାରକୁ ପ୍ରାୟ ୩୦,୦୦୦ ସଂଖ୍ୟାର ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ଅବରୋଧ କରି ରଖିବାରୁ ଏହି ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ହେଲିକପ୍ଟର ଓ ନୌକା ଯୋଗେ ସମ୍ମିଳନୀ କକ୍ଷକୁ ନେବା ଆଣିବା କରିବାକୁ ପଡିଥିଲା । ସେହିପରି, ପ୍ରାଗ୍‌ଠାରେ ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ଥାନକୁ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନେ ଅନେକ ଘଣ୍ଟା ଧରି ଅବରୋଧ କରି ରଖିଲେ ଏବଂ ଅନେକ ପ୍ରତିନିଧି ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରି ନଥିଲେ । ନାଇସ୍‌ଠାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଲକ୍ଷ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀଙ୍କୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା ପାଇଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ ଭିତରେ ବରଂ ଖୋଦ୍ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ବସ୍ତୁତଃ ଅବରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡିଥିଲା । ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୦ରେ ଭିକ୍ଟୋରିଆ (କାନାଡା) ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଥିବା NATO ର ଏକ ବୈଠକ ଏବଂ ଜୁନ୍ ୨୦୦୧ରେ ବାର୍ସିଲୋନାଠାରେ ହେବାକୁ ଥିବା ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ବିକାଶ ବୈଠକକୁ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଭୟରେ ବାତିଲ୍ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୧ର ଡାଭୋସ ସମ୍ମିଳନୀରେ, Financial Times ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ 'ଅଭୂତପୂର୍ବ ନିରାପତ୍ତା' ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା (ଗଣ ଗିରଫ କରାଯିବା ସହିତ ସ୍ଥଳପଥ ଓ ରେଳପଥକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା) । କିନ୍ତୁ ଏହା

ସତ୍ତ୍ୱେ, ଶହ ଶହ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । କ୍ୱିବେକ୍ ସମ୍ମିଳନୀର ଅବସ୍ଥା ଏପରି ହୋଇଥିଲା ଯେ ସମ୍ମିଳନୀର ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବିଷୟ ଆମେରିକାର 'ମୁକ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ ଚୁକ୍ତିନାମା' ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନହୋଇ, ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନେ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଏବଂ ସ୍ୱିଡେନ୍‌ର ଗୋଟେନ୍‌ବର୍ଗ ସହର ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ପର ପର ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ ଉଭୟ କାନୁନୀ ଓ ସ୍ଥୁଳ ବାରିକେଡ ତିଆରି କରିବାଦ୍ୱାରା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନିଷିଦ୍ଧାଞ୍ଚଳ ଘୋଷଣା କରି ସରକାରୀ ଭାବେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରବେଶ ନିଷେଧ କରାଗଲା । ଏହିଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜେନୋଆ ଠାରେ ଚରମସୀମାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ଯେତେବେଳେ ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ଥଳ ନିକଟ ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ୪ ମିଟର ଉଚ୍ଚ ତାରବାଡ଼ ଦେଇ 'ନିଷିଦ୍ଧାଞ୍ଚଳ' ଭାବେ ଆବଦ୍ଧ କରାଗଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ବାହାର ଲୋକଙ୍କୁ ଘରେ ନପୁରାଇବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦିଆଗଲା ଏବଂ ଜନ ବସତି ଅଞ୍ଚଳରେ ବାଲକୋନି ଓ ଛାତ ଉପରେ ବନ୍ଧୁକଧାରୀ ପୋଲିସ ଜଗିରହିଲେ । ଏହିଭଳି ନିରାପତ୍ତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯଥେଷ୍ଟ ହେଲା ନାହିଁ ଯେ ବିଶ୍ୱର ସବୁଠୁ ୮ଟି ଧନୀରାଷ୍ଟ୍ରର ନେତା ମାନଙ୍କୁ 'ଇଉରୋପିଆନ୍ ଭିଜନ୍' ନାମକ ଜାହାଜ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ମିଳନୀ କରିବାକୁ ପଡିଲା ଯାହାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଜଳ,ସ୍ଥଳ ଓ ଆକାଶ ବାହିନୀ ଦ୍ୱାରା ପହରା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ , ବାହାର ଦେଶରୁ ସହର ଭିତରକୁ ଆସୁଥିବା ସମସ୍ତ ରେଳ, ସ୍ଥଳ ଓ ଆକାଶ ପଥକୁ ବନ୍ଦ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା । ସହର ଭିତରର ରାସ୍ତା, ଟ୍ରାମ୍ ଓ ଭୂତଳ ରେଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରା ଯାଇଥିଲା । ବିଡମ୍ବନାର କଥା ଯେ, ଯେଉଁ ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀ 'ସଂଯୁକ୍ତ ଇଉରୋପ'ର କଥା କହୁଛନ୍ତି ଏବଂ ପୁଞ୍ଜିର ଅବାଧ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି କଟକଣା ନ ରଖିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଛନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରତିବାଦକାରୀଙ୍କୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସୀମା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଗ୍ର ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ଏହା ପର ପ୍ରାଗ୍ ସମ୍ମିଳନୀରେ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀଙ୍କ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଲୋଗାନ୍ ଥିଲା, ''ଜାତୀୟ ସୀମା ମୁକ୍ତ କର - ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଧ୍ୱଂସ କର ।''

ଲଗାତାର ଭାବେ ହୋଇଥିବା ଏହି ବିକ୍ଷୋଭ ଗୁଡିକରେ, ଏଥିରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କ ସ୍ଲୋଗାନ୍ ଏବଂ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡିକୁ ନେଇ ସେମାନେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ସେ ସବୁ ନାନା ରକମର ଥିଲା - ସଂସ୍କାରବାଦୀଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବୈପ୍ଳବିକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଏପରିକି ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର କିଛି ଉଗ୍ର ଜାତୀୟବାଦୀ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସାମିଲ ଥିଲେ) । କିନ୍ତୁ The Economist' ପତ୍ରିକା କହିବା ଅନୁସାରେ, ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଏହି ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ''ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ସୂତ୍ର ଥିଲା, ତାହା ହେଉଛି - ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏହି

ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧି ସଂଗଠନ - ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ, ଯେଉଁମାନେ କି ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି କିମ୍ବା ତା'ର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ କରୁଛନ୍ତି - ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଘୃଣା ଭାବ ।'' ଏହି ଗୋଳିଆ ମିଶା ଗୋଷ୍ଠୀର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାଲି/ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସବୁ ସ୍କୁଲ ଭଳି କାମକଲା, ଅର୍ଥାତ୍, ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଅଣରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଭାବେ ବିଚାର କରାଯାଉଥିଲା କିମ୍ବା ଯେଉଁ ଶକ୍ତିମାନେ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେବା ଫଳରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ବ୍ୟାପକତା ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ଦିଗ ପ୍ରତି ସଚେତନ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତା ସେମାନଙ୍କୁ ଉଗ୍ର ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ଏବଂ ଦେଖାଗଲା, ଏହିସବୁ ଶକ୍ତିମାନେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କ୍ରମଶଃ ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢିଚାଲିଛି । ଜେନୋଆ ଠାରେ ବିକ୍ଷୋଭ ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାର କଟକଣା ସତ୍ତ୍ୱେ ରେକର୍ଡ ସଂଖ୍ୟକ ଦେଢଲକ୍ଷ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ଏହି ସହରରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ ।

ଏହି ସବୁ ବିକ୍ଷୋଭ ମାନଙ୍କରେ ସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣକୁ, ସଂଯୁକ୍ତ ଇଉରୋପର ପ୍ରବକ୍ତା ଇଉରୋପର କର୍ପୋରେସନ୍‌ମାନେ ଏକ ଅଶୁଭ ସଙ୍କେତ ବୋଲି ମନେକଲେ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ ଇଉରୋପୀୟ କର୍ପୋରେସନ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିନିଧି ଗଣ, ସଂଯୁକ୍ତ ଇଉରୋପ ଭଳି ବୃହତ ଶକ୍ତି ଗଠନ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦେଇ ଇଉରୋପର ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା ଏବଂ ଅଧିକାର ଗୁଡିକୁ ସଙ୍କୁଚିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସୁତରାଂ, ଏକ ଉଗ୍ର ଲଢୁଆ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ସଂଗଠିତ ଭାବେ ଅନ୍ୟଦେଶର ଶ୍ରମ ସଂଗଠନ ମାନଙ୍କ ସହ ହାତ ମିଳାଇବା ଘଟଣା ଏହି କର୍ପୋରେସନ୍ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥାର କାରଣ ଭାବେ ଦେଖାଦେଲା ।

ଏହାର ଜବାବ - କଠୋର ଦମନ

ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କୁ କଠୋର ଦମନର ସାମନା କରିବାକୁ ପଡିଥିଲା । ସିଆଟଲ୍ (୧୯୯୯) ରେ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ଲୁହବୁହା ବାଷ୍ପ, ଲାଠି, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବୁଲେଟ୍ ଏବଂ ମସ୍ତିଷ୍କ ସ୍ତମ୍ଭନକାରୀ ଗ୍ରେନେଡ୍ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା । ଅନେକଙ୍କୁ ନିଷିଦ୍ଧ ଇଲାକାରେ କେବଳ ଲିଫଲେଟ୍ ବାଣ୍ଟିବା କିମ୍ବା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଅପରାଧରେ, ଛଅଶହରୁ ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ଗିରଫ କରାଯାଇଥିଲା, ଜାତୀୟ ସୁରକ୍ଷା ଗାର୍ଡକୁ ନିୟୋଜିତ କରା ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ରାତ୍ରୀକାଳୀନ କର୍ଫ୍ୟୁ ଓ ସାମରିକ ଆଇନ୍ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିଲା । ୨୦୦୦ ଓ ୨୦୦୧ର ଡାଭୋସ ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ଥଳରେ, ପୋଲିସ, ବରଫରୁ ଆହୁରି ଥଣ୍ଡା ଜଳକମାଣ, ଲୁହବୁହା ବାଷ୍ପ

ଏବଂ ଫାଙ୍କା ଗୁଳିଚାଳନା କରିଥିଲା । ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୦୦ରେ ୱାଶିଂଟନ୍‌ଠାରେ ଲୁହବୁହା ବାଷ୍ପ, ଲଙ୍କାଗୁଣ୍ଡ ବିଞ୍ଚିବା (ଏପରିକି ଆଖିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମଧ) ଏବଂ ଲାଠି ଚାଳନା କରା ଯାଇଥିଲା । ନାଇସ୍‌ଠାରେ ଷ୍ଟନ ଗ୍ରେନେଡ୍ ଓ ଲୁହବୁହା ବାଷ୍ପ ଏବଂ କ୍ୟୁବେକ୍ ଠାରେ ଜଳକମାଣ, ଲୁହବୁହା ବାଷ୍ପ ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ରବର ଗୁଳି ଚାଳନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏସବୁ ମଧ୍ୟରେ ଜୁନ୍ ୨୦୦୧ର ଗୋଟେନବର୍ଗଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଇଉରୋପ ସଂଘର ଶିଖର ବୈଠକ ଏକ ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼ ନେଇଥିଲା । ଏଠାରେ ସ୍ୱିଡେନ୍‌ର ପୋଲିସ୍ କେବଳ ଘୋଡା, କୁକୁର ଲଗେଇ ଓ ଲାଠି ଚାଳନା କରି ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିନଥିଲେ , ବରଂ ସିଆଟଲ ପର ବିକ୍ଷୋଭରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଗୁଳିଚାଳନା କରିଥିଲେ । ତିନିଜଣ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ଆହତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ତା ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଅତି ଗୁରୁତର ଭାବେ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବ୍ଲେୟାରଙ୍କ ଦମ୍ଭୋକ୍ତି ଥିଲା ବିଶ୍ୱର ରାଷ୍ଟ୍ରନେତା ମାନଙ୍କ ବୈଠକ ଗୁଡିକ ଭଣ୍ଡୁର କରୁଥିବା ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ 'ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋହଳ' ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରୁଛନ୍ତି । ''ଏମାନେ କାହାରି ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରନ୍ତି ନାହିଁ... ମୁଁ ମନେକରେ ଯେ ଆମେ ଏ ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ କଠୋର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।''

ବ୍ଲେୟାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସହ ତାଳ ରଖି ଜେନିଭାଠାରେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଦମନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ଏକ ବିରାଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ନିଷିଦ୍ଧ କରାଗଲା । ସହରର ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ତଲାସି ଏବଂ ଅଟକ ପାଇଁ ପୋଲିସକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତା ଦିଆଗଲା । ପ୍ରଚାରପତ୍ର ବଣ୍ଟନ ଉପରେ ନିଷେଧାଦେଶ ଜାରି କରାଗଲା । ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରଥମ ଦିନରେ ହିଁ କାର୍ଲୋ ଗୁଲିଆନି ନାମକ ୨୩ବର୍ଷୀୟ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀର ପୋଲିସ ଗୁଳିରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ଯେ ସେ ପୋଲିସଭ୍ୟାନ୍ ଉପରକୁ ଏକ ଅଗ୍ନି ନିର୍ବାପକ ଯନ୍ତ୍ର ଫୋପାଡିଥିଲେ, ଏହି ଘଟଣାରେ ପୋଲିସଭ୍ୟାନ୍‌ଟି ପଛୁଆ ଗତିରେ ତଳେ ପଡିରହିଥିବା କାର୍ଲୋ ଉପରେ ଚଢି ଯାଇଥିଲା । ଜୁଲାଇ ୨୧-୨୨ ତାରିଖ ରାତିରେ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନେ ରହୁଥିବା ସ୍କୁଲ ଗୃହ ମଧ୍ୟକୁ ପୋଲିସ ମାଡି ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ ଶୋଇଥିବା ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କୁ ଲୁହା ଟର୍ଚ୍ଚ, ଲାଠି ସାହାଯ୍ୟରେ, ମୁଥ ମାରି ବାଡେଇ ଥିଲେ ଯେଉଁଠାରେ କି ୭୨ ଜଣ କ୍ଷତାକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଡଜନେରୁ ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ଷ୍ଟ୍ରେଚରରେ ହିଁ ବୋହି ନେବାକୁ ପଡିଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନେକ ପୋଲିସ ମାଡର ଆଘାତରେ ଅଚେତ ହୋଇ ପଡିଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ଅନେକଙ୍କୁ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେବାକୁ ପଡିଥିଲା । ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଛାଡିଦିଆ ଯାଇଥିଲା । 'ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସର୍ବକ୍ଷମା ସଂସ୍ଥା'ଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ, ଅଟକ ରଖାଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ, ଚାପୁଡା, ଗୋଇଠା

ମାରିବା, ଚିମୁଟା ଚିମୁଟି କରିବା ସାଙ୍ଗକୁ ସେମାନଙ୍କ ଉପରକୁ ଛେପ ପକାଯାଇଥିଲା । ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷାରେ ଗାଳିଗୁଲଜ କରାଯାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘସମୟ ଧରି ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ ଓ ନିଦ୍ରାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧି କାନ୍ଥକୁ ମୁହଁକରି ଗୋଡ଼ହାତ ମେଲେଇ ରହିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ରଖା ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିନପାରିଲେ ମାଡ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ''ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କେତେକଙ୍କୁ ଜୀବନରେ ମାରିଦେବାର ଧମକ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଧର୍ଷଣର ଧମକ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।''[୩]

ଏହାର ଅଠର ମାସ ପରେ ଏକ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟାରୀ ଯାଞ୍ଚ କମିଟି ଆଗରେ ଇଟାଲୀ ପୋଲିସ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମନଗଢା ସାକ୍ଷୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥଲେ । ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଅଫିସର ମାନିଥିଲେ ଯେ ସେ ସେହି ସ୍କୁଲରେ ଦୁଇଟି ମୋଲୋଟୋଭ କକ୍‌ଟେଲ୍ ରଖି ଦେଇଆସିଥିଲେ । ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ ଅଫିସର ମାନିଥିଲେ ଯେ ପୋଲିସ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଛୁରା ଭୂଷିବା କଥାଟି ମନଗଢା ଥିଲା । ଗାର୍ଡିଆନ୍ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ତରଫରୁ କରାଯାଇଥବା ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାପଡେ ଯେ, ଲୁଟ୍ ତରାଜ, ଓ ରିପୋର୍ଟର ମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିବା ''ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ମାନେ '' ପ୍ରକୃତରେ ହେଉଛନ୍ତି ନିରାପତ୍ତାରକ୍ଷୀଙ୍କ ଦଲାଲ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଗିରଫ ହୋଇନଥିଲେ ।[୪] ସୁତରାଂ, ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ ଯେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧମାନ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦମନ କରିବାକୁ ଇଉରୋପର ନେତାମାନଙ୍କର ଏହା ପୂର୍ବପରିକଳ୍ପିତ ଯୋଜନା ଥିଲା ।

ଅଧିକ ଚତୁରତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦମନର ଆବଶ୍ୟକତା

ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ କଠୋର ଦମନ ମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଖ୍ୟ ଉପାୟ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଜଣାପଡିଥିଲା । କାରଣ, ଏମାନେ ''କାହାରିବି ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁନାହାନ୍ତି'' ଭଳି ବ୍ଲେୟାରଙ୍କ ଦମ୍ଭୋକ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଯେ, ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ଏକ କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଜନଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ହିଁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିଲେ ଏବଂ କେତେକ ସ୍ଥଳେ ବିକଶିତ/ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ଜନଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ଥିଲେ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ କାନାଡାର ଗୁଇନ୍ଦା ସଂସ୍ଥା (Canadian Security Intelligence Service) ସତର୍କ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ''ସିଆଟଲ ଏବଂ ୱାଶିଂଟନର ଘଟଣାରୁ ଏହା ଜଣାପଡିଯାଉଛି ବିରୋଧୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏହା ଭିତରେ କେତେ ବଡ଼ ହୋଇସାରିଛି ଏବଂ ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବାଧାଦେବା ପାଇଁ ତାହା କେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇପାରିବ ।''[୫] ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଉଗ୍ର ସମର୍ଥକ ଭାବେ ଜଣାଶୁଣା , 'The

Economist'[୬] ପତ୍ରିକା 'କ୍ଷୁବ୍ଧ ଏବଂ ଫଳପ୍ରଦ' ଶୀର୍ଷକ ସଂପାଦକୀୟରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ, ''ବିଶ୍ୱ ପୁଞ୍ଜିବାଦକୁ ବିରୋଧ କରି ଜୋରଦାର ହୋଇ ଦେଖା ଦେଉଥିବା ପ୍ରତିବାଦର ଆତଙ୍କ, ଆସନ୍ତା ସପ୍ତାହରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଓ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନ ଉପରେ ଘେରି ରହିଛି । ଏହି ନୂଆ ଧରଣର ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ପାତ ନୁହେଁ, ଏହା ନିଜ ରାସ୍ତାରେ ମାଡି ଚାଲିବାରେ ସଫଳ ହେଉଛି ।'' ଏହା ସତର୍କ କରି ଦେଇଥିଲା ଯେ, ''ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ଏହି ଉଗ୍ର ପ୍ରତିବାଦର ଧାରାକୁ ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ପାତ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ କିଛି ନୁହେଁ ଏବଂ ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଏମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିବା ଏକ ବିରାଟ ଭୁଲ ହେବ । ଯଦି ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ଉପରେ ବହୁପାକ୍ଷିକ ରାଜିନାମାର ବିଫଳତାକୁ ଏହାର ପ୍ରଥମ ଶିକାର ବୋଲିଗଣାଯାଏ ତେବେ ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିସାରିଛି ।''

'The Economist' ଦୃଷ୍ଟିରେ, ବିକ୍ଷୋଭ ଗୁଡିକର ସଫଳତା ସେମାନଙ୍କ କୌଶଳ ନୁହେଁ ବରଂ ଏଇଥିରେ ଯେ, ସେମାନେ ''ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ବହୁତ ଲୋକଙ୍କ ସହାନୁଭୂତି ପାଉଛନ୍ତି .... ସେମାନେ ଉତ୍‌ଥାପନ କରୁଥିବା ଅଧିଂକାଶ ପ୍ରଶ୍ନ ଜଗତୀକରଣର ଗଣ୍ଡଗୋଳିଆ ହେଲେବି ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରକୃତ କୁପରିଣାମ ବିଷୟରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍‌ବେଗଗକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରୁଛି - ଯଥା, ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା, ପରିବେଶ ନଷ୍ଟ, ମଣିଷ ଅପେକ୍ଷା ଲାଭ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା, ସନ୍ଦେହ ଜନକ ଜିନ୍- ପରିବର୍ତ୍ତିତ ବିହନ/ଖାଦ୍ୟ ବଜାରକୁ ଛାଡିବା ଏବଂ ଏହିଭଳି ଆହୁରି ଅନେକ । ପଥପ୍ରାନ୍ତ ଚରମପନ୍ଥୀମାନେ (Radicals on the street) - ଯେଉଁ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଏକ ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ ଅନୁଭୂତ ଉଦ୍‌ବେଗର ସଂଗଠିତ ଏବଂ ଉଗ୍ର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ମାତ୍ର... ଏହି ବିକ୍ଷୋଭକାରୀ ମାନେ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜର ସ୍ଥିତିକୁ ଏଇଥିପାଇଁ ଜାହିର କରିପାରୁଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହିଭଳି ଏକ ବ୍ୟାପକ ମନୋଭାବକୁ ପ୍ରତିଫଳନ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଏପରି କ୍ରମାଗତ ସଫଳତା ଯଦି ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଆହରଣପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିଳାଷକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନକରି ଅଧିକ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରାଏ ତେବେ ବିଶ୍ୱର ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂଯୋଗୀକରଣ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଅଧିକ ବିପଦ ରହିଛି, ଯାହାକି ଅନେକ ହୁଏତ ଚିନ୍ତା କରିପାରିନଥିବେ ।''

ସୁତରାଂ, ଏକ ଚତୁର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ମେଲବୋର୍ଣ୍ଣ ଠାରେ, ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଘେରାଉ ହୋଇଥିବା ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ଥାନରେ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଂଚର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା କ୍ଲାଉସ୍ ସ୍ୱାବ୍ ନିଜକଥା ଖୋଲି କହିଲାଭଳି କହିଥିଲେ ଯେ, ''ମୁଁ ଯଦି ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଶିକ୍ଷା କରିଛି, ତା ହେଉଛି ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମୁଁ ଏଭଳି ଏକ 'ଆଲୋଚନା ସ୍ଥଳୀ'ର (Dialogue Corner)ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି ଯେଉଁଠାରେ ଏଠିକାର କିଛି ଉଦ୍ୟୋଗୀ ବନ୍ଧୁ ରାସ୍ତାର

ବିକ୍ଷୋଭକାରୀଙ୍କ ସହ ନିରାପଦ କୋଣରେ ବସି ସେମାନଙ୍କର ମତ ବିନିମୟ କରିପାରିବେ ।'' The Economist ଲେଖିଥିଲା ଯେ ଚେକ୍ ରିପବ୍ଲିକ୍‌ର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ଅସଫଳ ଭାବେ, ''ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଗ୍‌ଠାରେ ଏକ ବୈଠକ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଶ୍ରୀ ହାଭେଲ୍ ଏହିଭଳି ଏକ ମଂଚ ଗଠନ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେଉଁଠି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଜଗତୀକରଣକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଆଲୋଚନା କରିବେ ।''

ଏହିଭଳି ଉଦ୍ୟମ ଆଦୌ ନୂଆ ନୁହେଁ । ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି , ଜାତିସଂଘ ଏବଂ ଏହିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀ ସାଙ୍ଗକୁ, ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନ (NGO)ମାନଙ୍କର ସମାନ୍ତରାଳ ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରାୟୋଜନ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତରେ, ଡିସେମ୍ବର, ୧୯୯୯ରେ ସିଆଟଲ ଠାରେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ ହିଁ ତାର ନିଜ ସମ୍ମିଳନୀର ପୂର୍ବଦିନ ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ସାମାଜିକ ଶିଖର ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରାୟୋଜନ କରିଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶ୍ରମ ସଙ୍ଗଠନର (ILO)ର ଡାଇରେକ୍ଟର ଜେନେରାଲ ଜୁଆନ୍ ସୋମାଭିଆ ସମ୍ମିଳନୀର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନା କରି କହିଥିଲେ - '' ଆମ ପାଇଁ, ବିଶ୍ୱ ଶାସନ ପରିଚାଳନାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଢାଞ୍ଚା ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ, ଏକ ସାମାଜିକ ଅଧ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ, ଆଜିର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶ୍ରମ ସଂଗଠନ, ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆହୁରି ଫଳପ୍ରଦ ସହଯୋଗିତା । .... ଆମକୁ ଏହିଭଳି ଅନୁଷ୍ଠାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେବ ଯେଉଁଠାରେ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟିର ଆଶଙ୍କା ଏବଂ ଉଦ୍‌ବେଗମାନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ସମାଧାନର ସୂତ୍ର ଖୋଜାଯାଇ ପାରିବ ।''[୭]

ଏହି ସମାବେଶରେ ହିଁ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ପୂର୍ବତନ ମହାନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ରେନାଟୋ ରଗିଏରୋ ସତର୍କ କରିଦେଇ କହିଥିଲେ ''ସାମାଜିକ ଉଦ୍‌ବେଗ ଗୁଡିକର ସମାଧାନ ସୂତ୍ର ଖୋଜିବାପାଇଁ ଯଦି ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିର ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସାମିଲ କରାନଯାଏ ତେବେ ସେମାନେ ବିକଳ୍ପ ପନ୍ଥା ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରିବେ ଯାହା କି ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିର ସମଗ୍ର ଭିତ୍ତିକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେବ.... ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦାରୀକରଣ ନୀତିକୁ ଆମକୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ବହୁପାକ୍ଷିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିତରେ ଚାଲୁରଖିବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଏ ଦିଗରେ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଗୋଷ୍ଠୀ/ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହମତି ଓ ସହଯୋଗ ହାସଲ ନ କରିପାରିଲେ ଏହି ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦାରୀକରଣ ଓ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମର୍ଥନ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବା ନାହିଁ ।''[୮]

୧୯୯୯ରେ ସିଆଟଲ ସାମାଜିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦାରୀକରଣ ପାଇଁ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀଙ୍କ ସହମତି /ସହଯୋଗ ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଉଦ୍ୟମ, ସରଳ ଭାବରେ କହିଲେ, ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । ଏବଂ ପରେ ପରେ ହୋଇଥିବା ଉଗ୍ର ବିକ୍ଷୋଭ ଗୁଡିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ ଯେ ଯେଉଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂସ୍ଥା ମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ କରାଯାଉଛି ସେହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସହମତି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରତିବାଦକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ରୂପରେଖ ଦିଆଗଲା

ଏହିଭଳି, ଅଶାନ୍ତ ୨୦୦୦ରେ ସିଆଟଲ୍ ଭଳି ମୁହାଁମୁହିଁ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସାମନା କରିବା ପାଇଁ ବିକଳ୍ପ ର ପରିକଳ୍ପନା ଅସାଧାରଣ ଭାବେ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ସିଆଟଲ୍ ଘଟଣାର ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଜନ୍ମ ନେଲା ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପରିଷଦର ଜଣେ ସଭ୍ୟଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ଫେବୃୟାରୀ ୨୦୦୦ରେ ATTAC ନାମକ ଏକ ଫରାସୀ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମଞ୍ଚର ମୁଖ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣାଡ କାସେନ, ବ୍ରାଜିଲର ମାଲିକ ସଂଘର ମୁଖ୍ୟ ଓଡେଡ୍ ଗ୍ରାଜିଓ ଏବଂ ଫ୍ରାନ୍ସିସ୍କୋ ହ୍ୱିଟ୍କର, ଯିଏ କି ବ୍ରାଜିଲର ଏକ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସଂଘର ମୁଖ୍ୟ - ବିଶ୍ୱ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟି ସମ୍ମିଳନୀ ବିଷୟରେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲେ । ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୦୦ ବେଳକୁ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ବ୍ରାଜିଲର ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେର ମ୍ୟୁନିସିପାଲ ସରକାର ଏବଂ ରିଓ ଗ୍ରାଣ୍ଡେ ଡୋ ସୂଲ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର (ଉଭୟ ସେ ସମୟରେ ବ୍ରାଜିଲର ଶ୍ରମିକ ଦଳ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) ସମର୍ଥନ/ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇ ସାରିଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ରିଓ ଗ୍ରାଣ୍ଡେ ଡୋ ସୂଲର ଉପ-ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜେନିଭାଠାରେ ଜାତିସଂଘର ଏକ ବିକଳ୍ପ ବୈଠକରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା ।[୯] ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ୱେବ୍ ସାଇଟ୍‌ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ବୈଠକକୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଜନ୍ମ ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ଏହି ସୂଚନାରେ, ଏହାକୁ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟିର ପ୍ରମୁଖ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜେନିଭା ଠାରେ ଜୁନ୍ ୨୦୦୦ରେ ଏକ ନୂତନ ସାଂଗଠନିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ଶୁଭାରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି ।[୧୦]

ଏଥିପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଏହି ରାଜନୈତିକ ଧାରାଟି ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବା ପାଇଁ ତାର ଉଦ୍ୟମକୁ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ATTAC ସମେତ କେତେକ ଫରାସୀ ଏନ୍.ଜି.ଓ. Friends of L 'Humanite ଏବଂ Friends of Le Monde Diplomatique ପ୍ୟାରିସ୍‌ଠାରେ, 'ସିଆଟଲ୍‌ର ଏକବର୍ଷ ପରେ' ଶୀର୍ଷକ ଏକ ବିକଳ୍ପ ସାମାଜିକ

ମଂଚ ଆୟୋଜନ କଲେ, ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ନାଇସ୍ ଠାରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଇଉରୋପ ସଂଘର ଶୀର୍ଷ ବୈଠକରେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିବାଦ ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେବ ତା'ର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା । ଏହି ମଂଚର ବକ୍ତାମାନେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ''ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଭଳି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂସ୍ଥାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ପରବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହାଫଳରେ ଏହା ତଳ ସ୍ତରରୁ ଜଗତୀକରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ'' ଏବଂ ''ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନାଗରିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢିବା, ଯାହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରାପାଣ୍ଠିକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବା ନୁହେଁ ବରଂ ଏହାର ଆଭିମୁଖ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା'' । ଏହି ମଂଚର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନେ ଇଉରୋପ ସଂଘ (European Union) (ଯାହାର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ କଷ୍ଟ ଲବ୍ଧ ଅଧିକାର ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷାରୁ ବଂଚିତ କରିବା) ର ପରିକଳ୍ପନାକୁ ଦୃଢ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବା ସହିତ, ଏକ ତୃତୀୟ ପନ୍ଥା (ପୁଞ୍ଜିବାଦ ନୁହେଂ କି ସମାଜବାଦ ନୁହେଁ) ଭିତ୍ତିରେ ବେରୋଜଗାରୀ, ନିରାପତ୍ତାହୀନତା ଏବଂ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଅଧିକାରର ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ନୀତି ଅନୁସରଣ କରୁଥିବା ଏକ ସାମାଜିକ ଇଉରୋପ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ।

ନାଇସ୍ ଠାରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ବିକ୍ଷୋଭରେ ଏହି ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀକୁ ପୂରେଇଦେବାରେ ବେଶ୍ ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ଯେଉଁଠି European Confedenation of Trade Union ର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଯେ '' ସଂଯୁକ୍ତ ଇଉରୋପ ଗଠନରେ,ସିଭିଲ ସୋସାଇଟିର ସମସ୍ତ ବର୍ଗ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆମ ବିକ୍ଷୋଭକାରୀମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ କଥା-ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ ଓ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କୁ ବ୍ରସେଲ୍ସର (ବେଲଜିଅମ୍‌ର ରାଜଧାନୀ ଯେଉଁଠି ଇଉରୋପ ସଂଘର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରହିଛି ।) ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ସାମିଲ୍ କରାଯାଉ .... । ହଁ, ଆମେ ମାନୁଛୁ ଯେ ଇଉରୋପକୁ ଅଧିକ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମୂଳକ ହେବାକୁ ପଡିବ । କିନ୍ତୁ ଏହି ନୂତନ ଇଉରୋପକୁ ମଧ୍ୟ ତାର ସମସ୍ତ ନାଗରିକ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଶୈଳୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ'' ।[୧୧] ଇଉରୋପରେ ଏହିଭଳି ଶ୍ରମ ଓ ପୁଞ୍ଜିର ସୁଖୀ ସହାବସ୍ଥାନର ପରିକଳ୍ପନା ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ଯେ କୌଣସି କରପୋରେଟ୍ ସଂସ୍ଥାମୁଖ୍ୟର ଦିଲ୍ ଖୁସ୍ କରିଦେବ !

ଏଥର ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଦୁଇ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ଟିକେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା । ଫ୍ରାନ୍ସର ATTAC ଏବଂ ବ୍ରାଜିଲର ୱାର୍କର୍ସ ପାର୍ଟି - ଏହି ଦୁଇ ସଂଗଠନର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ATTAC: ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିତ୍ତିୟସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ

ATTAC ହେଉଛି ଏକ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମଂଚ ଯାହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗର ସଂଗଠନ ଯଥା କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ କରି ବିଶ୍ୱ ବିତ୍ତିୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସଂସ୍କାର ଆଣିବା । ଏହା (Association for the Taxation of Financial Transactions for Aid of Citizens) ର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଫରାସୀ ନାମ । ଏହା ପ୍ରଥମେ ବର୍ଣ୍ଣାର୍ଡ କାସେନ୍ସ ଓ ସୁସାନ ଜର୍ଜ ନାମକ ସଂପାଦକ ଦ୍ୱୟଂକ ଦ୍ୱାରା ଟୋବିନ୍‌ଟାକ୍ସ ସପକ୍ଷରେ ଅଭିଯାନ ପାଇଁ ୧୯୮୮ରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଟୋବିନ୍‌ଟାକ୍ସ ହେଉଛି ଅନେକ ପୂର୍ବରୁ ଜେମ୍‌ସ ଟୋବିନ୍ ନାମକ ଜଣେ ଆମେରିକୀୟ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏକ ପ୍ରକାର ଟାକ୍ସ । ଯାହାର ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଲା ଫଟକା ପୁଞ୍ଜି କାରବାର (Speculartive Financial Transactions) ଉପରେ ୦.୧ ପ୍ରତିଶତ ଟାକ୍ସ ଲଗାଯାଇ ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ତାକୁ ଗଠନ ମୂଳକ ଏବଂ ସମାଜ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା । ATTAC ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଟୋବିନ ଟାକ୍ସ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ନିଜର ସ୍ଥିତିରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୂରେଇ ଯାଇନାହିଁ । ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ବିଜୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାସପକ୍ଷବାଦୀ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଟୋବିନ୍ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ସରକାରଙ୍କର ପରାମର୍ଶଦାତା ରହିଥିଲେ । ସେ ନିଜର ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବୈପ୍ଳବିକ ବୋଲି କେବେବି ମନେକରି ନ ଥିଲେ, ବରଂ ତାଙ୍କ ମତରେ ଏହି ସମ୍ବଳର ପରିଚାଳନା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । (ATTAC ମତରେ ଏହି ସମ୍ବଳର ପରିଚାଳନା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଜାତିସଂଘ ଦ୍ୱାରା ହେବା ଉଚିତ) । ସେ ଯାହା ହେଉ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ପୁଞ୍ଜି କାରବାରର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଏବଂ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଫଟ୍‌କା ପୁଞ୍ଜିର କାରବାର ଯେଉଁଭଳି କ୍ଷିପ୍ରଗତିରେ ବଢିଚାଲିଛି ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ୱର ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥା, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ପୁଞ୍ଜିର ପ୍ରବାହ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଭିତରେ ତିଷ୍ଠି ରହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା କୌଣସି ବି ରାଷ୍ଟ୍ର କେବେ ହେଲେ ଟୋବିନ୍ ଟାକ୍ସ ଲାଗୁପାଇଁ ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରିବ ନାହିଁ, ବରଂ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏହିଭଳି ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରିବ, ଫଟ୍‌କା ପୁଞ୍ଜି କାରବାର କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥାମାନେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ସେହିରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ପୁଞ୍ଜି ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ତା ଉପରେ ଦାଉ ସାଧିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିବେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏଇ ଟାକ୍ସ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ହେଲେ ଧରିନେବାକୁ ହେବ ଯେ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ହେବ, କିମ୍ବା ଅନ୍ତତଃ ମୁଖ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ ଏହା କରିବାକୁ ହେବ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ମାନଙ୍କୁ ଏହା ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରି ପାରିବେ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଟୋବିନ୍ ଟାକ୍ସ ହେଉଛି ଏକ ମରୀଚିକା ।

ଟୋବିନ୍‌ଟାକ୍ସ ବ୍ୟତୀତ, ATTAC ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଆଉ ତିନୋଟି ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖିଥିଲା । ସେଗୁଡିକ ହେଲା ୧. ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ସଂସ୍କାର ୨. ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀ ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ବଢି ଚାଲିଥିବା ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ମନ୍ଥର କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିଶ୍ୱ କମିଶନ୍ ଗଠନ, ଏବଂ ୩. ରଣଭାରରେ ବୁଡିଯାଇଥିବା ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥି କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା । ଯାହାଦ୍ୱାରା ରଣ ପ୍ରଦାନକାରୀ ଏବଂ ରଣ ଗ୍ରହୀତା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ଚୟନ କରିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ତରରେ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ନିଯୁକ୍ତ କରିବାର ବୁଝାମଣାରେ ପହଞ୍ଚିବେ । ଏବଂ ଏସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସରକାର, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଭଳି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସଂପନ୍ନ ହୋଇପାରିବ ।[୧୨]

ଏହି ବୁଝାମଣା , ATTAC ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରବକ୍ତା ସୁସାନ ଜର୍ଜଙ୍କ ଲେଖାରେ ମଧ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ସେ ଯୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି ଯେ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ରଣଛାଡ କରିବାଟା ଠିକ୍ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହାର ରଚନାତ୍ମକ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରାଯାଉ । ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରି କହନ୍ତି '' ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱ କ'ଣ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ବଦଳରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା କିମ୍ବା ତାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଉଠେଇ ଦେବା କଥା ଚାହିଁବ ? ଏହିଭଳି ଏକ କଷ୍ଟସାଧ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ଯଦିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ମୋତେ ଲାଗୁଛି ଏହା ଏକ ଭୁଲ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବ, ଖାସ୍ ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ହେଉଛି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏବଂ ଏହା ହେଉଛି ଏକ ଆୟୁଧ । ଯଦି ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଚାପ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ପାରେ ତେବେ ରିଗାନ ଶାସନାଧୀନ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ପ୍ରଜ୍ଞା ଥିବା ଦେଶମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଏକ ଫଳପ୍ରଦ ଆୟୁଧ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ ।''[୧୩] ଏକ ପକ୍ଷରେ ATTACର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ସିଆଟଲ୍ - ପ୍ରତିବାଦପର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମଂଚ ଏବଂ ସାମ୍ବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ନେଇଥିବା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ରାଜନୀତିର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ, ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଣ ଛାଡ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଉଥିବା ପ୍ରତିବାଦକାରୀଙ୍କ ରାଜନିତୀଠାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ।

ପାରମ୍ପରିକ ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିଅନ୍‌ମାନଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତିର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ସହିତ ମଧ ATTAC ର ବିଶେଷ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନାହିଁ । ମେ ୨୦୦୧ର The Rwies of New Shans holding Capitalism ନାମକ ଏକ ଦଲିଲରେ ଛଟେଇ କରିବାର ଅଧିକାରକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ଲେଖିଛି ''ଏକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ପୁଞ୍ଜିଗତ ସଂପତ୍ତିର ଅଧିକାରର ଅର୍ଥ ମନଇଚ୍ଛା ନିଯୁକ୍ତି ଏବଂ ଛଟେଇ କରିପାରିବାର ଅଧିକାର । କେବଳ ଏହାର ମାତ୍ରାଟା ଉପରେ ନଜର ରଖିବାକୁ ପଡିବ । ଆମେ

କହିବା କଥା କଂପାନୀ ତିଷ୍ଠି ରହିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପନ୍ଥା ନିଆ ସରିବା ପରେ ଯାଇ ଛଟେଇଟା ଶେଷ ପଦକ୍ଷେପ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର ହେବା ଉଚିତ ।’’[୧୪]

ATTAC ମତରେ ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧୀ ଉଗ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଡିକ ଏକ ଗୁରୁତର ଅର୍ଥରେ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି କାରଣ ସେମାନେ କୌଣସି ରଚନାତ୍ମକ ବିକଳ୍ପ ଗଢିପାରିନାହାନ୍ତି । ATTACର ଖ୍ରୀଷ୍ଟୋଫେ ଆଗିଟନ୍‌ଙ୍କ ମତରେ ‘‘ସିଆଟଲ୍‌ର ବିଫଳତା ହେଉଛି, ଜଗତୀକରଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢିବା ପାଇଁ ଏକ ସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ବିଶ୍ୱ ସ୍ତରରେ ମେଣ୍ଟ ଗଠନ କରିପାରିବାର ଅକ୍ଷମତା ।’’[୧୫] ସେଥିପାଇଁ ହିଁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଆବଶ୍ୟକତା । ATTACର ପ୍ରଥମ ସଭାପତି ବର୍ଣ୍ଣାର୍ଡ କାସେନ୍‌ସ କହନ୍ତି ‘‘ଆମେ କେବଳ ପ୍ରତିବାଦକାରୀ ନୋହୁଁ, ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି, ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପୁଞ୍ଜିକୁ ମାନବ ସମାଜର କଲ୍ୟାଣରେ ଲଗାଯାଇ ଯେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ ସେଥିପାଇଁ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ବିକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖିବା ।’’[୧୬]

କାହା ଆଗରେ ଏହି ବିକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବ ମାନ ରଖାଯିବ ଏବଂ କାହା ଆଖିରେ ଏସବୁ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ହେବ ? ନିଶ୍ଚିତଭାବରେ ଯେଉଁମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ । ପ୍ରକୃତରେ ATTAC ସହିତ ଇଉରୋପର ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ - ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ (Social - Democratic) ସରକାର ମାନେ ମଧୁର ସଂପର୍କ ରଖିଆସିଛନ୍ତି । ‘‘ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୦୧ରେ ଆଗକୁ ନିର୍ବାଚନରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ଥିବା ଉଭୟ ଫ୍ରାନ୍‌ସର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲିଓନେଲ୍ ଜୋସପିନ୍ ଏବଂ ଜର୍ମାନୀର ଚାନସେଲର୍ ଜେରହାଡ୍ ସ୍ରୋଡର୍ ବିତ୍ତିୟ ବଜାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଏକ ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଦଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । ଜୋସ୍‌ପିନ୍‌ଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ସହାୟକଙ୍କ ସହ ATTAC ଫ୍ରାନ୍‌ସର ନେତୃବୃନ୍ଦ ଅନେକ ଥର ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ । ଫ୍ରାନ୍‌ସର ଜାତୀୟ ଆସେମ୍ବ୍ଲି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଫଟ୍‌କା ବଜାର ଉପରେ ଟୋବିନ୍ ଟାକ୍ସ ବସାଇବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ଏହି ମଧୁର ସଂପର୍କ ଯୋଗୁଁ ATTAC ନେତୃବୃନ୍ଦ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧରେ ଜନମତ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରଭାବକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିନଥିଲେ । ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ ଠାରେ ଏହି ମଧୁର ସଂପର୍କ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ସେଠାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧରେ , ଫ୍ରାନ୍‌ସର ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ବିଧବା ପତ୍ନୀ ଡାନିଏଲ ମିତେରାଁ ମଧ ଯୋଗ ଦେବେ ।’’[୧୭] ବିଭିନ୍ନ ମଂଚରେ, ଇରାକ୍ ଓ ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରାୟୋଜିତ ବର୍ଣ୍ଣ - ବିଦ୍ୱେଷ, ବିଦେଶାଗତ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଅଧିକାର, ଫାଶିବାଦ ଓ ଇସଲାମ ବିଦ୍ୱେଷୀ ମନୋଭାବ ଭଳି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡିକ ଆଲୋଚନାରୁ ବାଦ୍ ଦେବାପାଇଁ ATTAC ତା’ର ପ୍ରଭାବ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିବାର ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଛି ।[୧୮]

ପ୍ରକୃତରେ ଇଉରୋପର ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ATTACର କୌଣସି ଦ୍ୱିଧା ନାହିଁ । ଫ୍ରାନ୍‌ସର ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବାଦପତ୍ର Les Echos (୧୦.୧.୨୦୦୨) ତାରିଖରେ ଲେଖିଛି ଯେ ATTAC ଗତବର୍ଷ ୩୦୦,୦୦୦ୟୁରୋ କେବ୍‌ଳ ଅନୁଦାନ ଆକାରରେ ପାଇଛି । ଯେଉଁମାନେ ଏପରି ଅନୁଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି European Commission, ଫ୍ରାନ୍‌ସ ସରକାରଙ୍କ ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୀତି ବିଭାଗ , ରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏବଂ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର । ଦୈନିକ Le Monde (ତାରିଖ ୧.୨.୦୨) ଅନୁସାରେ Le Monde Diplomatique ଏବଂ ATTAC ଫ୍ରାନ୍‌ସର ବୈଦେଶିକ ବିଭାଗ ପାଖରୁ ୮୦,୦୦୦ ୟୁରୋ ପାଇଛନ୍ତି । ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ବଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଆୟୋଜନରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଛି ।'' ୧.୨.୦୨ରେ Les Echos ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛି ଯେ ''ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ପାଖକୁ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସବୁବେଳେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ନୁହେଁ, ଅନେକ ସମୟରେ ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀ ମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ଆସିଥାଏ, ଯେଉଁମାନେ ଚତୁରତାର ସହ ଦରକାର ବେଳେ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗେଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ଏମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ଉପରକୁ ଏହା ଦେଖା ଯାଉଥିବ ଯେ ଏ ଦୁହେଁ ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ମତାଦର୍ଶ । ପ୍ରକୃତରେ ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ଏହି ମତାଦର୍ଶ ସବୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।''[୧୯]

ଅବଶ୍ୟ ATTACର ସଂଗଠନ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନେ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଚଳିତ ଢାଞ୍ଚାର ଉପରେ କୌଣସି ସଚ୍ଚା ବିକଳ୍ପ ଠିଆ କରି ଦିଆଯାଇ ପାରେନା । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଅତୀତର ଢାଞ୍ଚାଟାକୁ ମୂଳରୁ ଉପାଡି ଫିଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ପଡିବ ।

ବ୍ରାଜିଲ ଓ୍ୱାର୍କରସ ପାର୍ଟି - ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ଆୟୁଧ

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅନ୍ୟତମ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ହେଲେ ବ୍ରାଜିଲର ଓ୍ୱାର୍କରସ ପାର୍ଟି, ସଂକ୍ଷେପରେ PT, ଯାହାକୁ ମୂଳରୁ ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧୀ ବୋଲି କହିବା କଷ୍ଟକର । ଯେତେବେଳେ ବଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପ୍ରଥମ ତିନୋଟି ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ PT ବ୍ରାଜିଲର କେବଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦେଶ, ରିଓ ଗ୍ରାଣ୍ଡେ ଡୋ ସୁଲ ରେ କ୍ଷମତାରେ ଥିଲା, ଯାହାର ରାଜଧାନୀ ହେଉଛି ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ । ସେ ସମୟରେ PTର ସହଭାଗୀ ବଜେଟ୍ (Participatory budget) ପାଇଁ ଏହାକୁ ଖୁବ୍ ବାହାବା ମିଳିଥିଲା । ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ଯଥା - ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିଅନ୍, ମାଲିକ ସଂଗଠନ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ସଂଗଠନ ମାନଙ୍କର ଏକ ସଭା ହେଉଥିଲା । ପ୍ରଥମେ, ସର୍ବମୋଟ ଯାହା

ସମ୍ବଳ ଅଛି ସେଥିରୁ ବିଦେଶୀ ଋଣ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ପ୍ରଦେଶର ଯାହା ଭାଗ ସେତକ କାଢିଦିଆଯିବ । ତା'ପରେ, ଅବଶିଷ୍ଟ ସମ୍ବଳକୁ କିପରି ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯିବ, ତା' ଉପରେ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିଜ ନିଜ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବେ ଏବଂ ଶେଷରେ ଏ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଭୋଟ୍ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହେବ । ଯଦି ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ସମ୍ବଳ ନାହିଁ, ତା' ହେଲେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇନପାରେ ।[20] ସୁତରାଂ, ଏଥିରେ ଜଗତୀକରଣକୁ ବିରୋଧ କରିବା ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଆସୁନାହିଁ । ଏହା କେବଳ ଏତିକି କହେ ଯେ ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଅନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଗେଇ ଦେଇ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ - ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଖର୍ଚ୍ଚ କାଟଛାଟ ଯୋଜନା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନ ଅସନ୍ତୋଷକୁ ବିକ୍ଷିପ୍ତ କରିଦେଇପାରେ । ପ୍ରକୃତରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ Finance & Development ନାମକ ରିପୋର୍ଟରେ, ଏହା ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଗତିଶୀଳତା ପାଇଁ ରହିଥିବା ପ୍ରଶାସନିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ମାନ ଦୂର କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିଛି ବୋଲି, ସହଭାଗୀ ବଜେଟ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଶଂସା କରାଯାଇଛି ।[21]

ବର୍ତ୍ତମାନ, PT ଯେତେବେଳେ ବ୍ରାଜିଲର ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିପାରିଛି, ଏହାର ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧୀ ଯେଉଁ ବାହାନା ଟିକକ ଥିଲା ସେତକ ମଧ୍ୟ କାଢି ଦିଆଯାଇଛି । ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ, “ଉଭୟ ବିଦେଶୀ ଏବଂ ବ୍ରାଜିଲିୟ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣକାରୀମାନଙ୍କ ଭୟକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ଯାଇ PTର ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ରାଜିଲର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଲୁଲା (Luis Ignacio Silva) ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ସମୟରେ, ବ୍ରାଜିଲର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ ଏକ ପତ୍ରରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରାପାଣ୍ଠିର ଚାହିଁବା ମୁତାବକ ବଳକା ବଜେଟ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚଳେଇ ରଖିବା ପାଇଁ ନିଜର ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଜଣେଇଥିଲେ । କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବା ପରେ, ସେ କେବଳ ସେତକ କରିନାହାନ୍ତି, ବରଂ Wall Street (ଆମେରିକା ଫଟକା ବଜାରର ସ୍ନାୟୁକେନ୍ଦ୍ର)କୁ ଚମକେଇ ଦେଇ ବଜେଟ୍‌ର ବଳକା ପରିମାଣ ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନର ୩.୫ ପ୍ରତିଶତରୁ ୪.୬ ପ୍ରତିଶତକୁ ବଢେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯାହାକି, ଏକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଜର୍ଜ୍ଜରିତ ଏବଂ ମାନ୍ଦା ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଏକ ଦେଶରେ ଏମିତି ଟାଣି ଓଟାରି କରି ପାରିବାଟା ବେଶ ଏକ ‘ସଫଳତା’ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ୱାଶିଂଟନ୍ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଏହି ନୂଆ ସରକାରଙ୍କର କଠୋର ଆର୍ଥିକ ନୀତିର ଯେ ପ୍ରଶଂସା କରିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ବ୍ରାଜିଲ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବ୍ୟାଙ୍କର ସଭାପତି ଭଳି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦବୀ ପାଇଁ Fleet Boston Financialର ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ଯିଏ ‘ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ମହଲରେ ବେଶ୍ ଜଣାଶୁଣା’, ହେନ୍‌ରିକେ ମେରିଲେସ୍‌ଙ୍କୁ ଲୁଲା ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି । ଅତଏବ୍, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣକାରୀମାନେ ଆଶ୍ୱସ୍ତ: ୧ ଜାନୁୟାରୀ, ୨୦୦୩ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁଦିନଠାରୁ

ଲୁଲା କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ ବ୍ରାଜିଲରେ ୫.୬ ବିଲିୟନ୍ ଡଲାରର ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣ ହୋଇଛି ।” ଲୁଲା ମଧ, ଭେନିନ୍‌ଜୁଏଲାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହୁଗୋ ଚାଭେଜ୍, ଯିଏକ ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାର ଏକମାତ୍ର ନେତା ଯାହାଙ୍କୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜି ନାପସନ୍ଦ କରେ, ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂରତ୍ୱ ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ।

ବ୍ରାଜିଲ୍ ଯେତେବେଳେ ତାର ବିଦେଶୀ ଋଣ ଉପରେ ସୁଧ ଦେଇ ଚାଲିଛି ଏବଂ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି ,ଏହାର ୨୬.୫ ପ୍ରତିଶତ ମୌଳିକ ସୁଧହାର ଘରୋଇ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣର ଗଳାଚିପି ଦେଉଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ, ବ୍ରାଜିଲରେ ପୁଞ୍ଜିର ସୁଧ ହିଁ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚର ୧୪ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ଷ୍ଟିଲ୍ ଏବଂ ଅଟୋପାର୍ଟସ୍ ଭଳି ଶିଳ୍ପରେ ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚହାର ୨୫ ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇପଡିଛି । ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଗରିବ ବୋଲି ସରକାରୀ ଗଣନା କରାଯାଇଥିବାବେଳେ ୧୫ ପ୍ରତିଶତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛନ୍ତି । ବ୍ରାଜିଲର ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀ ବୃହତ ସାଓ ପାଓଲା ଅଞ୍ଚଳରେ ବେକାରୀ ହାର ହେଉଛି ୨୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ । ବ୍ରାଜିଲର ଅର୍ଥନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ମାନେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ନଜରରେ ରହିଛନ୍ତି, ଯେପରିକି ସେମାନେ ପୂର୍ବ ସରକାର ସହ ରାଜିନାମା ହୋଇଥିବା ୩୦ ବିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ, ଯାହାକି ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପରିସରକୁ ଖୁବ୍ ସଂକୁଚିତ କରିଦେଇଛି । ବ୍ରାଜିଲର ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରଣୟନକାରୀ ମାନେ ଏବେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ଭାଷାରେ କଥା କହୁଛନ୍ତି - “ ଯଦି ବଳକା ବଜେଟ ବଳବତ୍ତର ରହେ, ଆସନ୍ତା ବର୍ଷକୁ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଥରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲେ, ଯାହା ହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ଆଶା କରନ୍ତି , ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ସେଠାରେ ଏହି ବଳକା ସମ୍ବଳ ଆଉ ଋଣ ପରିଶୋଧରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ନହୋଇ ସାମାଜିକ ବିକାଶ, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରାସ୍ତା ମରାମତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ ପାଇଁ ବରାଦ କରାଯାଇ ପାରିବ ।”[୩] ଏହା ଏକ ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଯେ ଟାଣିଓଟାରି ବଜେଟରୁ ବଳକା ରଖିବା ନୀତି ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କେବଳ ସଙ୍କୁଚିତ ହିଁ କରିଥାଏ ଏବଂ ସାମାଜିକ ବିକାଶର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଆହୁରି କ୍ଷୀଣ କରିଥାଏ ।

ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ନାହିଁ ଯେ PTର କେତେକ ବାମପନ୍ଥୀ ସଦସ୍ୟ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବେ ସମାଲୋଚନା (ଲୁଲାଙ୍କୁ) କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ପାର୍ଟି ନେତୃବର୍ଗ ଏହି କଟୁ ସମାଲୋଚକ ମାନଙ୍କୁ, ସେମାନେ ଯଦି ସରକାରଙ୍କର ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭୋଟ ଦିଅନ୍ତି, ତା ହେଲେ ପାର୍ଟିରୁ ବାହାର କରିଦେବାର ଧମକ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏହି ବାମପନ୍ଥୀ ସଦସ୍ୟମାନେ ଲୁଲାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତିକୁ ସେ ୧୯୮୫ରେ ହାଭାନା ଋଣ ସମ୍ମିଳନୀ (Havana Debt Conference) ରେ ରଖିଥିବା ବକ୍ତବ୍ୟ ସହ ତୁଳନା କରିଥିବେ :

''ଖୁବ୍ ଚରମପନ୍ଥୀ କିମ୍ବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଭୀକ ନ ହୋଇ ମୁଁ ଏକଥା କହିବି ଯେ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ ହୋଇସାରିଛି ଏକ ନିରବ ଯୁଦ୍ଧ, କିନ୍ତୁ ତା ବୋଲି କୌଣସି - ଦିଗରୁ ଏହା କମ୍ ବିପଜ୍ଜନକ ନୁହେଁ । ଏହି ଯୁଦ୍ଧ, ବ୍ରାଜିଲ୍, ଲାଟିନ ଆମେରିକା ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ସମସ୍ତ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱକୁ ଖିନ୍‌ଭିନ୍ କରିସାରିଲାଣି । ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ସୈନିକ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଶିଶୁମାନେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରୁଛନ୍ତି, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କ୍ଷତାକ୍ତ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବେକାର ହେଉଛନ୍ତି । ପୋଲ ଧ୍ୱଂସ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ଡାକ୍ତରଖାନା, କାରଖାନା, ସ୍କୁଲ ଏବଂ ସାରା ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଖିନ୍‌ଭିନ୍ ହୋଇଯାଉଛି ... ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ସମଗ୍ର ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକା ମହାଦେଶ ଏବଂ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ଯୁଦ୍ଧ; ଏହା ହେଉଛି ବିଦେଶୀ ରଣକୁ ନେଇ ଯୁଦ୍ଧ, ଏଭଳି ଯୁଦ୍ଧ ଯାହାର ଅସ୍ତ୍ର ହେଉଛି ସୁଧ, ଏଭଳି ଅସ୍ତ୍ର ଯାହା ଅଣୁବୋମା ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର; ଲେଜର ରଶ୍ମିଠାରୁ ବି ଆହୁରି ଧ୍ୱଂସକାରୀ ।''[୪]

ଲାଟିନ ଆମେରିକା ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷର ପ୍ରେକ୍ଷାପଟ

ପ୍ରକୃତରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ଉତ୍‌ଥାନ, କେବଳ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିତ୍ତିୟ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉଗ୍ର ପ୍ରତିବାଦର ଉଦ୍‌ଗୀରଣ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଦେଖିଲେ ହେବନାହିଁ । ଏହାକୁ, ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାରେ ୧୯୯୪ରେ ମେକସିକୋର ଜାପାଟିସ୍ତା ଆନ୍ଦୋଳନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏହା ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଶ୍ରମିକ ଓ ଚାଷୀମାନଙ୍କ, ବିଶେଷ କରି ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜମିକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି, ମେକସିକୋରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ସଶସ୍ତ୍ର; ମେକସିକୋରେ ରାଜନୈତିକ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ; FARC ଏବଂ ELN ନେତୃତ୍ୱରେ କଲମ୍ବିଆରେ ଲଗାତାର ଗେରିଲା ଯୁଦ୍ଧ; ପେରୁରେ ଲଗାତାର ଗେରିଲା ଯୁଦ୍ଧ; ଇକ୍ୱେଡରରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା ଯାହା ଫଳରେ ସେଠିକାର ସରକାରଙ୍କର ପତନ ହେଲା; ସେଠାକାର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଗ ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ସମର୍ପିତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦକୁ ଖାତିର ନ କରି ଭେନେଜୁଏଲାର ଚାଭେଜ ସରକାରଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ; ବ୍ରାଜିଲର ଭୂମିହୀନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ (Movement of the land less -MST) ଉଗ୍ରବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜବରଦସ୍ତ ଜମି ଦଖଲ; ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାରେ ୨୦୦୧-୦୨ ମଧ୍ୟରେ ଅସାଧାରଣ ଗଣବିଦ୍ରୋହ ଦ୍ୱାରା କାରଖାନା ଓ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା କେନ୍ଦ୍ର ଦଖଲ, ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗକାରୀଙ୍କୁ ବେଖାତିର କରି ବିଦେଶୀ ରଣ ପରିଶୋଧ ଖିଲାପ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯିବା; ବଲିଭିଆରେ କୋଚବାମ୍ବାବାଙ୍କରେ ପାଣି ଘରୋଇକରଣ ବିରୋଧରେ ସଫଳ ସଂଗ୍ରାମ, ଏବଂ ଏମିତି ଆହୁରି ଅନେକ ସଂଗ୍ରାମର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ରେ ଦେଖିବାକୁ ପଡିବ । ଏହିଭଳି ଭାବେ ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ , ଲାଟିନ ଆମେରିକା, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜିକୁ ବିରୋଧ କରି, ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂଣ୍ଣ

ଇଲାକା ପାଲଟିଛି - ଏ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ସଂଗ୍ରାମ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ, କିମ୍ବା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତାଦର୍ଶ ନଥିବା ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ (ଏକ ରାଜନୈତିକ ପରିଚିତି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଜର ସ୍ୱପ୍ନର ସନ୍ଧାନରେ) । ତେଣୁ, ଏହି ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ATTAC ଭଳି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ରଚନାତ୍ମକ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କରିବା ହେଉଛି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପୁଞ୍ଜି ପାଇଁ ଏକ ବଡ଼ ଆହ୍ୱାନ ।

ଏହିଭଳି ସ୍ଥିତିରେ, ୨୦୦୨ର ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଆୟୋଜନ ପାଇଁ ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ ମୁନିସିପାଲିଟି ସରକାର ୩୦୦,୦୦୦ ଡଲାର ଏବଂ ରିଓ ଗ୍ରାଣ୍ଡେ ଡୋ ସୁଲ (ଯାହା ଅଧୀନରେ ଏଇ ମୁନିସିପାଲିଟି) ରାଜ୍ୟ ସରକାର ତାଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚକାଟ ନୀତି ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଆହୁରି ୧,୦୦,୦୦୦ ଡଲାର ଅନୁଦାନ ଦେଇଥିଲେ । ୨୦୦୩ର ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ ମୁନିସିପାଲିଟି ସରକାର ତାଙ୍କର ଅନୁଦାନ ପରିମାଣ ଆହୁରି ବଢ଼େଇ ଦେଇଥିଲେ କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦାନ ପରିମାଣ କମି ଯାଇଥିଲା । କାରଣ, ସେତେବେଳକୁ PT ରାଜ୍ୟର ନିର୍ବାଚନରେ ପରାଜିତ ହୋଇ ଶାସନ କ୍ଷମତାରେ ନ ଥିଲା । ସେ ଯାହାହେଉ, ବ୍ରାଜିଲର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଲୁଲାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥିବା PT ସରକାର ଏହି ନିଅଣ୍ଟ ପରିମାଣକୁ ଭରଣା କରିଦେଇଥିଲେ ।[୨୫] ATTAC, ଇଉରୋପ ସଂଘରୁ ଆସୁଥିବା ଅନୁଦାନକୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚ ସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ଦେଇଥିଲାବେଳେ, ଏହା ନିଜେ ମଧ ଇଉରୋପ ସଂଘ ଏବଂ ଫରାସୀ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁଦାନ ଆଣୁଛି । ଏହାଛଡା, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା (ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ ଯାହାକୁ ସହଯୋଗୀ କୁହାଯାଉଛି) ହେଲେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସଂପର୍କରେ ଏ ଲେଖାରେ ପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଠାରେ ଏତିକି କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ଯେ ଏହା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ସାମରିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଏବଂ ସି.ଆଇ.ଏ. ସହିତ ସବୁବେଳେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି; ହେନ୍‌ରିଚ ବୋଲ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଯାହାକି ଜର୍ମାନ୍ ଗ୍ରିନ୍ ପାର୍ଟି ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟକରେ ଏବଂ ଜର୍ମାନୀ ସରକାରର ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର, ଏବଂ ୟୁଗୋସ୍ଲୋଭିଆ ଏବଂ ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧର ସପକ୍ଷବାଦୀ (ଏହି ପାର୍ଟିର ନେତା ଜୋସକା ଫିସର ହେଉଛନ୍ତି ଜର୍ମାନୀର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ), ଏବଂ OXFAM (ଇଂଲଣ୍ଡ) NOVIB (ନେଦରଲ୍ୟାଣ୍ଡ), Action Aid (ଇଂଲଣ୍ଡ) ଭଳି ଅନେକ ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ।

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପରିଷଦର ଜଣେ ସଭ୍ୟଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଯେ ''ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ବଢିପାରେ - ସେକଥା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ବିତର୍କର ସୂତ୍ରପାତ କରିପାରିନାହିଁ ।'' ସେ ଏହାମଧ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ''ଫୋର୍ଡ

ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପାଖରୁ ଅର୍ଥ ଆଣିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଏହି ସଂସ୍ଥାକୁ ବୁଝେଇ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମେଇବାକୁ ପଡିଥିଲା ଯେ ଏ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବ୍ରାଜିଲ୍ ୱାର୍କରସ ପାର୍ଟି ସଂପୃକ୍ତ ନୁହେଁ।''[୨୬] ଏଥିରୁ ଦୁଇଟି କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟଣୀୟ: ପ୍ରଥମେ, ଏହା ପ୍ରମାଣ କରୁଛି ଯେ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀମାନେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର କେଉଁ କେଉଁ ଶକ୍ତିମାନେ କି କି ଭୂମିକା ନେବେ ତାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟରେ, ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀମାନେ ଯଦି ୱାର୍କରସ ପାର୍ଟି ଭଳି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋଷାମାନି ସାରିଥିବା ଶକ୍ତିର ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବିରୋଧ କଲେ ତା ହେଲେ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବିରୋଧୀ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟତାକୁ ଆହୁରି ତୀବ୍ର ଭାବେ ବିରୋଧ କରିବେ । ଏମାନେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବିରୋଧୀଙ୍କୁ ଯେ ବିରୋଧ କଲେ ତାହା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ କାହାକୁ ମିଶାଗଲା ଏବଂ କାହାକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଗଲା ସେ ବିବରଣୀରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଘୋଷଣାପତ୍ର

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଘୋଷଣାପତ୍ର[୨୭] ମଂଚକୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ନିମ୍ନମତେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରେ - ''ବିକଳ୍ପ ସନ୍ଧାନ ଓ ନିର୍ମାଣ ଦିଗରେ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା'', ''ପୁଂଜିପ୍ରଧାନ ବିଶ୍ୱବ୍ୟବସ୍ଥା, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଯେ କୌଣସି ରୂପ ଏବଂ ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିବା ନାଗରିକ ଗୋଷ୍ଠୀ'' ଏବଂ ''ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ମିଳିତ ହେବାର ଏକ ମୁକ୍ତ ମଂଚ'' ଏବଂ ''ଏକ ବହୁ ବାଚନିକ, ବୈଚିତ୍ରମୟ, ବେସରକାରୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ପୃଷ୍ଠଭୂମି'' ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଘୋଷଣାନାମା ମଂଚକୁ କୌଣସି ଫଳପ୍ରଦ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେବାରୁ ବାରଣ କରେ । ''ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ବୈଠକରେ ମଂଚ ତରଫରୁ ଏକ ସଂଗଠନ ହିସାବରେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବ ନାହିଁ । ଏହାର ଅଂଶ ଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ , ଭୋଟ କିମ୍ବା ସମ୍ମତିସୂଚକ ଧ୍ୱନି ଦ୍ୱାରା , କୌଣସି ଘୋଷଣାନାମା କିମ୍ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତାବ, ଯାହା ଏହି ମଂଚର ସମସ୍ତଙ୍କ କିମ୍ବା ଅଧିକାଂଶଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହେବ , ସେଭଳି କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ... ସୁତରାଂ ଏହା କୌଣସି କ୍ଷମତାକେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ ଧରାଯିବ ନାହିଁ ।'' ଏହିପରି ଭାବେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ମାନେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଏକ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ନମୁନା - ଇରାକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା ଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ, କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ବିରୋଧରେ ଲାଗିପଡି ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ କହୁଥିବା ବିବିଧତା କଥା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସୀମାଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟିର କେତେକ ଗୋଷ୍ଠୀ, କିମ୍ବା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଲେ, କିଛି ଲୋକ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇଛି । ''କୌଣସି ଦଳୀୟ ପ୍ରତିନିଧି କିମ୍ବା ସାମରିକ ସଂଗଠନ ମଂଚରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।'' (ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୦୨ରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଭାରତ

ଶାଖା, ଏହାର ଭୋପାଳ ଘୋଷଣାନାମାରେ ଏକଥା କହିଛି ଯେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ସମ୍ମିଳନୀ, ଯେଉଁ ସଂଗଠନମାନେ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ନେବାଟାକୁ ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭାବେ ନେଇଥାଆନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁ ସଂଗ୍ରାମ ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ରର ବ୍ୟବହାର କରେ କେବଳ ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲା ।)[୨୮] ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ, ଯଦି ଭିଏତନାମ ମୁକ୍ତିସଂଗ୍ରାମ ଆଜି ରହିଥାଆନ୍ତା ତା ହେଲେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ମଧଯୋଗ ଦେଇପାରିନଥାନ୍ତା । ସେହିଭଳି ଆଜିର ପାଲେଷ୍ଟାଇନ୍ ଏବଂ ଇରାକ୍‌ର ପ୍ରତିରୋଧ ଶକ୍ତି ମାନେ ମଧ । ଏହିଭଳି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅନେକ ଦିଆଯାଇ ପାରେ ।

ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ, ମଂଚର ଘୋଷଣାନାମା ଏକଥା କହେ ଯେ, ''ସରକାରୀ ନେତା ଏବଂ ବିଧାୟକ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଏହି ଘୋଷଣାନାମା ପ୍ରତି ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଅଛି , ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇପାରେ ।'' (ଭୋପାଳ ଘୋଷଣାନାମା ଏକଥା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛି ଯେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ''ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାନ୍ୟତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ରାଜନୈତିକ ପଦପଦବୀରେ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ବିତର୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଦେଖେଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଏଥିରୁ ବାଦଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେନାହିଁ ।'') ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ, ଏମାନେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯୋଗ୍ୟତାରେ ନୁହେଁ ବରଂ ସରକାରୀ ଯୋଗ୍ୟତାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ।[୨୯] ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ, ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତା ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ହିସାବରେ ସାମରିକ ସଂଗଠନର ପରିଚାଳକ ମଧ ହୋଇଥିବାରୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପୂର୍ବ ଲିଖିତ ଘୋଷଣାନାମା, ଯାହା ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏବଂ ସାମରିକ ସଂଗଠନର ଅଂଶ ଗ୍ରହଣକୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରେ, ଏହା ତାହାର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରୁଛି ।

ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଏହି ଦୁଇ ସର୍ତ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ପ୍ରଥମଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି କିଛି ''ଅବାଞ୍ଛିତ'' ଚରମପନ୍ଥୀଦଳ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଲଢୁଆ ଶକ୍ତିକୁ ଦୂରରେ ରଖିବା । ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଉଛି, ଯେଉଁ ସରକାର ମାନେ ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।

ସଶସ୍ତ୍ର ସଂଗଠନ ମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣକୁ ବାରଣ କରି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରର ଘୋଷଣାପତ୍ର କୁହେ ଯେ ''ଏହା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱରେ ଅମାନବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ୱାରା ହିଂସାର ପ୍ରୟୋଗ ବିରୋଧରେ ଅହିଂସାପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିରୋଧର କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧିପାଇବ ।'' ଅର୍ଥାତ୍ ତୀବ୍ର ଶୋଷଣର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସାରା ବିଶ୍ୱ ଅମାନବିକ ହୋଇ ଚାଲିଛି, ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ହିଂସାର ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛନ୍ତି; ତଥାପି, ଏହାର ପ୍ରତିରୋଧ

ଅହିଂସାତ୍ମକ ହେବ ଏବଂ ଅହିଂସାତ୍ମକ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନରେ ଯିଏ ବିଫଳ ହେଲା ହେବ ତାକୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣରୁ ବାରଣ କରାଯିବ ।

ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଜୁନ୍ ୨୦୦୧ ରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଘୋଷଣାପତ୍ରରେ ମଂଚ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା । ମାର୍କସବାଦୀ ମାନେ ବସ୍ତୁବାଦୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ମଂଚର ଚରିତ୍ରବୁଝିବା ପାଇଁ ଏହାର ବସ୍ତୁଗତ ଆଧାର ଉପରେ ପ୍ରଥମେ ବିଚାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହୁଥିବେ । (ପ୍ରକୃତରେ 'ବାଜା ବଜେଇବା ବାଲାକୁ ପଇସା ଦେଉଥିବା ଲୋକର ମର୍ଜିରେ ଯେ ସୁର୍ ତିଆରି ହୁଏ'- ଏଇ କଥାଟି ବୁଝିବା ପାଇଁ ଜଣକୁ ମାର୍କସବାଦୀ ହେବାକୁ ପଡିବ ନାହିଁ ।) କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏଥିରେ ରାଜିନୁହେଁ । ଏହା ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଭଳି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସଂସ୍ଥା ପାଖରୁ ଅର୍ଥ ଆଣି ''ବିଶ୍ୱରେ ପୁଞ୍ଜିର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଏବଂ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଲଢିବ ।'' ପ୍ରକୃତରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଘୋଷଣାପତ୍ରରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ''ମଂଚ, ଅର୍ଥନୀତି, ବିକାଶ ଓ ଇତିହାସ ବିଷୟରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଖର୍ବୀକରଣ (reductionist) (ଅର୍ଥାତ୍ ଟଣା ଓଟରା କରି ନିଜ ମତବାଦ ସହ ଖାପଖୁଆଇବା)କୁ ବିରୋଧ କରେ,'' ଯାହା ମାର୍କସବାଦୀ ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ବୁଝାଯାଇପାରେ ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ୨୦୦୧ , ୨୦୦୨ , ୨୦୦୩

ମଂଚର ୨୦୦୧, ୦୨, ୦୩, ର ସମ୍ମିଳନୀ ଗୁଡିକରେ ତୀବ୍ର ବିରୋଧାଭାସ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ଏକ ପକ୍ଷରେ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ବହୁଳ ଉପସ୍ଥିତି - ପ୍ରଥମ ସମ୍ମିଳନୀରେ ୫୦୦୦ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀଭୁକ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଏବଂ ଆହୁରି ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ବ୍ରାଜିଲବାସୀଙ୍କ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ; ଦ୍ୱିତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ୧୨୦୦୦ ଔପଚାରିକ ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ଆହୁରି ହଜାର ହଜାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ; ତୃତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳକୁ ୨୦,୦୦୦ ପ୍ରତିନିଧି ସାଙ୍ଗକୁ ସର୍ବମୋଟ ଏକ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ସମାଗମ ହୋଇଥିଲା ।

ଗୋଟିଏ ରିପୋର୍ଟ୍‌ର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁଯାୟୀ ''ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟାଙ୍କ କର୍ମଚାରୀମାନେ, 'ସମସ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କବାଲା ହେଉଛନ୍ତି ଚୋର' ଶିରୋନାମାରେ ଏକ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ବାଣ୍ଟିଥିଲେ ଏବଂ ଡଲାର ଓ ଇଉରୋ ନୋଟମାନ ପୋଡିଥିଲେ । ଧାତବ ଓ ତୈଳଖଣିର ଶ୍ରମିକମାନେ ପାଲେଷ୍ଟାଇନ ବାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମର୍ଥନ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ଗୃହହୀନମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ ଏକ ଇମାରତକୁ ଦଖଲ କରିନେଇଥିଲେ ଯେଉଁଟାକୁ କି କିଛିବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସ୍ଥାନୀୟ ନଗର ପରିଷଦ ରାଷ୍ଟ୍ର ସବ୍‌ସିଡିରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଫ୍ଲାଟ୍ ତିଆରି କରିବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ।''[୩୦]

ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧୀ ପ୍ରତିବାଦ ଭଳି ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ଗୁଡିକର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଆସିଥିଲେ - ଶ୍ରମିକ,ଚାଷୀ, ଛାତ୍ର, ପରିବେଶ ପ୍ରେମୀ, ଋଣବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ଏବଂ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ଏଥର ନୂଆ କରି ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ ଥିଲେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଉଚ୍ଚକ୍ଷମତା ସଂପନ୍ନ କର୍ମଚାରୀ, ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଏବଂ ରାଜନେତା । ଜେମ୍‌ସ ପେଟ୍ରାସ୍ , ଦ୍ୱିତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀ ବିଷୟରେ ଲେଖିଛନ୍ତି :

''ମଂଚ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଦୁଇ ବିପରୀତ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏକ ପକ୍ଷରେ ଥିଲେ ସଂସ୍କାରବାଦୀମାନେ - ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଏବଂ ମଂଚର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ - ଟୋବିନ ଟାକ୍ସର ପ୍ରବକ୍ତା ଫ୍ରାନ୍ସର ATTAC ଏବଂ ବ୍ରାଜିଲ ଓ୍ୱାର୍କରସ ପାର୍ଟିର ସାମାଜିକ ଉଦାରପନ୍ଥୀ ନେତୃବୃନ୍ଦ । ଅପର ପକ୍ଷରେ ଥିଲେ, ବ୍ରାଜିଲ ଭୂମିହୀନ-ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ଚରମପନ୍ଥୀ ଗଣ, ସମାଜକର୍ମୀ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ପିକେଟରମାନେ, ବାମପନ୍ଥୀଦଳମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି, ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିଅନ୍‌ମାନ, ସହର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ସମର୍ଥକ ଦଳମାନେ । ସଭାସମିତି, ସର୍ବସାଧାରଣ ପ୍ରତିବାଦ ଯାତ୍ରାମାନଙ୍କରେ ଏବଂ ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ଉତ୍ସବର ସାମାଜିକ ଗଠନରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରଭେଦ ଥିଲା । ସଂସ୍କାରବାଦୀ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଯାତ୍ରାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗର ଲୋକ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ Latin American Free Trade Agreement ବିରୁଦ୍ଧରେ ଔପଚାରିକ ପ୍ରତିବାଦ ଯାତ୍ରାରେ ୫୦,୦୦୦ ଲୋକ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ ଯାହା ଚରମପନ୍ଥୀଦଳ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁଥିରେ ଭାଗନେଇଥିଲେ ମୁଖ୍ୟତଃ ବ୍ରାଜିଲର ଶ୍ରମିକ,କୃଷକ,ଓ ଗୃହହୀନ ମାନେ ଏବଂ ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନା ବୋଲିଭିଆ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରେ ଚାଲିଥିବା ସଂଗ୍ରାମମାନଙ୍କରୁ ଚରମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକତାବାଦୀମାନେ ।''[୩୧]

ନାଓମି କ୍ଲେନ୍‌ଙ୍କ ଲେଖା ଅନୁସାରେ ''ଯେ କୌଣସି ଦଳ କର୍ମଶାଳାର ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ସହଜରେ କରିପାରୁଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆୟୋଜକ କମିଟିର ଏକ ନାଆଁ ଖୋଜିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ।'' ଏବଂ ''ଏକା ସମୟରେ ବେଳେବେଳେ ୬୦ ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହିଭଳି କର୍ମଶାଳା ଚାଲୁଥିଲା ।'' କିନ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟ ମଂଚ ଉପରେ, ଯେଉଁଠି ଏକ ସମୟରେ ୧୦୦୦ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରିବାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଥିଲା ସେଠାରେ ସମାଜକର୍ମୀଙ୍କ ବଦଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଜନୈତିକ ନେତା ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିଥିଲା ।''[୩୨] ପେଟ୍ରାସ୍ ମଧ୍ୟ ଏକମତ ହୁଅନ୍ତି ଯେ ''ଜଣାଶୁଣା ଏନ୍.ଜି.ଓ. ପ୍ରବକ୍ତା ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ମଂଚରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ପାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ହିଁ ନିଜ ନିଜ ଅଂଚଳରେ ଚାଲିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନ ବିଷୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସୂଚନା ଦେଉଥିଲେ । ଔପଚାରିକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଅଧିବେଶନ ଏବଂ ବୟାନ ଗୁଡିକରେ, ଏନ୍.ଜି.ଓ. ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ

ମାନଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିଥିବାବେଳେ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବେ ଆୟୋଜିତ ସେମିନାର ଓ କର୍ମଶାଳା ଗୁଡିକରେ ହିଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧରେ ପ୍ରକୃତ ଲଢେଇ ସହ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଥିବା ସମାଜକର୍ମୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାବବିନିମୟ ହେଉଥିଲା ।’’

କେଉଁମାନେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲେ

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଘୋଷଣାପତ୍ରରେ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବାରଣ କରାଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ PTର ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ରାଜିଲରେ ଫେଡେରାଲ ସରକାରଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଲୁଲା, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ତିନୋଟିଯାକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ସେତେବେଳେ ସ୍ଥାନୀୟ କ୍ଷମତାରେ ଥିବା ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କ୍ଷମତାସୀନ PT, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ସମ୍ମିଳନୀରେ ସର୍ବବିଦ୍ୟମାନ ରହିଆସିଛି । ଏବଂ ଲୁଲା, ତାଙ୍କର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ତୃତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ସେଠାରୁ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଞ୍ଚର ବୈଠକରେ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ସିଧା ଡୋଭୋସ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ଏହିପରି, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ ଜଣେ ଉଭୟ ମଂଚରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ ।

ଏଠାରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟ କେତେଜଣଙ୍କ ବିଶ୍ୱସନୀୟତାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆଫ୍ରିକାର କେତେକ ଅଂଚଳରେ ଔପନିବେଶିକତାକୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ବଂଚେଇ ରଖିଥିବା ଫ୍ରାନ୍‌ସ ସରକାର, - ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ଏକ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ପଠେଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ଅନେକ କ୍ୟାବିନେଟ୍ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ (ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଘୋଷଣାପତ୍ର ପ୍ରତି ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଅଛି ବୋଲି ଏହାର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନେ ଧରିନେଇଛନ୍ତି) ଅଛନ୍ତି ଫ୍ରାନ୍‌ସର ସମବାୟ ମନ୍ତ୍ରୀ (ଆଫ୍ରିକୀୟ ଦେଶ, ବିଶେଷ କରି ପୂର୍ବତନ ଫରାସୀ ଉପନିବେଶ ମାନଙ୍କ ବିଦେଶୀ ଋଣ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଯିଏ ଅଛନ୍ତି), ବାସଗୃହ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଏଭଳି ଆଉ ଅନେକ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ, ଜାତିସଂଘର ଏକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ - ଯେଉଁ ଜାତିସଂଘ ନାଁରେ ୧୯୯୧ ପରଠାରୁ ଅନେକ କଳଙ୍କିତ ଯୁଦ୍ଧ ଲଢାଚାଲିଛି । ଜାତିସଂଘର ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନେରାଲ କୋଫି ଆନନଙ୍କ ପ୍ରେରିତ ଏକ ବାର୍ତ୍ତା ମଧ୍ୟ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀରେ ପାଠ କରାଯାଇଥିଲା, ଠିକ୍ ଯେପରି ତାଙ୍କ ବାର୍ତ୍ତା ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଂଚର ବୈଠକରେ ମଧ୍ୟ ପାଠ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଯାହା କଲେବି , ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କୁ ବାରଣ କରିବା କଥା ନିଜକୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି ବାଛି ବାଛି କରାଯାଉଛି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଯେତେ ଇଛା ରାଜନୈତିକ ଦଳର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ ଏବଂ ମଂଚର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦପଦବୀରେ ମଧ୍ୟ ରହିପାରିବେ । ଏହି ବାରଣ ପ୍ରକୃତରେ ଏପରି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯାହାଦ୍ୱାରା ମଂଚ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଦୂରରେ ରଖିବାକୁ ଚାହିଁବ ତାହା କରିପାରିବ ।

ଏହିଭଳି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର କେତେକ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରତିନିଧି ମଧ୍ୟ ଏହାର ବିରୋଧାଭାସକୁ ନେଇ ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡିଛନ୍ତି । ଏହାର ଇଟାଲୀ ସଂଯୋଜକ ଜୋସ ଲୁଇ ଡେଲ ରୋଜୋଙ୍କ ଭାଷାରେ, ''ଆମର ଏକ ସମସ୍ୟା ଅଛି । ଏଠାରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ରାଜନୈତିକ ନେତା ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନେକ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ସଦସ୍ୟ ଅଟନ୍ତି , ମୁଖ୍ୟତଃ ଇଉରୋପରୁ, ଯେଉଁମାନେ କି ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ଉପରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା ସପକ୍ଷରେ ଭୋଟ ଦେଇଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଆମ ଆନ୍ଦୋଳନର ବିରୋଧୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଏବଂ ଆଜି ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏଠାରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଗଣମାଧମକୁ ସାକ୍ଷାତକାର ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ଫ୍ରାନ୍ସ ଏବଂ ଇଟାଲିର ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ଆମର ସମସ୍ୟା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ - ଇଟାଲିର Left Democratsର ସେକ୍ରେଟାରୀ ପିଏରୋ ଫାସିନୋ, ଯିଏ ଇଟାଲି ଯୁଦ୍ଧରେ ସହଯୋଗ କରୁ ବୋଲି ଦୃଢଭାବେ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ । ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ସେଇଲୋକ ଯିଏ ଜୋନୋଆଠାରେ ପୋଲିସ ଯେତେବେଳେ ଆମକୁ ମାଡ ମାରୁଥିଲା ଆମମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ରତନ୍ତ୍ର ହାତରେ ଛାଡି ଦେଇ ଚାଲିଆସିବା ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଡାକରା ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ମଂଚ ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର ମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ନେତା ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ହେବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଇଉରୋପର ମୁଖ୍ୟ ଶାସକ ମାନେ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ଶାସକ ମାନେ ନିଜ ନିଜ ଅଂଚଳରୁ ବିଦେଶାଗତ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ତଡି ଦେଉଛନ୍ତି । ଏ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆମର ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧ ।''[୩୩]

ଜର୍ମାନ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ମଧ୍ୟରୁ ''ମୁଖ୍ୟଭାଗ Protestant Voluntary Service Overseas ଭଳି ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ଭାଗ ମୁଖ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସଂଗଠନମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିଲେ, ଯେମିତିକି ୧୯ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବା Friedrich Ebert Foundation, ୯ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବା Rosa Luxemburg Foundation, ୨ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବା Hienrich Boll Foundation ଏବଂ ୭ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବା German Federation of Trade Unions ।''[୩୪]

ମଂଚର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପରିଷଦର ଜଣେ ସଭ୍ୟଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ଅନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ବାରଣ କରାଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଜାତିସଂଘର କେତେକ ସଂସ୍ଥା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ସକ୍ରିୟଭାବେ ସଂପୃକ୍ତ । ''ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦରୁ କେତେକାଂଶରେ ମୁକୁଳିବା ପାଇଁ, ୨୦୦୨ରେ, ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିପାରିବାର ଏକ ନୂତନ ପ୍ରକାର ନିୟମ କରାଗଲା ଯେଉଁଥିରେ କୁହାଗଲା ଯେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ 'ଆଲୋଚନା ଏବଂ ବିତର୍କ'ର ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକ ଭାବରେ ଏକ ନୂଆ ଧରଣର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ କରିବ । ଏହି ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକ ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବାକୁ ବାରଣ କରାଯାଇଛି ସେମାନଙ୍କୁ ବିତର୍କ ଓ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯିବ । ''[୩୫]

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଯେଉଁ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖିଛି, ମୁଖ୍ୟତଃ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନେ ସେହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ୨୦୦୩ର ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ କହିଥିଲେ, ''ଗତ ଏକ ଦଶନ୍ଧି ଧରି, ଆମେ ପୁଂଜି ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ପ୍ରୋଜେକ୍ଟମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟିର ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ସହିତ ସକ୍ରିୟ ଆଲୋଚନା ଜାରି ରଖିଛୁ । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସରକାରମାନଙ୍କୁ ଦେଉଥିବା ଋଣର ୧୩ ପ୍ରତିଶତ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ସହଯୋଗିତା ମାଧ୍ୟମରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବାପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏହି ବାବଦରେ ୨୦୦୧ରେ ଋଣ ନେଇଥିବା ଦେଶମାନେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ପା!ଖରେ ୨.୨୫ ବିଲିୟନ୍ ଡଲାର ପରିମାଣ ଅର୍ଥ ଋଣୀ ହୋଇଥିଲେ ।''[୩୬] ପ୍ରତିବଦଳରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ଭୂମିକା ତୁଲେଇଥାନ୍ତି । The Economist କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ''ଆଗରୁ ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଅଗମ୍ୟ ବୋଲି ଧରାଯାଉଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି, ଏବେ କୌଣସି ଦେଶରେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟରେ, ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କର ସେମିନାର ଆୟୋଜନ କରି ଏହାର ଭିତର ବାହାର ସବୁକିଛି ବୁଝାଉଛି, ଯଦ୍ୱାରା, ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ସେ ଦେଶରେ ପାଣ୍ଠିର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଠିକ୍ ଭାବରେ ତଦାରଖ କରି ପାରିବେ ଏବଂ ପାଣ୍ଠି ରଖିଥିବା ଋଣ- ସର୍ତ୍ତାବଳୀର 'ଯଥାର୍ଥତା'କୁ ବୁଝିପାରିବେ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ର ନୂଆ ମୁଖ୍ୟ ମୋର୍‌ସ୍ଟ କୋହିନ୍ ସେଥିପାଇଁ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ ପାଲେଇବାର ଲାଗିଛନ୍ତି । ଜିମ୍ ଉଲ୍‌ଫେନ୍‌ସନ୍, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ, ବହୁଦିନ ଧରି ଏ ଦିଗରେ ବିମୁଖତା ଦେଖେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ଏମାନଙ୍କୁ ଆଦରି ନିଆଯାଉଛି । UNDP ର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶାସକ, ଆହୁରି ପାଦେ ଆଗକୁ ଯାଇ, ତାଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବାପାଇଁ, ଏପରିକି କିଛି ଚରମପନ୍ଥୀ (Redical) ଏନ୍.ଜି.ଓ.ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ କରି, ଏକ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ବୋର୍ଡ ଗଠନ କରିଛନ୍ତି ।''

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀମାନଙ୍କରେ ଏକ ବଡ଼ ଭାଗ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ହେଉଛନ୍ତି ବ୍ରାଜିଲରୁ (୨୦୦୨ ସମ୍ମିଳନୀରେ ୬୭ ପ୍ରତିଶତ ବ୍ରାଜିଲରୁ ଥିଲେ) । ଯେଉଁ ଅଣବ୍ରାଜିଲିୟ ମାନେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ହେଉଛନ୍ତି ସେଇମାନେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ପାଣ୍ଠି ଅଛି କିମ୍ବା ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ, ସାମାଜିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏନ୍.ଜି.ଓ. କିମ୍ବା ସଂସଦୀୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଭଳି ଅର୍ଥପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । କହିବା ଅନାବଶ୍ୟକ ଯେ ଏଠାରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁ ମାନ ATTAC ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଭାଷାରେ 'ରଚନାତ୍ମକ' ହିଁ ଥିଲା । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଶାସନ କରୁଥିବା ଶକ୍ତି ସହିତ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ଜେମସ ଉଲଫେନସନ, ମଂଚର ୨୦୦୩ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ତାଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତା ଏହି ଭାଷାରେ ଉପସଂହାର କରିଥିଲେ : "ମୋର ସହକର୍ମୀଗଣ ଏବଂ ମୁଁ ମଂଚର ଗତ ଦୁଇଟିଯାକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ହୋଇ ଥିବା ଚର୍ଚ୍ଚା ଉପରେ ଆମର ଧ୍ୟାନ ରଖିଛୁ । ଏବଂ ଏ ବର୍ଷ ଉତ୍ଥାପିତ ହେଉଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡିକୁ ଆମେମାନେ ଆଗ୍ରହ ସହକାରେ ଆଲୋଚନା କରିବୁ ... ଅଧିକ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଆମେ ଏକାଠି କାମ କରିପାରିବା ।"[୩୭]

କେଉଁମାନଙ୍କୁ ବାହାରେ ରଖାଯାଇଛି

ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଏବଂ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲମାନଙ୍କରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ବେଳେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଅନେକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁପସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ମଂଚର ଘୋଷଣା ପତ୍ରରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏବଂ ସାମାଜିକ ସଂଗଠନ ମାନଙ୍କୁ ବାରଣ କରାଯାଇ ଥିବାରୁ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଗଣବିଦ୍ରୋହୀମାନଙ୍କୁ ଯେ ଏଥିରେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବାକୁ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ । ପ୍ରଥମ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳେ FARC (Revolutionary Armed Forces of Columbia) ଯିଏ କି ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି କଲମ୍ବିଆ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଶସ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇ ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର Plan Columbia ପ୍ରକଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ, କେତେକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଅନେକ ସହାନୁଭୂତି ପାଇଥିଲେ । ବ୍ରାଜିଲରେ, ସାଧାରଣତଃ କଲମ୍ବିଆର ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ମାଧ୍ୟମରେ ଦୃଢ ଆମେରିକା ବିରୋଧୀ ମନୋଭାବ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏପରିକି କଲମ୍ବିଆକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକତାବାଦୀ ମାନଙ୍କର ସେନା ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଅନୌପଚାରିକତା ଭାବେ ସୈନ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।[୩୮] କିନ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀବେଳକୁ FARC ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଭାବେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିଭୁକ୍ତ ହେବାପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳିନଥିଲା । ସେହିଭଳି ମେକ୍ସିକୋର

ଜାପାତିସ୍ତା ବିଦ୍ରୋହୀମାନଙ୍କୁ, ଯେଉଁମାନେ ଲାଟିନ ଆମେରିକାରେ ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧରେ ଶକ୍ତ ପ୍ରତିରୋଧ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇନଥିଲା । କାରଣ ସେମାନେ ମଧ FARC ଭଳି ଏକ ସଶସ୍ତ୍ର ଦଳ ।

କ୍ୟୁବା ପ୍ରତିନିଧି ଦଳକୁ ମଧ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ୨୦୦୨ରେ ଔପଚାରିକ ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା କି ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଦିଆଯାଇନଥିଲା । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ସରକାରଙ୍କୁ ଗାଦିଚ୍ୟୁତ କରିବା ଉଦ୍ୟମକୁ ତୀବ୍ର ମୁକାବିଲା କରିଚାଲିଥିବା ଭେନିନିଜୁଏଲାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହୁଗୋ ଚାଭେଜଙ୍କୁ ମଧ ମଂଚର ୨୦୦୩ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ସେ ଯେତେବେଳେ ଅନିମନ୍ତ୍ରିତ ଭାବରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ, ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଲୋକପ୍ରିୟତା ସତ୍ତ୍ୱେ, ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ସରକାରୀ ମଂଚରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇନଥିଲା ।

ସେହିଭଳି ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ୧୯୭୬ - ୮୩ର ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନ ସମୟର ନିଖୋଜ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମା ମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ (The madres de plaza de may) ଭଳି ଏକ ନିରସ୍ତ୍ର ସଂଗଠନକୁ ମଧ ନ ମିଶେଇବା ବେଶ୍ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ । ବ୍ରାଜିଲର ଭୂମିହୀନ ସଂଗଠନ MST, ଯିଏ କି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ବ୍ରାଜିଲ ସାଙ୍ଗଠନିକ କମିଟିରେ ରହିଥିଲେ, ସେ ମଧ ଏହି ମା'ମାନଙ୍କ ସଂଗଠନକୁ ବାଦଦେବା ବିଷୟରେ କିଛି କରିପାରିନଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚାଇ ଦିଏ ଯେ କ୍ଷମତାର ଡୋରି କାହା ହାତରେ ରହିଛି । ଏ ବିଷୟରେ MST କେବଳ ଏତିକିମାତ୍ର କରିପାରିଥିଲେ - ମା' ମାନଙ୍କ ସଂଗଠନର ସଭ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କ୍ଷମତାରେ ଆସି ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ସହିତ ଏହି ସଂଗଠନର ମୁଖ୍ୟ ହେବେ ବୋନାଫିନିଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବିମାନ ଟିକେଟ୍ ପଠେଇ ଦେଇଥିଲେ । ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ୨୦୦୨ ସମ୍ମିଳନୀରୁ ଫେରି, ବୋନାଫିନି ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ବୁଇନେସ ଆଇରେସ୍‌ଠାରେ ଦେଇଥିବା ଭାଷଣରୁ କିଛି ଉଦ୍ଧୃତାଂଶ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :

"ସାଥୀଗଣ,

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ଆମେ ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ ଯାଇଥିଲୁ । ସପ୍ତାହ ବ୍ୟାପୀ, ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ୫୦,୦୦୦ ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବ୍ୟକ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରରୁ ହଜାର ହଜାର ଯୁବକଙ୍କ ସମେତ ବହୁତ ଲୋକ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏହି ମଂଚରେ ତିନୋଟି ସ୍ତର ରହିଥିଲା । ପ୍ରଥମ, ଏକ ଛୋଟିଆ ଗୋଷ୍ଠୀ ଯେଉଁମାନେ କି ସମଗ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ ଫରାସୀ ମାନେ, ମୁଖ୍ୟତଃ ATTAC ନାମକ ଏକ ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ଅନ୍ୟ କିଛି ଦେଶର କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୋଷ୍ଠୀଟି ହେଲେ କମିଶନ ଓ ସେମିନାର ଗୋଷ୍ଠୀ, ଯେଉଁଠାରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଦାର୍ଶନିକ ଏବଂ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହିଁ ରହିଥିଲେ ।

ତା' ପରେ ରହିଲେ ସର୍ବସାଧାରଣ । ଆମେ ଏହି ସ୍ତରରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁ ଏବଂ ସବୁପ୍ରକାର ଲୋକଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲୁ । ପ୍ରକୃତ କଥା ହେଉଛି ଆମମାନଙ୍କୁ ମଂଚକୁ ଅଣାଯାଇଥିଲା ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ ଆମେ ଖାଲି ଶୁଣିବୁ, ଅଂଶଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ନୁହେଁ ।

ଫିଡେଲ୍ କାଷ୍ଟ୍ରୋଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ସେହିଭଳି FARCକୁ ମଧ୍ୟ । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଜ୍ଜାଜନକ । ମା' ମାନଙ୍କ ସଂଗଠନକୁ ମଧ୍ୟ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ମୁଁ ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେକୁ ଯାଇଥିଲି । କାରଣ ମୋତେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କ୍ଷମତାରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ବ୍ରାଜିଲର ଭୂମିହୀନ ଚାଷୀ ସଂଗଠନ MST ଦ୍ୱାରା ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏବଂ ଏଇଟା ବଡ଼କଥା ଯେ ମୁଁ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲି । କାରଣ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଅଳ୍ପ କେତେକଙ୍କ ସହିତ ଏହି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଟୁ ସମାଲୋଚନା କରିବାରେ ପ୍ରଥମ କେତେଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଥିଲି ।

ଆମେ କହିଲୁ ଯେ ସାମାଜିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସମାଜବାଦ ଏକା କଥା ନୁହେଁ । ଆମେ କହିଲୁ ଯେ ଇଉରୋପର ସାମାଜିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ଅକ୍ତିଆର କରିନେଇଛି ; ଫରାସୀ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନେ, ଯଥା-ATTAC ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଦଳ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅବଶ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଏହାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

ଆମେ କହିଲୁ ଆମ ମତରେ ଲୋକମାନେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି, ଜଗତୀକରଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗଠିତ ହେବାପାଇଁ ଓ ଲଢେଇ କରିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ, ସେମାନେ ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖୁଛନ୍ତି ଯେ ଏହାର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନେ ଏଭଳି ଭାବେ ମଂଚକୁ ସଜାଡି ରଖିଛନ୍ତି ଯେ ଆମର ଭୂମିକା କେବଳ ଜଗତୀକରଣ ସହିତ ଟିକେ ମାନବବାଦୀ ହେବା ପାଇଁ କହିବା ।

ମୁଁ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କ ସହିତ କଥା କହିଲି ସେମାନେ ଏକ ଭିନ୍ନ ବାର୍ତ୍ତା ପାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲି ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ନିଖୋଜବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମା' ମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ ୨୫ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ Plazo de

Mayo କୁ ହିଁ ଅକ୍ତିଆର କରିନେଇଥିଲେ ଯାହା କି ବୁରନେର ଆଇରେସ୍ ରେ ଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପ୍ରାସାଦ ସାମନାରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଏବଂ ମୁଁ କହିଲି ଯେ ଆଜି ଆମେ ଯେଉଁଠି ଛାଡିଥିଲୁ ସେଇଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ନିୟମିତ ଭାବେ ସେଠାରେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଦେଶକୁ ବିକ୍ରୀ କରୁଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରପତିମାନଙ୍କର ପତନ ପାଇଁ ଲାଗିପଡିଛନ୍ତି ।''[୩୯]

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ୍ ମଂଚରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ କାହାକୁ ଖୋଯିବ ଏବଂ କାହାକୁ ଖୋଜିବ ନାହିଁ ଏହା କିଏ ଠିକ୍ କରନ୍ତି ? ଏକ ପକ୍ଷରେ ଏହି ମଂଚ ମୁକ୍ତ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରତି ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱଦେଉଥିବା ବେଳେ ପ୍ରକୃତରେ ଏହାର ଢାଞ୍ଚା ହେଉଛି ଅଭେଦ୍ୟ ଏବଂ ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ।

ତେଇ୍‌ଭାଇନେନ୍‌ଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ''ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାର ଔପଚାରିକ ଭାବେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସାଂଗଠନିକ କମିଟି (Organising Committee) ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯାହା Central Trade Union Confederation - CUT,MST ଏବଂ ବ୍ରାଜିଲର ଆଉ ଛ'ଟି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଛୋଟ ସଂଗଠନକୁ ନେଇ ଗଠିତ । ଏହି ଛ'ଟି ଛୋଟ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟି ସଂଗଠନ ମଧ୍ୟରୁ ୫ଟି ହେଉଛନ୍ତି ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ । ତେଇ୍‌ଭାଇନେନ୍ ପୁଣି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଯଦିଓ CUT ଏବଂ MST, ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ବୃହତ ସଂଗଠନ ବୋଲି ଧରାଯିବ, କିନ୍ତୁ, ''ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କର ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କ୍ଷମତା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ IBASE ଯାହା ରିଓଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ଗବେଷଣା ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହକାରୀ ଅଟେ ।''[୪୦]

ଜୁନ୍ ୨୦୦୧ ରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପରିଷଦ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ୧୧୩ଟି ସଂଗଠନ ସଭ୍ୟ ଅଛନ୍ତି (ବ୍ରାଜିଲର ଆଠଟି ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ମିଶାଇ), ଯଦିଓ, ପ୍ରକୃତରେ ସମସ୍ତେ ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା Brazilian Organising Committee(BOC) ଏବଂ International Council (IC) ମଧ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ କ୍ଷମତାବଣ୍ଟନ ହୋଇନାହିଁ । ତେଇଭାଇନେନ୍, ଯିଏ ନିଜେ ଜଣେ (IC) ସଭ୍ୟ କହନ୍ତି ଯେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ସାମୁହିକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପଦ୍ଧତି ନାହିଁ ।

ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କି ଅନ୍ୟଭାବରେ ହେଉ ନିଷ୍ପତ୍ତି ତ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । ଆମକୁ କୁହାଯାଉଛି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଢାଞ୍ଚା ହେଉଛି ଏକ ସମତଳ ବିଶିଷ୍ଟ ଢାଞ୍ଚା - ଯେଉଁଠି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଦଳ, କୌଣସି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା ସ୍ଥଳ ନଥାଇ ପରସ୍ପର ମିଶି କାର୍ଯ୍ୟକରନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ କିନ୍ତୁ, ଦେଖାଯାଉଛି କି ଏଥିରେ ଅଳ୍ପ କିଛି ଶକ୍ତି ହିଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥାନ୍ତି - କାହାକୁ ମଂଚର ସମ୍ମିଳନୀକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯିବ ଏବଂ କାହାକୁ କରାଯିବ ନାହିଁ, ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଅଧିବେଶନ ଏବଂ ପ୍ରେସ୍ ସାକ୍ଷାତକାର ମାନଙ୍କରେ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯିବ ଏବଂ କେଉଁମାନଙ୍କୁ କେବଳ କର୍ମଶାଳା ମାନଙ୍କରେ ହିଁ ସୀମିତ ରଖାଯିବ । ଏକ ଉଲମ୍ବ (Vertical) ଢାଞ୍ଚାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ତଳ ସ୍ତରରୁ ଉପରସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଓ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବାର ସୁଯୋଗ ରହିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏକ ନକଲି-ସମତଳ ବିଶିଷ୍ଟ ଢାଞ୍ଚାରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଭେଦ୍ୟ ଦଳ ହାତରେ, ଉପରୁ-ତଳ ପଦ୍ଧତିରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆ ଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବାର ସୁଯୋଗ ନଥାଏ । ମଂଚର ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ଶୀଳ ଜଣେ ଲେଖକ ନାଓମି କ୍ଲେନ୍, ଲେଖିଛନ୍ତି: “ମଂଚର ସାଂଗଠନିକ ଢାଞ୍ଚା ଏଭଳି ଅଭେଦ୍ୟ ଯେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କିପରି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ତାହା ଜାଣିବା କିମ୍ବା ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ବାଟ ଖୋଜିବା ପ୍ରାୟ ଅସମ୍ଭବ । ଏହି ଢାଞ୍ଚାରେ ଖୋଲା ଅଧିବେଶନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ କିମ୍ବା ଭୋଟ ମାଧମରେ ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ଥିର କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଏକ ମୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, କାହାର ବିଖ୍ୟାତ ତାରକା ମାନେ ସର୍ବାଧିକ ଟି.ଭି ପର୍ଦ୍ଦାରେ ଦେଖାଯାଇପାରିବେ, ପ୍ରେସ୍ / ମିଡିଆରେ କାହାର ନାଁ ଅଧିକ ଆସୁଛି, କେଉଁମାନେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରକୃତ ନେତା ବୋଲି ଉପସ୍ଥାପିତ ହେବେ ସେ ବିଷୟରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ମଧରେ ପର୍ଦ୍ଦା ଆଢୁଆଳରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା ଚାଲିଥିବାର ଦେଖାଯାଉଛି ।”

ଏଣୁ ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ନାହିଁ ଯେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ମିଳନୀ (ଫେବୃୟାରୀ ୨୦୦୩ରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ସମ୍ମିଳନୀ ସମେତ) ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି । ୨୦୦୨ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ଥଳରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରି ଏବଂ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ଭୂମିକାର ପର୍ଦ୍ଦାଫାସ କରି, ବ୍ରାଜିଲୀୟ ୟୁନିୟନର ୨୦ ଜଣ ପଦାଧିକାରୀ (CUT ସମେତ,) ‘ଜଗତୀକରଣ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ ମାନବିକତାର ମୁଖା ଦେଇ କ’ଣ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ଭବ’ ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କରି ଏକ ଖୋଲା ଚିଠି ବାଣ୍ଟିଥିଲେ ।[୪୧] କ୍ଲେନ୍ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ୱାର୍କରସ ପାର୍ଟି ରୁ ବାହାରି ଆସିଥିବା PSTU ନାମକ ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଂଚରେ ‘ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ଭବ’ ଭାଷଣ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ, “ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ପୁଞ୍ଜିବାଦକୁ ଧ୍ୱଂସ କରି ସମାଜବାଦ ନ ଆଣିଛ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ” ବୋଲି ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇ ମଂଚର ଭାଷଣରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ତିନୋଟି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ଏ ସବୁ ଅୟମାରମ୍ଭ ମାତ୍ର । କିନ୍ତୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ହେଉଛି ଏକ 'ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା' ଯାହା ପୃଥିବୀର ନୂଆ ନୂଆ ଅଂଚଳକୁ ବ୍ୟାପି ଚାଲିବ - ପରବର୍ତ୍ତୀ 'ଖୋଲା ସମ୍ମିଳନୀ' ଭାରତରେ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ଏବଂ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ ଏହା ପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅମଡା ଭୂଇଁକୁ ବି ବ୍ୟାପିବ । ଯଦି ଆଲୋଚନା ଗୁଡିକୁ ଗାଣିତିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରନ୍ତା, ତା' ହେଲେ କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଗତ ତିନି ସମ୍ମିଳନୀରୁ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆଲୋଚନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ତଥାପି ବିଡ଼ମ୍ବନା ଯେ, ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଜନ୍ମ, ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଅର୍ଥାତ୍ 'ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧ'ରେ ଏହି ମଂଚ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରିନାହିଁ । ଏହାର ଘୋଷଣାପତ୍ର ଅନୁସାରେ ଏହି ମଂଚ ଏକ କ୍ଷମତା କେନ୍ଦ୍ର ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ, ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧରେ ସଂଗ୍ରାମରତ କେତେକ ସଚ୍ଚା ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଏହାର ସାମୁହିକ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟକୁ ଟାଣିଆଣି, ନିଜ ସହ ଛନ୍ଦି ଦେଇ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ କରିବାରେ ସହଯୋଗ କରୁଛି ।

ଟିପ୍ପଣୀ

୧. କେତେକ ଦୋକାନ ସାମନା ଏବଂ ମୋଟରଗାଡ଼ି ନଷ୍ଟ ହେବା ଘଟଣାରେ ସେମାନଙ୍କ ଏହିଭଳି ଅତ୍ୟଧିକ ବିବ୍ରତଭାବ, ଗତ ଦଶନ୍ଧିର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ଯୋଗୁଁ ରୁଷିଆ, ପୂର୍ବ ଇଉରୋପ ଏବଂ ବଲକାନର ଅଧିକାଂଶ ଭାବ, ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆ, ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନା, ମେକସିକୋ, ବ୍ରାଜିଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନଧାରଣର ମାନ ଯେଉଭଳି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି , ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେମାନଙ୍କର ନୀରବତା ହିଁ ତୁଳନୀୟ ।

୨. ୨୩/୯/୨୦୦୦

୩. FAIR - Fairness and Accuracy In Reporting - " Media Advisory : Media Missing New Evidence about Genoa Violence", ୧୦.୧.୦୩.

୪. FAIR, ଉପର ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୫. "USA : Seattle WTO Protests Mark New Activist Age", AP, ୨୫.୧୧.୨୦୦୦

୬. ୨୩.୯.୨୦୦୦

୭. " How Not to Fight Globalisation" ?, ଆଲାନ୍ ବେନ୍‌ଜାମିନ୍, ଦି ଅରଗାନାଇଜର,

www.theorganiser.org/to/to nd-3.htm

୮. ବେନ୍‌ଜାମିନ୍, ଉପଲ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୯. ତେଇଭୋ ତେଇଭାଇନେନ୍, " World Social Forum: What Should it be when it grows up ? "

www.opendemocracy.net/debates/article-3-31-1342.jsp

୧୦. ବେନ୍‌ଜାମିନ୍, ଉପଲ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୧୧. ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଧୃତି ବେନ୍‌ଜାମିନ୍‌ଙ୍କଠାରୁ, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୧୨. "Second World Social Forum in Porto Alegre :

www.marxist.com/globalisation/wsf2_ porto_ alegre.html

ଅଷ୍ଟ୍ରିଆର ମାର୍କସବାଦୀ ପତ୍ରିକା Den Funkeରୁ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଛି ।

୧୩. A Fate Worse an Than Debt, ୧୯୯୮ , p - ୨୨୬

୧୪. La Verite , No - ୩୨ Spring -୨୦୦୩ରେ ଉଦ୍ଧୃତ । Fourth International ର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପତ୍ରିକା

୧୫. ନାଓମି କ୍ଲେନ୍, A fete for the End of History", Teh Nation , ୧୩.୩.୦୧

୧୬. La Verite, ସେହି ସଂଖ୍ୟାରେ ।

୧୭. "Parliament of the People", ଆଲେକସ କାଲିନିକୋସ୍ , ଫେବୃୟାରୀ ୨୦୦୨ ।

୧୮. " Europian Social Forum: ATTAC Pulls Movement to the right " Workers Power Global , 3.11.02

୧୯. ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଧୃତି www.theorganiser.org/ilc/wsf2- report. htm

୨୦. ବେନ୍‌ଜାମିନ୍, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୨୧. La Verite, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୨୨. "Lula's Surprise" , କେନିଥ୍ ମାକ୍ସୱେଲ୍, New York Review of Books, 3.7.03

୨୩. ମାକ୍ସୱେଲ୍,ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୨୪. A Fate Worse an Than Debt, 1998 , ପୃ ୨୩୪

୨୫. ତେଇଭାଇନେନ, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୨୬. ତେଇଭାଇନେନ, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୨୭. 'World Social Forum Charter of Principles', www.wsfindia.org.charter.htm.

୨୮. www.wsfindia.org/backend/doc_files/india policygyidelines.doc

୨୯. ଏକା ସ୍ଥାନରେ

୩୦. ' Second World Social Forum at Porto Alegre: Is Another World Possible ?" ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୧. 'Porto Alegre 2002: A tale of two forums',www.rebelion.org

୩୨. କ୍ଲେନ୍, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୩. ' Is Another World Possible', ? ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୪. ସମାନ ସ୍ଥାନରେ

୩୫. ତେଇଭାଇନେନ୍, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୬. La Verite, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୭. La Verite, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୮. ତେଇଭାଇନେନ୍, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୩୯. www.theorganiser.org/ile/wsf2- report. htm ରୁ ନିଆଯାଇଛି ।

୪୦. ପ୍ରକୃତରେ, IBASE ହେଉଛି ଏକ ବୃହତ୍ ବ୍ରାଜିଲୀୟ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଯାହାର ବଜେଟ୍ ୧୯୯୬ରେ ୫.୬ମିଲିୟନ୍ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର ଥିଲା । ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ

ୱାଶିଂଟନ୍‌ର ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ପଲିସି ଷ୍ଟଡିଜ୍ ର ଢାଞ୍ଚାରେ, ଏହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଢାଯାଇଥିବା ଏହି ସଂସ୍ଥା ଗତବର୍ଷମାନଙ୍କରେ NOVIB ଏବଂ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଦେଶୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ଆଣିପାରିଛି । ଏହା, ବ୍ରାଜିଲୀୟ ବୃହତ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ପାଣି ସଂଗ୍ରହ କରିଥାଏ । ପ୍ରକୃତରେ ଏହାର ନିଜର ମଧ୍ୟ, ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ସେବା ଭଳି, ବ୍ୟବସାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ରହିଛି । ଏହି ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ସେବା ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ପାଖରୁ ପାଣି ଅଣାଯାଇଥିଲା ((http://www.oneworld.org/ecdpm/anniv/fingrz.htm ଦେଖନ୍ତୁ) । ଜାତିସଂଘର ଅନେକ ଯୋଜନା ସହ ମଧ୍ୟ IBASE ସହଯୋଗ କରିଛି ।

୪୧. (HTTP://globalresearch.ca/articles/BTU202A.html.

୨. ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ମୁମ୍ବେଇ - ୨୦୦୪ ଏବଂ ଭାରତର ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଦୃଶ୍ୟପଟ୍ଟ

ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ ସମ୍ମିଳନୀ ଗୁଡିକର ସଫଳତାରେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ମାନେ ମଂଚର ପ୍ରଭାବ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ କରିବା ପାଇଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ଭାବେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଗତ ଏକ ବର୍ଷରେ ସେମାନେ ବୁଏନସ୍ ଆଇରସ୍ଠାରେ ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନା ସାମାଜିକ ମଂଚ, ଫ୍ଲୋରେନ୍ସଠାରେ ଇଉରୋପୀୟ ସାମାଜିକ ମଂଚ, ରମାଲ୍ଲା ଠାରେ ପାଲେଷ୍ଟାଇନ୍ ବୈଷୟିକ ମଂଚ (ଆଲୋଚନା ମଧରେ ବିବାଦ ସମାଧାନ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଉପରେ), ହାଇଦ୍ରାବାଦ୍ଠାରେ ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ ଆଡିସ୍ ଆବାବାଠାରେ ଆଫ୍ରିକା ସାମାଜିକ ମଂଚ ଆୟୋଜନ କରିସାରିଛନ୍ତି । ଏହି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅଂଶ ସ୍ୱରୂପ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପ୍ରତିନିଧି ମଣ୍ଡଳୀ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ମିଳନୀ ବ୍ରାଜିଲରେ ଆୟୋଜନ ନ କରି ଭାରତରେ କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ ।

୨ ଜାନୁୟାରୀ ୨୦୦୩ରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦ୍ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ 'ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ' ସମ୍ମିଳନୀରୁ ଜଣାପଡୁଥିଲା ଯେ ଭାରତରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ସଫଳ ଭାବେ ଆୟୋଜନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ମଧରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ଅନ୍ୟତମ, ଯିଏ କି, ଆଗରୁ ଯାହା କୁହାଯାଇଛି, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ସଂସ୍ଥା ।

ଯେମିତି ବ୍ରାଜିଲରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଆରମ୍ଭ ଏବଂ ସେଠି ଏହାର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ ATTAC ଏବଂ PT, ସେହିପରି ଭାରତରେ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ଏକ ମେଣ୍ଟ, କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ, ବିଶେଷ କରି ଭାରତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏବଂ ଭାରତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି (ମାର୍କସବାଦୀ) ର ମୁଖ୍ୟକର୍ମୀମାନେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରମିକ, ଛାତ୍ର, ଚାଷୀ ଏବଂ ମହିଳା ଗଣସଂଗଠନ । ଏନ୍.ଜି.ଓ ମାନଙ୍କ ସହ ଘନିଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ଥିବା କେତେକ ଗଣସଂଗଠନ ମଧ ଏଥିସହ ସଂପୃକ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ଏହି ଶକ୍ତିଗୁଡିକ ଅଗ୍ରଭାଗରେ ରହି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର ଆୟୋଜନ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଏମାନେ ହିଁ ପୂରା ସମୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଲୋକ ବଳ ଦେଇ ପାରିଥିବା ବେଳେ ଆହୁରି ଅନେକ ଦଳ/ ଶକ୍ତି ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ, ଆଲୋଚନା ଆୟୋଜକ ଭାବରେ କିମ୍ବା କେବଳ ସାଧାରଣ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେବାର ଅଛି ।

ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକତା

ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେ ଭଳି ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇପ୍ରକାରର ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ପ୍ରଥମଟି, ମଂଚର ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକତା, ଯାହା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଞ୍ଚର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ ଆସିବ । ଦ୍ୱିତୀୟ, ଯେଉଁ ସଂଗଠନ ମାନେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ, ଯାହାର ପରିମାଣ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଏବଂ ଏହାର ହିସାବ ପାଇବା ପ୍ରାୟ ଅସମ୍ଭବ ।

ପ୍ରଥମଟି ପାଇଁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଭାରତୀୟ ସାଧାରଣ ପରିଷଦର ୭-୮ ଏପ୍ରିଲ୍ , ୨୦୦୩ରେ ଦିଲ୍ଲୀର ବି.ଟି.ଆର୍. ଭବନଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବୈଠକରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ଆଂଶିକ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଣ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ, Brazilian Organising Council (BOC) ଏବଂ International Council (IC) ଦ୍ୱାରା, ସେମାନଙ୍କ ନୀତି ମୁତାବକ ବେଶି ଭାଗ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅନୁଦାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ପରିଚାଳନା କରାହେବ । କେଉଁ କେଉଁ ସୂତ୍ରରୁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରାଯିବ , ସେ ସଂପର୍କରେ କୌଣସି ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇନାହିଁ, ଠିକ୍ ଯେପରି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଘୋଷଣାପତ୍ର ମଧ୍ୟ ଏ ବିଷୟରେ ନିରବ । ଏହା ଛଡା, ଆଂଶିକ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଣ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ, ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ପ୍ରବାସୀ ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ୍ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ 'ସମର୍ଥନ ପାଣ୍ଠି'କୁ ଅନୁଦାନ ଦେବାପଇଁ ଅନୁରୋଧ କରାଯିବ । ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପ୍ରକଳ୍ପ ୨୦୦୪ (Project World Social Forum, 2004) ନାମକ ଦଲିଲରେ କରାଯାଇଥିବା ଆକଳନ ଅନୁସାରେ ୨.୫ ମିଲିଅନ୍ ଡଲାର ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ଆଗରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ ଏହି ଆକଳନ, ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ମାନଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଦିଏ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପ୍ରକଳ୍ପ - ୨୦୦୪ ର ଆକଳନ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ସମୁଦାୟ ୨୯.୭. ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର (ପ୍ରାୟ ୧୩୫ କୋଟି ଟଙ୍କା) ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ, ଯାହାର ଏକ ବଡ଼ ଭାଗ ଅର୍ଥାତ୍ ୨୬.୨ ମିଲିୟନ ଡଲାର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ (ଯିବା ଆସିବା, ରହିବା, ଖାଇବା ଇତ୍ୟାଦି) ରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ । ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନେ ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ବହନ କରିବେ, କାରଣ ଏନ୍.ଜି.ଓ. କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଦଳ । ଏ ଦେଶର ପାଖାପାଖି ସମସ୍ତ ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମଂଚରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବେ, ତା ସାଙ୍ଗକୁ ବିଦେଶରୁ ଆସୁଥିବା ଅନେକ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମଧ୍ୟ । ଅଧିକାଂଶ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ବାବଦରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ବହନ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ଏହିସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନେ ସିଧାସଳଖ

ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଦେବେ; ଏହା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ସେକ୍ରେଟାରୀଆଟ୍‌ର ହିସାବ ଖାତାକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ଏବଂ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନେ ସିଧାସଳଖ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ସେକ୍ରେଟାରୀଆଟ୍‌କୁ ଦେଉଥିବା ଅର୍ଥ ପ୍ରକୃତରେ ମଂଚରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବାକୁ ଥିବା ମୋଟ ଅର୍ଥ ପରିମାଣର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ମାତ୍ର ।

ଭାରତରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସେକ୍ଟର

ଏଥର, ଭାରତରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଆୟୋଜନ କରୁଥିବା ଦୁଇ ଶକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ, ଏନ୍.ଜି.ଓ ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବିଚାର କରାଯାଉ । ପରିଶିଷ୍ଟ-୧ରେ,ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ହିସାବରେ ଏବଂ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ସଂପର୍କରେ ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ ହିସାବରେ, ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଆମେ ବିଶଦଭାବେ ଆଲୋଚନା କରିଛୁ । ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଆମେ ଯେଉଁ ଧାରା ଦେଖିବାକୁ ପାଉଁ, ତାହା ଭାରତର ସମଗ୍ର ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସେକ୍ଟର ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।

ଅନେକ ସଚ୍ଚୋଟ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସହ ସଂପୃକ୍ତ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ, ନିଜକୁ ଦୁଃସ୍ଥ ଜନତାଙ୍କ ସେବାରେ ଲଗେଇ ପାରିବାର ସଦିଚ୍ଛା ନେଇ ଆସିଥାନ୍ତି । ସେଭଳି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଖିଲେ, ପ୍ରକୃତରେ ଏମାନେ କିଛି ବର୍ଗର ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚେଇ ଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ସଚ୍ଚୋଟତା ଏବଂ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ନକରି, ଏନ.ଜି.ଓ. ମାନେ ଏ ଦେଶରେ ଯେଭଳି ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ରୂପ ନେଇଛନ୍ତି ତା'ର ବ୍ୟାପକ ରାଜନୈତିକ ଗୁରୁତ୍ୱ କ'ଣ, ସେ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ହେଉଛି ଏଠି ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ।

ଅଶୀ ଓ ନବେ ଦଶକରେ ଭାରତରେ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ଅସାଧାରଣ ଭାବେ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିବାର ଦେଖାଗଲା । ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ୨୦୦୦ ବେଳକୁ ୨୦,୦୦୦ଟି ସଂସ୍ଥା 'ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ପଂଜୀକରଣ ଆଇନ୍' ଅଧୀନରେ ପଂଜିକୃତ ହୋଇଥିଲେ , ଯଦିଓ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର , ୧୩,୮୦୦ଟି ସଂସ୍ଥା, ସେମାନେ ପାଇଥିବା ଅର୍ଥର ହିସାବ ପତ୍ର, ନିୟମ ଅନୁସାରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣେଇଥିଲେ ।[୧] ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନେ ପାଇଥିବା ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥର ପରିମାଣ ୧୯୯୮ - ୯୯ରେ ୩୪୦୩ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ ୧୯୯୯-୨୦୦୨ ବେଳକୁ ୩୯୨୪ କୋଟି ଏବଂ ୨୦୦୦-୨୦୦୧ ବେଳକୁ, ଏହା ବଢି ୪୫୩୫ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ।[୨]

ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ସାମାଜିକ ଘଟଣା ନୁହେଁ

ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ କହିଥାନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ସ୍ୱତସ୍ଫୁର୍ତ୍ତ ଭାବେ ସମାଜରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି, ଯେଉଁଥିପାଇଁ କି ସେମାନେ ଆଗରୁ ନିଜକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ କହୁଥିଲେ, ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ ଯୋଗ୍ୟ ନାଁ ହେଉଛି ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଯଦିଓ ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅନୁଦାନପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନେ, ଯାହାଙ୍କ ପାଖରୁ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଛୋଟ ଛୋଟ ଏନ୍.ଜି.ଓ ମାନେ ଅର୍ଥଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି, ସରକାର, କର୍ପୋରେସନ ଏବଂ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଉତ୍ସ ଉପରେ ଅର୍ଥ ପାଇଁ ବେଶ୍ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ , ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ଏକ ରିପୋର୍ଟ (Report on Development 2000-01) ଅନୁସାରେ ୧୯୯୯ରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅନୁମୋଦିତ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୭୦ ପ୍ରତିଶତ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଏବଂ 'ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି'ର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି; ସାତଟି ଦେଶରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବଢେଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରେ ୯୦୦ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଅର୍ଥବରାଦ କରାଯାଇଥିଲା । ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଏବଂ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟିର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂପର୍କ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରଥମେ ଏହାର ୨ ଜଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଥିଲା , ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୮୦ରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ରିପୋର୍ଟର ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଛାଡି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଏନ୍.ଜି.ଓ ମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସୁଥିବା ଅର୍ଥର ପରିମାଣ ୧୯୯୫ରେ ୨.୩ ବିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଥିଲା, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ଆସୁଥିବା ଅର୍ଥର ପରିମାଣକୁ ମିଶାଇଲେ ଏହି ପରିମାଣ ଅନେକ ଅଧିକ ହେବ ।[୩] ଜଣେ ଲେଖକଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ''ଏହି ବିଶାଳ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ହିଁ ପ୍ରମାଣିତ କରିଦିଏ ଯେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ଦ୍ରୁତ ପ୍ରସାରକୁ ''ସାମାଜିକ ଘଟଣା'' ବୋଲି କହିବାଟା କେବଳ ଏକ ଚାଲାକି ।''[୪]

ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କର୍ପୋରେସନ୍, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସରକାର, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ଜାତିସଂଘ ଭଳି ସଂସ୍ଥାମାନେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ?

ପ୍ରକୃତରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ, ଅସାଧାରଣ ଭାବେ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିବାଟା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦକୁ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସୁହାଇ ଥାଏ ।

୧ - ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ବିଶେଷ କରି ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା, ପୁଷ୍ଟି , ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକଙ୍କୁ ସେବାପ୍ରଦାନକାରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି - ସେମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସଂଯୋଗକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଅନେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକପକ୍ଷରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ ବଜେଟ୍ କାଟ୍‌ଛାଟ୍

କରୁଥିବାବେଳେ, ଅନ୍ୟପଟେ, ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୋଷାକଟା ପରିଧାନ କରିବାକୁ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ମନେକରିଥାଆନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସହାୟତା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ସରକାରଙ୍କ ବେସରକାରୀ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଦାୟିତ୍ୱମୁକ୍ତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣ ଏନ୍.ଜି.ଓ ମାନଙ୍କ ପାଖରୁ, କୌଣସି ସେବା ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ଭାବେ ଦାବି କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଯାହା କିଛି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ପାଇଥାଆନ୍ତି ତାହା ବଦାନ୍ୟତା ଭାବେ ।

ଭାରତରେ ଅଶି ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ, ସାକ୍ଷରତା, ମହିଳା ଓ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପୁଷ୍ଟି ସାଧନ, ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଋଣ, ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ସୀମିତ ଥିଲା । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଏହି ଧାରା ଚାଲୁରହିଛି । ୨୦୦୦-୨୦୦୧ରେ ୯୭୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାତ୍ ସମୁଦାୟ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥର ୨୧ ପ୍ରତିଶତ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ନାମରେ ବଣ୍ଟାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିକାଶମୂଳକ ନାମରେ ହୋଇଥିବା ଅର୍ଥ ବରାଦ ମଧ୍ୟ ଏହା ଭିତରେ ହିସାବ ହୋଇଥିବ ।

କିନ୍ତୁ, କେଉଁ ପରିବେଶରେ ଏହିସବୁ ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚାଲିଛି ? ସଚେତନ ଭାବେ ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ *ବିକାଶର ଗଳାଚିପା* ଚାଲିଥିବା ପରିବେଶରେ । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ପରାମର୍ଶରେ ଦେଶର ସରକାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବାବଦରେ ବ୍ୟୟବରାଦ ସଙ୍କୁଚିତ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି - ଏହା ୧୯୮୫-୯୦ରେ ମୋଟ ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉତ୍ପାଦନର ୧୪.୫ ପ୍ରତିଶତ ଥିବାବେଳେ ୨୦୦୦-୦୧ରେ ୫.୯ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଛି ।[୫] ଏହି ସଂଖ୍ୟା ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବ୍ୟୟ ବରାଦକୁ ମିଶାଇ ହିସାବ କରାଯାଇଛି । ଏବଂ ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚକାଟ କୃଷି, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଂଚଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଜଳସେଚନ ଏବଂ ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ, ଶକ୍ତି ଓ ଗମନାଗମନ ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କରାଯାଇଛି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ନିଯୁକ୍ତି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସ୍ଥାଣୁ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି; ମୁଣ୍ଡପିଛା ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ପରିମାଣ ନାଟକୀୟ ଭାବେ ୧୯୩୯-୪୪ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟର ପରିମାଣ ଠାରୁ ଆହୁରି ତଳକୁ ଖସି ଆସିଛି । ପରିସ୍ଥିତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାଂଘାତିକ ହୋଇ ପଡିଛି । ଯଦି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବ୍ୟୟବରାଦ ୧୯୮୫ - ୯୦ରେ ଥିବା ମୋଟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉତ୍ପାଦନ ଅନୁପାତରେ ରହିଥାଆନ୍ତା, ତା ହେଲେ ୨୦୦୦-୦୧ରେ ୧୨୪୦୦୦କୋଟି ଟଙ୍କା ନ ହୋଇ ୩୦୫୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟୟବରାଦ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ବରାଦର ଅଢେଇ ଗୁଣରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣର ବରାଦ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ।

ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟବରାଦର ଏ ଯେଉଁ ବିରାଟ ବ୍ୟବଧାନ ରହିଛି, ତା ତୁଳନାରେ ଭାରତରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିବା ଅର୍ଥର ପରିମାଣ କିଛି ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଦ୍ୱାରା, ଚାରିଆଡେ ଏହି ଧାରଣା ଦିଆଯାଉଛି ଯେ ସରକାରଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚକାଟ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ପାଇଁ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାମାନେ ଆଗେଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଏହା ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଦୁଇଆଡୁ ସୁହାଏ । ଗୋଟିଏ ପଟେ ଘରୋଇକରଣ ପାଇଁ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଚାର ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରେ, ଏବଂ ଆଗରୁ ଯାହା କୁହାଯାଉଛି, ଅନ୍ୟପଟେ ଜନସାଧାରଣ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ପ୍ରାପ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାରଭାବେ ଦାବି କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଫଳରେ, ସାମାଜିକ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିକଟରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଯାହାକିଛି ସାମାନ୍ୟତମ ଦାବି ରହିଛି, ତାକୁ ଚପେଇ ରଖିବାରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି ।

ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ, ସାଧାରଣତଃ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରର ନୀତି ଯେଉଁଠି ସାଧାରଣ ସେବା କ୍ଷେତ୍ର ଯଥା ଖାଦ୍ୟ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦିରୁ ଦୂରେଇ ରହୁଛି ସେଠାରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ଦ୍ରୁତ ପ୍ରସାର ହୋଇଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏହି ନୀତିର ପରିଣତି ଯେଉଁଠି ଯେତେ ଅଧିକ ଭୟାବହ, ସେଠାରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସେବାରେ ଲାଗିବା ପାଇଁ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ପ୍ରସାର ସେତେ ଅଧିକ । ପ୍ରକୃତରେ, କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ବଛାବଛା ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରି ସେମାନେ କିପରି ରିଲିଫ ନେଇ ପହଞ୍ଚିବେ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିଥାଏ ।[୬] ଏହିପରି, ୨୦୦୨ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଇରାକ ଆକ୍ରମଣ ଅଭିଯାନରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ, ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧବିଧ୍ୱସ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଓ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କୁ କାଟଛାଟ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ ।

୨. ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ କର୍ମଚାରୀ ନିଯୁକ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଫାଇଦାର ଏକ ଛୋଟଅଂଶ କେତେକ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଲୋକମାନେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଂଚଳରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଲୋକ ହୋଇଥାଇ ପାରନ୍ତି , ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ସଂପାଦନ ପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । କିମ୍ବା ଏମାନେ, କ୍ଷମତାସୀନ ଶାସକ ବର୍ଗ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା କୁହାଳିଆ ଏବଂ ବଦମାସ୍ ଲୋକହୋଇଥାନ୍ତି,ଯେଉଁମାନେ କି ଏହାଦ୍ୱାରା କିଣା ହୋଇଯାନ୍ତି । ଯାହାବି ହୋଇଥାଉ, ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର ଉତ୍କଟତା ତୁଳନାରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନେ ଦେଉଥିବା ନିଯୁକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନଗଣ୍ୟ ହେଲେ ମଧ ଏହା

ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତରରେ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରି ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସ୍ଥିତାବସ୍ଥା ବଜାୟ ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

୩. ଜନଆନ୍ଦୋଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ, କର୍ମୀ (activist) କିମ୍ବା ପ୍ରବକ୍ତା (advocate) ଭୂମିକାରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୌଳିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଲଢେଇକୁ, ମୁକାବିଲା ପଥରୁ ପ୍ରଚଳିତ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଢାଞ୍ଚା ଭିତରେ ଆପୋଷ ସମାଧାନ ଦିଗକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଥାନ୍ତି । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ତା'ର Report on Devlopment ରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବାର ରାଜନୈତିକ କାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି । ଏହା କହେ " ପରସ୍ପର ମୁହାଁମୁହିଁ ମାଧମରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସମାଧାନ ନ କରି, ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନଙ୍କୁ ଔପଚାରିକ ଓ ଅନୌପଚାରିକ ମଂଚ ମଧରେ ଏକାଠି କରି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଶକ୍ତି ସମୂହକୁ ଏହା ମାଧମରେ ବିନିଯୋଗ କରି ପାରିଲେ, ସାମାଜିକ କଳହ ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱକୁ ସହଜ କରିଦେଇ ହେବ ।"[୨] ଏହିପରି, ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ଆନ୍ଦୋଳନର ଏକ ପରମ୍ପରା ରହିଥିବା ଏକ ରାଜ୍ୟ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶରେ ସତୁରୀ ଦଶକରୁ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ପ୍ରସାର ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ହୋଇ ଚାଲିଛି ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଉଥିବା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧରେ ଏହା ଅନ୍ୟତମ ।

ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଡିକୁ ଅମଲାତାନ୍ତ୍ରିକ କରିଦେଇଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ, ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ମାନେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ; ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମ୍ବଳ ସେମାନେ ନିଜେ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧରୁ ଏହାର ନେତୃତ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଏହି ନେତୃତ୍ୱ ଯେଉଁ ଭାବରେ ହେଲେ ବି , ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଖରେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅପରପକ୍ଷେ, ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲୁଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବୀ କରୁଥିବା ବେଳେ ପ୍ରକୃତରେ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହିକାମ କରିବା ପାଇଁ ବେତନ ପାଉଥିବା ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଅଫିସରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ, ସେମାନେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଖେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି କିମ୍ବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ବହିଷ୍କୃତ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ମଧ ଲୋକଙ୍କ ମତକୁ ଖାତିର ନ କରି ମନଇଚ୍ଛା କାମ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନ । ଅପରପକ୍ଷେ, ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ନିକଟରେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଏହି କାରଣରୁ ମଧ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସୀମା ବାହାରକୁ ଯାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ ସରକାରୀ ଏବଂ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥର ବିନା ସହାୟତାରେ ଭାରତର ସମଗ୍ର ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସେକ୍ଟର ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଭୁଷୁଡି ପଡିବ ।

ବାସ୍ତବରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ପ୍ରସାର ସାଙ୍ଗକୁ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଦେଇ ଆଦିବାସୀ

ସଙ୍ଗଠନ, ଦଳିତ ସଂଗଠନ, ମହିଳା ସଂଗଠନ, ମାନବାଧିକାର ସଂଗଠନ, ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଅଣ-ସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ ଗଢିବା ସହିତ, ଜଗତୀକରଣ ଓ ଏହାର ଧ୍ୱଂସାତ୍ମକ ପରିଣାମ ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ କିମ୍ୱା ସାମାଜିକ ପ୍ରଶ୍ନମାନ, ଅନେକ ସମୟରେ ସେମାନେ ହିଁ ପ୍ରଥମେ ଉଠେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏହିଭଳି ଭାବରେ, ରାଜନୈତିକ ଜୀବନ, ଜନସାଧାରଣ ଏବଂ ଜନପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଠାରୁ ବିଛିନ୍ନ ହୋଇ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଭିତ୍ତିକ ବା ଅନ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲେ ଅମଲାତାନ୍ତ୍ରିକ ହୋଇଯାଉଛି ।

ଆଦର୍ଶଗତ ଆଧାର

ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭାବରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରଖି କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୈତିକ ଧାରଣାର ପ୍ରଚାର କରିଚାଲିଛନ୍ତି । ଏଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ହେଉଛି, ଯାହା ଆମେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ସଂପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛୁ (ପରିଶିଷ୍ଟ - ୧ରେ) - ଶ୍ରେଣୀ (Class)ର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ , ଲିଙ୍ଗଗତ (Gender) ଗୋଷ୍ଠୀଗତ (ethnic), ଜାତିଗତ (Caste), ଏବଂ ଜାତୀୟତା (Nationality) ଇତ୍ୟାଦି ପରିଚିତିର ପ୍ରାଥମିକତା ।

ଏହି ଧାରାର ଆଦର୍ଶଗତ ଆଧାର ସବୁର ମୂଳରେ ରହିଛି, ଯାହାକୁ କୁହାଯାଉଛି ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା (Post - Modernism) । ଏହା ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ରୋତ - ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀ ସାରା ସମାଜ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କରେ ଏହାର ଆଧିପତ୍ୟ ନରହିଥିଲେ ମଧ ବେଶ୍ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇ ପାରିଛି । ଚିନ୍ତା ଜଗତରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବୌଦ୍ଧିକ ଧାରା ହିସାବରେ ଏହାର ଖାତିର ଯେତିକି ନୁହେଁ, ଏହା ପାଖକୁ ବୋହି ଆସୁଥିବା ଅର୍ଥର ସ୍ରୋତ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନିକ ପଦପଦବୀ, ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତାବାଦୀଙ୍କୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଆଣିଦେଇଛି, ଯାହାକି ୧୯୫୦ ଦଶକରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଏକ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ।

ଯଦିଓ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ବୌଦ୍ଧିକ ଧାରା ନୁହେଁ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ ସମାଲୋଚନା କରି ଆଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ଅଛି, ତଥାପି ଆମେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିବା ବିଷୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଥିବା ଏହି ତତ୍ତ୍ୱର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବିଭାବ ବିଷୟରେ ଆସନ୍ତୁ ବିଚାର କରିବା । ଏହା କହେ ଯେ, ବାସ୍ତବତାକୁ ସମସ୍ତ ଦିଗରୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ ବା ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇନପାରେ । ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତାବାଦୀ ମାନେ ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବୁଝିବାର ଏହିଭଳି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ଅନ୍ୟର ବାସ୍ତବତାକୁ ନ ବୁଝି, ତା' ଉପରେ ନିଜ ଯୋଜନାଟି ଲଦିଦେବାଭଳି ହୁଏ । ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତେ , ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ହେଲା ଯେ ବାସ୍ତବତା ଅନେକ ପ୍ରକାରର ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଏ ସବୁର ବିଶ୍ଳେଷଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ

ଆୟୁଧ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହେବ ।

ଶ୍ରେଣୀ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତାବାଦ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥାଆନ୍ତି, ଯାହା ସାମାଜିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ ବହନ କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଶ୍ରେଣୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ, ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆନ୍ଦୋଳନ (ଦଳିତ, ଆଦିବାସୀ, ଶ୍ରମିକ ଇତ୍ୟାଦି) ସହିତ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନେଇ ଅଧିକାଂଶ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇ ଏକ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ବସ୍ତୁସ୍ଥିତି ରହିଛି; ନାରୀମାନଙ୍କ ମୁକ୍ତି (ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ତରର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ) ଏହି ବୃହତ୍ତର ସଂଗ୍ରାମ ସହ ଜଡିତ; ପୁରୁଷ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିବା ନାରୀ ବିଦ୍ୱେଷଭାବ ସମସ୍ତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ସ୍ୱାର୍ଥର ପରିପନ୍ଥୀ, ଏବଂ ଏହିଭଳି ମନୋଭାବ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନଯାଇ, ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀକୁ ହିଁ ଧରିବାକୁ ହେବ ।

ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା କିନ୍ତୁ ଏହିଭଳି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ଖର୍ବୀକରଣ (Reductionist) (ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଘୋଷଣାପତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ) ବୋଲି କହିଥାଏ । ବରଂ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂଗ୍ରାମକୁ ସମସ୍ତରରେ ରଖିଥାଏ । ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ସେମିତି ଏକ ସଂଗ୍ରାମ ଯାହା ଲିଙ୍ଗ, ଗୋଷ୍ଠୀ/ଦଳ, ଜାତି, ଜାତୀୟତା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ନେଇ ଚାଲିଥିବା ସଂଗ୍ରାମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ । ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା, ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ଭିତ୍ତିରେ ଏକତ୍ର ସଂଗ୍ରାମର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଥାଏ । ବରଂ, ଏହା ବିଭିନ୍ନ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ / ମେଣ୍ଟର କଥା କହେ, ଯେଉଁମାନେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରସ୍ପର ସହିତ ହାତ ମିଳେଇବେ ।

ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତାର ଆଭିମୁଖ୍ୟରୁ ବୁଝାପଡେ ଯେ, ସାମ୍ମୁଖ୍ୟର ଅଂଶୀଦାର ମାନେ କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନନେଇ ହାତ ମିଳେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପରସ୍ପରର ବିରୋଧୀ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପୁରୁଷ ଏବଂ ମହିଳା ଶ୍ରମିକ ଏକଜୁଟ ହୋଇଥିବା ବେଳେ, ଲିଙ୍ଗଗତ ବିଭେଦର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସେମାନେ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ, ସାଧାରଣ ଜନତା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରୁଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଗାର ଟଣାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ; ଉଭୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲା !

ଯେତେବେଳେ ପୁରୁଷ ଶ୍ରମିକ, (ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ) ନାରୀମାନଙ୍କ ସଂଗ୍ରାମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ରେ ଯଦି ଏକା ସାଙ୍ଗେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିପାରୁଛନ୍ତି ତେବେ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସହ ଏହି ମଂଚରେ ଯୋଗଦେବାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିବ ବା

କାହିଁକି ? ପ୍ରକୃତରେ, ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜାତିସଂଘର ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ମଂଚରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା କିମ୍ବା ମଂଚର ଜଣେ ପ୍ରମୁଖ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଠାରୁ ଯାଇ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୈତିକ ମଂଚ(World Economic Forum)ରେ ଭାଗନେବାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ । ଶ୍ରମିକ ଏବଂ ପୁଂଜିପତି , ପ୍ରତିବାଦକାରୀ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏମାନେ ସମସ୍ତେ, ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଭାଷାରେ ହେଉଛନ୍ତି ସିଭିଲ ସୋସାଇଟିର ଅଂଶବିଶେଷ । (ତେଣୁ ଏପ୍ରିଲ୍ ୨୦୦୨ରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଭାରତର ଭୋପାଳ ଘୋଷଣାନାମାରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦିଆଯାଇଛି ଯେ ମଂଚ ‘‘କେବଳ ଶ୍ରମିକ, ଚାଷୀ, ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ, ନାରୀ, ହକର୍, ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ, ବିଦେଶାଗତ ଅଧିବାସୀ, ଛାତ୍ର, ଶିକ୍ଷାବିତ୍, କାରିଗର, କଳାକାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୃଜନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ପେଷାଦାର ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ରଖିବ ନାହିଁ;’’ ଏମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ‘‘ଗଣମାଧ୍ୟମ, ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ଶିଳ୍ପପତି, ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ସଦସ୍ୟ, ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ବ୍ୟୁରୋକ୍ରାଟ୍ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭିତର ଓ ବାହାରେ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ରଖିବ ।’’)

ଶ୍ରେଣୀ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି, ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଶୋଷଣ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରମୁକ୍ତ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିବା । ସେଥିପାଇଁ ଏ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ମାନବ ଜାତିକୁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାର କଷ୍ଟସାଧ ପଥରେ ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ପଡୁନା କାହିଁକି, ଏହା ହେଉଛି ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିର ସାମୁହିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥାଏ । ଏଡ୍‌ୱାର୍ଡ ହରମାନ୍ ଏହାକୁ ବେଶ୍ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି :

ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା କୁହାଯାଉଥିବା ବୌଦ୍ଧିକ ଧାରାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ହେଉଛି ଯେ ଏହା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରୁଥିବା ମଡେଲ୍ ଏବଂ ସମସ୍ୟାର ସାମଗ୍ରିକ ସମାଧାନର ସୂତ୍ର ଖୋଜିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରେ ଏବଂ ଏହା ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଲୋକ ଯେଭଳି ଭାବେ ପରିସ୍ଥିତି ସହ ନିଜକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ଏବଂ ଏହାର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରି ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ସୂତ୍ର ବାହାର କରିଥାଆନ୍ତି ତା’ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଏ । ଏହାର ପ୍ରବକ୍ତା ମାନେ ନିଜକୁ ଅନେକ ସମୟରେ, ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ଆଧୁନିକ ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଦ୍ୱେଷଭାବ ରଖିଥିବା ଲୋକପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଦୋଷାରୋପ କରନ୍ତି ଯେ ‘ସାରତତ୍ତ୍ୱବାଦ’ (Essentialist), ‘ସାମଗ୍ରିକତାବାଦ’ (Totalising) ତତ୍ତ୍ୱଦ୍ୱାରା, ସୁଯୋଗର ବୈଷମ୍ୟ ଥିବା ଏକ ସମାଜରେ ସାଧାରଣ ଲୋକମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ଓ ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।[୮]

ରାଜନୈତିକ ବିକଳ୍ପ ଭାବେ ଆବିର୍ଭାବ

ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ, ଏହି ସ୍କୁଲର ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା ଏହା ବୁଝାଏ ଯେ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସମସ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଠିକ୍ ଏହି ଧାରାରେ, ଭାରତରେ ୧୯୮୦ ଦଶକରୁ ଆରମ୍ଭରୁ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମାନେ 'ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା'ର ଧାରଣା ପେଶ୍ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣକୁ ନେଇ ରଖାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକର ଭଣ୍ଡାମି ପଛରେ ଏହି ଧାରଣା ହିଁ ରହିଛି ।

ଯଦି ଗଣ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଡିକୁ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନଦେବାପାଇଁ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଯାଇଥାନ୍ତା, ତା' ହେଲେ ହୁଏତ ଏହାର ଯୌକ୍ତିକତା ବୁଝି ହେଉଥାଆନ୍ତା । ପ୍ରକୃତରେ, ବରଂ ଏହାର ଓଲଟା ହିଁ ହେଉଛି । ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ପ୍ରକୃତରେ, ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଭାବେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇ, ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି, ଯେମିତି ବ୍ରାଜିଲ୍ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ PTର ଭୂମିକା ଏବଂ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଦଳ ଦଳ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟାରିଆନ୍ । ଏଇଠି କହିବାର କଥା ହେଲା, ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତାବାଦୀ/ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ, ଅନେକ ଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର କରି ଯେଉଁ ମତାଦର୍ଶକୁ ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ସମସ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅର୍ଥ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦିଗ ସବୁ ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା, ତାହା କେତେ ଫମ୍ପା ।

ପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପରିଚାଳନା କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାମ ହେଉଛି ଯେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିବା ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେପରି କୌଣସି ସୁସଂଗଠିତ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ନ ରହେ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ।

ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ନେବା କଥାକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ ନିଜେ ଏକ ଏକକ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିଭାବେ ଉଭା ହୋଇଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ମତୈକ୍ୟ ରହିଛି । ସେମାନେ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବେ, ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ନେଇ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କରୁଛନ୍ତି, ଯେମିତିକି ସେମାନେ ମହିଳା, ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ, ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକ, ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀ, ବସ୍ତିମହିଳା ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ସଂଗଠନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା, ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଗଠନ ଏବଂ ମାନବାଧିକାର ସଂଗଠନ କରିଥାନ୍ତି । (ପ୍ରକୃତରେ ଗୁଜରାଟ ଗଣହତ୍ୟାକାଣ୍ଡର ଶିକାର

ହୋଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ରିଲିଫ୍ ପହଞ୍ଚେଇବା ଭଳି ପ୍ରଶଂସନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଅପରାଧମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା କାମ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନେ ହିଁ କରିଛନ୍ତି ।) କିନ୍ତୁ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାରମ୍ପରିକ ଗଣ ସଂଗଠନ ଯଥା - ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିଅନ୍, ଚାଷୀ ସଂଗଠନ, ଛାତ୍ର ସଂଗଠନ, ମହିଳା ସଂଗଠନ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନେ ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିଭାବେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇପାର ନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରିବାରେ ଗଣସଂଗଠନ ମାନେ ହିଁ ଅଧିକ ଦକ୍ଷତା ଦେଖେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଭଳି ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ ମାଧ୍ୟମରେ, ଯେଉଁ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେମାନେ ଏଯାକେ ଆଦୌ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରିନାହାନ୍ତି, ଏବେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଭାବେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେବାକୁ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଉଛି ।

ସି.ପି.ଆଇ. (ଏମ୍)ର ପୂର୍ବନୀତି :

୧୯୮୮ରେ, ଭାରତରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ରାଜନୀତି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ଏକ ସମୀକ୍ଷା, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଜଣେ ପ୍ରମୁଖ କର୍ମୀ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନର ପଲିଟ୍‌ବ୍ୟୁରୋ ସଦସ୍ୟ, ପ୍ରକାଶ କରାଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିଲା , ଯାହା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପତ୍ରିକା The Marxist ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । 'ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ଏବଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଦର୍ଶନ' ଶୀର୍ଷକ ଲେଖାରେ ଏହି ବିଷୟରେ ବିଶଦ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ ଓ ଘଟଣାବଳୀର ଅବତାରଣା କରି, ତାଙ୍କ ମତରେ ଏହାର ଯାହା ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ରହିଛି, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଇଛି ।

କରାଟ ତାଙ୍କ ଥେସିସ୍‌କୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ ନିମ୍ନମତେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି :

''ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଏହାର ବିକାଶର ଧାରାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଯୋଜନା ରହିଛି , ସେଥିରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥା/କର୍ମୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ଶକ୍ତିକୁ ନିୟୋଜିତ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଏକ ବ୍ୟାପକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀ ହିଁ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି କ୍ରମବିସ୍ତାର ଲାଭ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାଜନୈତିକ ଏବଂ ଆଦର୍ଶଗତ ଆଧାର ଯୋଗାଉଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ଦେଇ ଭାରତୀୟ ସମାଜର କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚେର ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସାଙ୍ଗକୁ ବାମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ସମ୍ଭାବନାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆୟୁଧ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର କୌଶଳ ଏବଂ ଆୟୁଧକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝିବା ପାଇଁ ସି.ପି.ଆଇ

(ଏମ୍) ଏବଂ ବାମପନ୍ଥୀ ଶକ୍ତିମାନେ, ଏହାର ଆୟୁଧ ଏବଂ କୌଶଳ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ସହିତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ପ୍ରବେଶର ଏହି ମାଧ୍ୟମଟିକୁ ସତର୍କତାର ସହିତ ନଜରରେ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାର କରାଯାଉଥିବା ଦର୍ଶନକୁ ପ୍ରତିହିତ କରିବା ପାଇଁ ସେହିଭଳି ଆଦର୍ଶଗତ ଆକ୍ରମଣର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି , କାରଣ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଯୁବଶକ୍ତିକୁ ଏହି ଦର୍ଶନ ଆକର୍ଷିତ କରୁଛି । (ପୃ ୨-୩)

କରାଟଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଯେ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ନୂଆ ଦିଶୁଥିବା 'କର୍ମୀ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି' ହେଉଛି ଏକ ଜଟିଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ କୌଶଳ । ... ''ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଫାର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ସାଙ୍ଗକୁ (ଅର୍ଥାତ୍ ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆନ୍ଦୋଳନାତ୍ମକ ପନ୍ଥା ଭିତରକୁ ପଶିବା ସହିତ) ମତାଦର୍ଶ ସବୁ ମଧ୍ୟ ମିଶାସଜା (Ideological Package) ହୋଇ ଆସିଲା । ନହେଲେ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳ ଗରିବମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଅଧିକାର ହାସଲ ଏବଂ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ସଂଗଠିତ କରିବା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ, ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ସରକାର ମାନେ ଅନୁଦାନ ଦେବା ଭଳି ଅଜବ ଦୃଶ୍ୟକୁ କେମିତି ବୁଝା ଯାଇପାରେ ?'' (ପୃ - ୮)

ଏହି ସମାଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, କରାଟ ଅନେକ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଅନୁଦାନ ଦେଉଛନ୍ତି ଯଥା - ICCO - Netherlands, Friedrich Ebert Foundation, NOVIB, Canadian International Development Agency, ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ଏବଂ ଅକସ୍‌ଫାମ୍ । ''ଏହା କହିଲେ ଅତିରଞ୍ଜିତ ହେବ ନାହିଁ ଯେ ସମଗ୍ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ନେଟ୍‌ୱାର୍କ, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପୁଂଜିବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାଳିତ ପୋଷିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ସ୍ତରର ଏବଂ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ଏହା ସହ ସଂପୃକ୍ତ ଅଛି, ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ଯେ ଏ ଦେଶରେ ସର୍ବ ସାଧାରଣରେ ଏଥିନେଇ ବିତର୍କର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭୂତ ହୋଇନାହିଁ ! ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥର ଏହିଭଳି ଅବାଧ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ଅନୁମତି ଦେବାଟା ଦେଶର ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଚେର ମଡେଇବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ହୋଇପାରିଛି ।'' (ପୃ - ୩୪)

କରାଟ ରାଜନୈତିକ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ ତାଙ୍କ ଲେଖା ଶେଷ କରିଛନ୍ତି :

''ବାମପନ୍ଥୀମାନେ ସମସ୍ତ କର୍ମୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ (ଯେଉଁମାନେ ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରିବା ଏବଂ ଆନ୍ଦୋଳନ ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରିବାରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ସଂପୃକ୍ତ) ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ । ଯେଉଁସବୁ ସଂସ୍ଥାମାନେ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସଚ୍ଚୋଟତା ପରଖିବା

ଆବଶ୍ୟକ ।'' (ପୃ - ୬୪)

'' ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଆସୁଥିବାର ଆଳ ଦେଖାଇ, ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥର ଅବାଧ ପ୍ରବେଶକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଥିବା ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସବୁଠାରୁ ବ୍ୟାପକ ଅଭିଯାନ ହେବା ଦରକାର । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅର୍ଥ ପ୍ରବାହ ଦ୍ୱାରା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ପ୍ରବେଶ କରିବାରେ ସହାୟ ହେଉଥିବା ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆଇନରେ ସଂଶୋଧନ ଆଣିବାକୁ ହେବ - ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରୁଥିବାର ଦାବି କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ, ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ଭଳି, ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରଖାଯାଇଥିବା ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ସୂଚୀରେ ରଖାଯାଉ । ସବୁଠୁ ବେଶୀ ଜରୁରୀ ହେଉଛି କର୍ମୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ସର୍ବଦର୍ଶନଗ୍ରାହୀ (Eclectic) ଏବଂ ନକଲି ଚରମବାଦୀ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିରବଛିନ୍ନ ଆଦର୍ଶଗତ ଅଭିଯାନ ବଜାୟ ରଖିବା'' । (ପୃ - ୬୪ - ୬୫)

ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଗର୍ବ ସହକାରେ କହିଥିଲେ ''ଏହା ଅତି ଜଣାଶୁଣା ଯେ ସି.ପି.ଆ.ଇ.(ଏମ୍) ର କ୍ୟାଡର ଏବଂ କର୍ମୀମାନେ ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ପରିଣତି ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଥିବାରୁ ଏହାର ଅସଲ ରୂପକୁ ପଦାରେ ପକାଇବା ଦିଗରେ ସବୁଠୁ ଆଗରେ ଅଛନ୍ତି ।'' (ପୃ - ୬୦)

ଏବେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପରୀତ ମୁଖ

ଏହା ଥିଲା ୧୯୮୮ରେ ସିପିଆଇ(ଏମ୍) ର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସ୍ଥିତି । ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ଅଶି ଦଶକର ଶେଷଭାଗରୁ ଏଥିରେ ତୁମୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି । ସିପିଆଇଏମ୍ ସଭ୍ୟମାନେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ମଂଚରେ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଭାଗବାଣ୍ଟ କରି ବ୍ୟୟ ବହନ କରୁଛନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ୨୦୦୨ରେ କୋଲକାତା ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ, ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୩ରେ ହାଇଦରାବାଦ ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ ୨୦୦୪ ଜାନୁଆରୀରେ ମୁମ୍ବାଇଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଥିବା ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ । ସିପିଆଇ (ଏମ୍)ର ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସ୍ଥିତି ପାଇଁ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଯୁକ୍ତି ତିଆରି କରୁଥିବାର ଦେଖାଯାଉଛି । Frontline[୯] ରେ, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍).ର ଜଣେ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଏବଂ ପୂର୍ବତନ ରାଜ୍ୟଯୋଜନା ବୋର୍ଡରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଜଣେ ସଭ୍ୟ, ଡ. ଥୋମାସ୍ ଆଇଜାକ୍, ଦେଇଥିବା ନିମ୍ନଲିଖିତ ସାକ୍ଷାତକାରରୁ ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ :

''ସାକ୍ଷାତ୍‌କର୍ତ୍ତା - ଆପଣ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରେ ଗୋଟିଏ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଗଠନ କରିଛନ୍ତି; ଏମାନଙ୍କ ଭୂମିକାକୁ ନେଇ ସମାଲୋଚନା ହେଉଛି ଯେ ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଜଗତୀକରଣ

ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଦଲାଲ ଏବଂ ଉପରକୁ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଏମାନଙ୍କ ଜଗତୀକରଣ ବିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସବୁ ହେଉଛି ମୁଖ୍ୟତଃ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନ ପାଇଁ ଏକ ସୁଚତୁର କୌଶଳ ।

ଆଇଜାକ୍ - ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ତଥାକଥିତ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କରି ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ପଛରେ ଏକ ବୃହତ୍ତର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଯୋଜନା ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ଏଭଳି ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ବେଶ୍ କିଛି ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି ସଂଗଠନ ଏବଂ ସମୂହ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି କୌଣସି ସମାଜର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଉପାଦାନ । ସୁତରାଂ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଯୋଜନା ପ୍ରତି ସତର୍କ ରହିବା ସାଙ୍ଗକୁ କେଉଁ ସିଭିଲ ସୋସାଇଟି ସଂସ୍ଥାମାନେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଓ ଜଗତୀକରଣ ସପକ୍ଷବାଦୀ ଏବଂ କେଉଁମାନେ ନୁହଁନ୍ତି ସେ ପ୍ରଭେଦକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ହେବ ।

ଆଇଜାକ୍ ସିଆଟଲ୍ ଧାରାର ପ୍ରତିବାଦମାନ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ଅସ୍ୱଷ୍ଟ ବୋଲି କହନ୍ତି :

''ଏବଂ ଆଜି ବିଶ୍ୱରେ ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ, ବିଶେଷ କରି ସୋଭିଏତ୍ ଇଉନିଅନ୍‌ର ପତନ ପରେ,ବୈପ୍ଳବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂଗ୍ରାମର ନୂତନ ସାଂଗଠନିକ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି । ଏହାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱତସ୍ଫୁର୍ତ୍ତ ଗଣପ୍ରତିବାଦ, ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମିଳନୀ ଏବଂ ନିକଟରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଆଜିର ବିଶ୍ୱରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଏହିସବୁ ବିବିଧ ଧାରା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁମାନେ ସଚେତନ ନଥିବେ ସେମାନେ ହିଁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରର ଅଂଶ ବୋଲି କହିବେ । ସେମାନେ ସାଂପ୍ରତିକ ବିଶ୍ୱର ବୈପ୍ଳବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବୁଝିନାହାନ୍ତି ।''

ବାସ୍ତବରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଲଟା ଭାବରେ, ସିଆଟଲ ଭଳି ପ୍ରତିବାଦମାନଙ୍କରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଥିବା ନୂତନ ସାଂଗଠନିକ ରୂପର ସଂଗ୍ରାମ ଗୁଡିକୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ନେବା ହେଉଛି ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅନ୍ୟତମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଜଗତୀକରଣର ବିରୋଧୀ ?

୧୯୮୮ ର ସ୍ଥିତିଠାରୁ ଆଜିର ସ୍ଥିତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ସି.ପି.ଆ.ଇ (ଏମ୍) ର ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନୂଆ ମନୋଭାବ ପୁରାପୁରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜନକ ନୁହେଁ । ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥପ୍ରାପ୍ତ

ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ ବିରୋଧ କରିବାର କିଛି ଅର୍ଥ ରହିବ ଯଦି ଏହା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ବୃହତ୍ତର ବିରୋଧର ଅଂଶ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ ଯେ, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍). ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ, ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆତ୍ମସମର୍ପଣକୁ ସମାଲୋଚନା କରୁଥିବା ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏକ ବିରୋଧୀ ଦଳ । କିନ୍ତୁ, ସିପିଆଇ(ଏମ୍) ମଧ୍ୟ କେରଳରେ ନିୟମିତ ବ୍ୟବଧାନରେ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଏକ ଶାସକ ଦଳ, ଯିଏ କି ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ବିଦେଶୀ ପୁଂଜି ଲଗାଣକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରେ, ଏସିଆନ୍ ଡେଭେଲପ୍‌ମେଣ୍ଟ ବ୍ୟାଙ୍କ ସହିତ ବଡ଼ ବଡ଼ ବିଦେଶୀ ଋଣ ବାବଦରେ ଚୁକ୍ତି କରେ , ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରେ, ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକର ଘରୋଇକରଣ କରେ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶୁଳ୍କ ବଢେଇଥାଏ ଏବଂ ଏଇଭଳି ଅନେକ କିଛି । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିଲେ ଜଗତୀକରଣ କହିଲେ ଯାହା ବୁଝାଯାଏ ଏହା ତାକୁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଛି ।

ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ନୂଆ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ GUCCI ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଇଟାଲୀୟ ଫାର୍ମମାନଙ୍କୁ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ରାଜି କରାଇ ନିକଟରେ ଇଟାଲୀ ଗସ୍ତରୁ ଫେରି, କୋଲକାତା ସହର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ଯେଉଁ ଧାରଣା ରହିଛି ତାକୁ ବଦଳେଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଯୋଜିତ 'କୋଲ୍‌କାତା ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ସବ'ରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀ ଏବଂ ଭାରତୀୟ କର୍ପୋରେଟର ମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ମୁମ୍ବାଇଠାରେ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ ଏକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇଥିଲେ ଯେ, ପ୍ରଥମେ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଇରାକ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ସାମଗ୍ରୀ ବୈକଟ କରିବା ପାଇଁ ସିପିଆଇ(ଏମ୍) ଡାକରା ଦେଇନଥିଲା ଓ ରାଜ୍ୟରେ କେବଳ ଭାରତୀୟ କଂପାନୀ ନୁହେଁ, ବିଦେଶୀ କଂପାନୀ ମଧ୍ୟ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ସରକାର ଚାହାଁନ୍ତି । ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟରେ, ବେଙ୍ଗଲରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଲଢୁଆ ମନୋଭାବ ଆଉ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ, ସେଠି ଧର୍ମଘଟ ଏବଂ ଶ୍ରମିକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ୟା ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ତୁଳନାରେ କମ୍ । ସେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ସହ-ବନ୍ଧିତ ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିଅନ୍ CITU ସଚେତନ ଯେ ଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗ ନ ରହିଲେ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ ।[୧୦] ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ସରକାର, ରାଜ୍ୟର ନଅଟି ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗର ଘରୋଇକରଣ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଇ ସାରିଛନ୍ତି । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁଭଳି ଆଡମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦାବଳୀର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଛି ତାହା ହେଲା - ''ପରିଚାଳନାଗତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସମେତ ୫୧% ରୁ ୭୫% ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଂଶଧନ ହସ୍ତାନ୍ତର ଜନିତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କ

ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାରା ଯୁଗ୍ମ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀକରଣ''; ''ସେମାନଙ୍କୁ ସହନୀୟ ଭାବରେ ଉପଯୋଗୀ କରି ରଖିବା ପାଇଁ, ମାନବ ସମ୍ବଳର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଦେୟକୁ ଛାଡ କରି ଦେବା କଥା ବିଚାର କରିବାକୁ ସରକାର ମନ ଖୋଲା ରଖିଛନ୍ତି ।'' ଘରୋଇକରଣ ବିଷୟରେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ସରକାରଙ୍କ ଅର୍ଥନୈତିକ ପରାମର୍ଶଦାତା ହେଉଛନ୍ତି Pricewaterhouse Coopers ।[୧୧]

ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଆମେରିକାର McKinsey ଫାର୍ମ (ଯାହାକୁ ସରକାର ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୦୧ ରେ ନିଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ), ରାଜ୍ୟରେ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ସୂଚନା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପର ସମ୍ଭାବନା ଉପରେ ଦେଇଥିବା ରିପୋର୍ଟ ରହିଛି । Mc Kinsey ର ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଉଛି - ରାଜ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଚାଷଜମିର ୪୧ ପ୍ରତିଶତ ଜମିରେ ଧାନ ବଦଳରେ ପନିପରିବା ଓ ଅର୍ଥକରୀ ଫଳଚାଷ କରାଯିବା ଉଚିତ । ବଡ଼ ବଡ଼ କୃଷିଭିତ୍ତିକ କର୍ପୋରେସନ ମାନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟକୁ ଆକର୍ଷିତ ଆବଶ୍ୟକ । ଠିକା ଚାଷର ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ଆଇନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଏହି ଦଶନ୍ଧି ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବଜାରକୁ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ରପ୍ତାନୀ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ । ''ଏ ସବୁ ଉଦ୍ୟମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି'' ରାଜ୍ୟକୁ ଜାତୀୟ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବା । Mc Kinsey ଏ ବିଷୟରେ କେତେକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗକାରୀଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିସାରିଛି । ସେମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖେଇଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମର ଯୋଜନା ଏବଂ ଉଦ୍ୟମ ସେମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଚାହିଦା ମୁତାବକ ହେବା ଉଚିତ ।''[୧୨]

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ - ସଂଗ୍ରାମର ଆୟୁଧ ?

ଏ ବିଷୟଟିର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋକପାତ କରିବା ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଏବଂ ଏଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥା/ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ଦିଆଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତିମ ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପ୍ରକୃତ ସମୀକ୍ଷା, ଏହା କିପରି ଅର୍ଥ ସହାୟତା ପାଉଛି,ଏଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା/ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିବା ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ର କିମ୍ବା ମଂଚ ବାଦ୍ ଦେଇଥିବା ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ଆଧାରରେ କରାଯିବା କଥା ନୁହେଁ । ଯାହା ହେଲେ ବି ଆଜିର ବିଶ୍ୱରେ ଅନେକ ମଂଚର ନିଜ ନିଜର ସୀମାବଦ୍ଧତା ରହିଛି । ଏବଂ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ବଳତା ପାଇଁ ତ୍ୟାଗ କରିଦେବା ଅର୍ଥ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମରତ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପଙ୍ଗୁ କରିଦେବା । ଏହିଭଳି ମଂଚର ବାସ୍ତବ ପରୀକ୍ଷା ହେଉଛି

ଏହାର ପ୍ରକୃତ ରାଜନୈତିକ ଭୂମିକା, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଭୟଙ୍କର ଆକ୍ରମଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକୁଥିବା ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ଏହାର ସଂପର୍କ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଗେଇ ନେଇଛି କିମ୍ବା ସଂଗ୍ରାମରତ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଅମୁହାଁଗଳି ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଦେଖାଇଛି ସେ କଥା ବିଚାର କରିବା ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପ୍ରବକ୍ତାମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ଏହା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଆଗେଇ ନେଇଛି; କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ହୋଇନାହିଁ । ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନ ହିଁ ଏଇ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଆଗେଇ ନେଇଥିଲା । ମେକ୍ସିକୋ, ବ୍ରାଜିଲ୍, ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନା, ବୋଲିଭିଆ, ଏବଂ ଇକ୍ୱେଡରର ଜନଆନ୍ଦୋଳନଂ ଓ ବିଦ୍ରୋହ ହିଁ ଏ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଜୀବନଶକ୍ତି ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ କେବଳ ନିଜର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ମିଳନୀମାନ ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ଜୀବନୀଶକ୍ତି ଯୋଗେଇଛି ।

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମ ସହ ପ୍ରକୃତ ସଂପର୍କ, ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୩ରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀଠାରେ ଏହାର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ଆଚରଣରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ । ହାଇଦ୍ରାବାଦ ହେଉଛି ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ରାଜଧାନୀ, ଯାହାକି ସର୍ବାଧିକ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଉଥିବା ଅନ୍ୟତମ ରାଜ୍ୟ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଉ ଦୁଇଟି କାରଣ ପାଇଁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ।

ପ୍ରଥମ, ଏହି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ହେଉଛନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ଦେଶର ସବୁଠାରୁ ସକ୍ରିୟ ଜଗତୀକରଣକାରୀ । ୧୯୯୮ରେ ଏହି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ପାଖରୁ ୫୦୦ ମିଲିୟନ ଡଲାର ପରିମାଣର ଋଣ ପାଇଁ ସିଧାସଳଖ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ, ଯେଉଁ ଋଣ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଅର୍ଥନୈତିକ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (APERP) ସହ ବନ୍ଧା ହୋଇ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ଭାବରେ ମଂଜୁର ହେଲା । ଏହାପରେ APERP ରାଜ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ବୋର୍ଡକୁ ଭାଙ୍ଗିବା, ଶକ୍ତିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଘରୋଇ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ ଦାମ ବଢ଼େଇବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା; ତା' ଛଡା ଚାଷୀଙ୍କ ପାଇଁ ଜଳକର ବୃଦ୍ଧି, କଲେଜ ଫିସ୍, ବସ୍ ଭଡା ଏବଂ ସରକାରୀ ଡାକ୍ତରଖାନାର ଫିସ୍ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଏବଂ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘରୋଇକରଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହା ଆଦେଶ ଜାରିକଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ, ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିନପାରି ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ବିଦ୍ୟୁତ ଶୁଳ୍କ ବୃଦ୍ଧି ବିରୋଧରେ ଲୋକ ସଂଗଠନ ମାନେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ ହାଇଦ୍ରାବାଦ ପୋଲିସ ପ୍ରତିବାଦକାରୀଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ଏହାର ଜବାବ୍ ଦେଲା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିଗଟି, ଯାହା ପ୍ରଥମଟିର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସହଯୋଗୀ, ତାହା ହେଉଛି, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ର ସନ୍ତ୍ରାସ ଏହାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶିଖରରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇଛି । ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ପୋଲିସକୁ, ସରକାରଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ବିରୋଧୀମାନଙ୍କୁ ନକଲି ମୁକାବିଲାରେ ନିୟମିତ ଭାବେ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ହତ୍ୟା ପାଇଁ ମୋଟା ଅଙ୍କର ପୁରସ୍କାର ମିଳିଥାଏ । ଏହି ଦମନର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେବଳ ବୈପ୍ଳବିକ ସଂଗଠନର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ; ଯେଉଁମାନେ ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ମାଧ୍ୟମରେ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ନାହାନ୍ତି ସେହିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହା ସୁଚିନ୍ତିତ ଭାବେ ଲାଗୁ ହୋଇଛି ; ନାଗରିକ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା କର୍ମୀମାନେ ଏହାର୍ ବିଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ହାଇଦ୍ରାବାଦର ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ, ଏହାର ଅସଂଖ୍ୟ ଆଲୋଚନା, ପ୍ରେସ୍ ସାକ୍ଷାତକାର ଏବଂ ସାଧାରଣ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ, ଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ ନାଇଡୁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଶସ୍ତ୍ର ଜଗତୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିରୋଧରେ ପଦେକଥା କହି ନଥିଲା । ଯାହା ଜଣାପଡୁଛି, ଆୟୋଜକମାନେ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଏ ବିଷୟରେ ବୁଝାମଣା କରି ସର୍ତ୍ତ ରଖିଥିଲେ । ପ୍ରକୃତରେ, ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ହିଁ ଶ୍ରୀ ନାଇଡୁ ଏବଂ ଭାରତର ଉପପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ଲାଲକୃଷ୍ଣ ଆଡଭାନୀ (ବାବରୀ ମସଜିଦ୍ ଭଙ୍ଗା ଘଟଣାର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥପତି), ହାଇଦ୍ରାବାଦ ସହରରେ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ଉପରେ ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ କରିଥିଲେ । କେତେକ ଦଳିତ ସଂଗଠନ, ନାଇଡୁ ଆୟୋଜିତ ସମ୍ମିଳନୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ଏସିଆ ସାମାଜିକ ମଂଚ, ଏହାର ହଜାର ହଜାର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ପାଖରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ, ନିରବତା ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲା ।

ସିଆଟଲ୍ ପ୍ରତିବାଦ ପ୍ରଦର୍ଶନଠାରୁ ଆଉ ଅଧିକ ତୀକ୍ଷଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ କଣ ହୋଇପାରେ ! ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ପ୍ରକୃତ ରାଜନୈତିକ ଭୂମିକା ଏହାଠାରୁ ଆଉ କି ପ୍ରକାର ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ !

ଟିପ୍ପଣୀ

୧. ଆଉଟ୍ ଲୁକ୍ ୨୦/୧/୦୧; ହିନ୍ଦୁ ୨୪/୨/୦୨

୨. ଇକୋନୋମିକ୍ସ ଟାଇମ୍ସ, ୪/୯/୦୩

୩. 'The World Bank, Alternative Forums, NGO's and Civil Socity', ଫେଡେରିକ୍ ଥୁଇଲିଅର, www.theorganiser.org/to/to nd-3.htm.

୪. ଏକା ସ୍ଥାନରେ ।

୫. ପ୍ରଭାତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ' Agrarian Crisis and Distress in Rural India', People's Democracy, 12.5.03.

୬. 'Raid & Aid' ଏବଂ ' The Compassion Con', ନିକ୍ କାଟର, Guardian ୨୪.୧.୦୩ ଏବଂ ୨୮.୨.୦୩

୭. ଥୁଇଲିଅର, ଏକା ସ୍ଥାନରେ ।

୮. ଏଡ୍‌ୱାର୍ଡ ଏସ୍.ହରମାନ୍ , 'Postmodernism Triumphs', Z Magazine, ଜାନୁୟାରୀ ୧୯୯୬, http://zena.secureforum.com/znet/zmag/articles/jan96herman.htm.

୯. ୧୫.୮.୦୩

୧୦. ଟାଇମ୍ସ ଅଫ ଇଣ୍ଡିଆ, ୩.୬.୦୩

୧୧. ଇକୋନୋମିକ ଟାଇମ୍ସ, ୩.୯.୩

୧୨. ଗଣଶକ୍ତି, ୨୩.୧୦.୦୨ରୁ ଅନୁଦିତ ; New Democracy, ନଭେମ୍ବର ୨୦୦୨ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୧୩. Liberation, ଫେବୃୟାରୀ ୨୦୦୩ ।

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୧

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ - ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଏକ ସଂସ୍ଥା ଉପରେ ବିଶେଷ ଅନୁଧ୍ୟାନ ।

‘‘କେବେ ନା କେବେ କାହାକୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେରିକାବାସୀଙ୍କୁ, ଭାରତରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣୀ ଦେବାକୁ ହେବ । ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଏ ଦେଶରେ ଯେଉଁ କୋଟି କୋଟି ଡଲାର ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଛି ତାହା ପ୍ରକୃତ ଘଟଣାର ଏକ ଦଶମାଂଶ ଚିତ୍ର ବି ଦିଏନାହିଁ - ଚେଷ୍ଟର ବାଓଲସ (ଭାରତରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ)

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନରୁ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ଯେଭଳି ଭାବେ ଅର୍ଥର ସୁଅ ଛୁଟିଛି ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଉଭୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଏବଂ ଭାରତରେ, ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା, ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ଏ ଧରଣର ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବୁଝିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ, ଏକ ପ୍ରତିନିଧିମୂଳକ ଅଧ୍ୟୟନ ହିସାବରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମନେହୁଏ ।

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା ୧୯୩୬ରେ, ଫୋର୍ଡର ବ୍ୟବସାୟ (ହେନେରୀ ଫୋର୍ଡଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଶାଳ ମୋଟର ଗାଡି ବ୍ୟବସାୟ) ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ବିପୁଳ ଲାଭରୁ ଟିକସ ରିହାତି ମିଳୁଥିବା ଅଳ୍ପ କିଛି ଅଂଶ ଅର୍ଥରେ । କିନ୍ତୁ, ପ୍ରଥମେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କେବଳ ମିଚିଗାନ ପ୍ରଦେଶ ଭିତରେ ସୀମିତ ଥିଲା । ୧୯୫୦ରେ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଯେତେବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପଦକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଲା ସେତେବେଳେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନକୁ ଏକ ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଫାଉଣ୍ଡେସନରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରାଗଲା ।

ଫୋର୍ଡ ଏବଂ ସି.ଆଇ.ଏ.

ପ୍ରକୃତକଥା ହେଉଛି ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଗୁଇନ୍ଦା ସଂସ୍ଥା (ସି.ଆଇ.ଏ) କୋଉକାଳରୁ ଅନେକ ଜନକଲ୍ୟାଣକାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବିଶେଷ କରି ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ମାଧ୍ୟମରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚଳାଉଛି । ଜେମ୍‌ସ ପେଟ୍ରାସ୍ (James Petras)ଙ୍କ ଭାଷାରେ, ‘‘ଫୋର୍ଡ- ସି.ଆଇ.ଏ. ସଂପର୍କ ହେଉଛି ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆଧିପତ୍ୟକୁ ସୁଦୃଢ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ବାମପନ୍ଥୀ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରଭାବକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ, ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ ।’’[୧] Frances Stonor Saunders ନିକଟ ଅତୀତରେ ତାଙ୍କର ଏକ ଲେଖାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ‘‘ବେଳେବେଳେ ଜଣାପଡେ ସତେ ଯେମିତି ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ହେଉଛି

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରଚାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରଙ୍କର ଏକ ମୁଖପତ୍ର । ଏହି ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ମାର୍ଶାଲ୍ ପ୍ଲାନ୍ ଏବଂ ସି.ଆଇ.ଏ. କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହ ଘନିଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ରଖି, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କେତେକ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରେ ଇଉରୋପରେ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବାର ରେକର୍ଡ ରହିଛି ।''

୧୯୫୨-୫୪ ମଧ୍ୟରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ମୁଖ୍ୟ, ରିଚାର୍ଡ ବିସେଲ, ସେତେବେଳେ ସି.ଆଇ.ଏ.ର ମୁଖ୍ୟ ଆଲେନ ଡଲସଙ୍କ ସହ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରୁଥିଲେ । ବିସେଲ୍, ସି.ଆ.ଇ.ଏ.ରେ ଡଲେସ୍‌ଙ୍କ ସ୍ପେସିଆଲ୍ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ହେବାପାଇଁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଛାଡିଥିଲେ । ବିସେଲ୍‌ଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ McCloy ଆସିଥିଲେ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ଚାକିରି କାଳର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ସେ ଯୁଦ୍ଧ ବିଭାଗର ସହକାରୀ ସଚିବ, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ଅଧିକୃତ ଜର୍ମାନୀରେ ହାଇକମିଶନର , ରକ୍‌ଫେଲରଙ୍କ Chase Manhattan Bankର ଚେୟାରମ୍ୟାନ ଏବଂ ସାତଟି ବିଖ୍ୟାତ ତୈଳକଂପାନୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ୱାଲ୍ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ୍‌ରେ ଆଟୋର୍ଣ୍ଣି ଥିଲେ । McCloy ସି.ଆଇ.ଏ.-ଫୋର୍ଡ ସହଯୋଗକୁ ଆହୁରି ପ୍ରଗାଢ କରିଥିଲେ । ସି.ଆଇ.ଏ. ସହ ଉତ୍ତମ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷାକରିବା ପାଇଁ ସେ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ଭିତରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଶାସନିକ ଶାଖା ଖୋଲିଥିଲେ ଏବଂ ଅର୍ଥ ଚାଲାଣ ପାଇଁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌କୁ କିପରି ଏକ ମୁଖା ଭାବେ ଏବଂ ମାଧ୍ୟମଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ସି.ଆଇ.ଏ. ସହ ଏକ ମିଳିତ ପରାମର୍ଶ କମିଟି ଗଠନ କରି ନିଜେ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ପଦରେ ରହିଥିଲେ । ୧୯୬୬ରେ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ପଦବୀରେ ଥିବା ମାକ ଜର୍ଜ ବଣ୍ଡି ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ମୁଖ୍ୟ ହେଲେ ।

ସି.ଆଇ.ଏ. ଏବଂ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଘନିଷ୍ଠ ସହଯୋଗ ଥିଲା । ''ସି.ଆଇ.ଏ. ପ୍ରଯୋଜିତ ଅନେକ ଛାମୁଆ ସଂଗଠନ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପାଖରୁ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଉଥିଲେ । ସି.ଆଇ.ଏ. ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭ କରିଥିବା ଅନେକ ତଥାକଥିତ ସ୍ୱାଧୀନ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନବଅଧିକାର ସଂଗଠନ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏବଂ କଳାକାର ମାନେ ସି.ଆଇ.ଏ. /ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଇଥିଲେ । ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପାଖରୁ ଖୁବ୍ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଇଥିବା ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ହେଉଛି, ୧୯୬୦ ଦଶକ ପ୍ରାରମ୍ଭର ସାତ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଅର୍ଥ ପାଇଥିବା ସି.ଆଇ.ଏ. ପ୍ରାୟୋଜିତ ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା କଂଗ୍ରେସ (Congress for Cultural Freedom) । ସି.ଆଇ.ଏ. ପାଇଁ କାମ କରୁଥିବା ଅନେକ ଗୁଇନ୍ଦା, ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିଲେ ଏବଂ ସି.ଆଇ.ଏ. ସହ ଘନିଷ୍ଠ ଯୋଗସୂତ୍ର ରଖୁଥିଲେ ।''

ବିସେଲ୍‌ଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ''ବାମପନ୍ଥୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ଲଢେଇ (Dialectical Combat)ରେ ପରାସ୍ତ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କୁ ଲୋଭ ଦେଖେଇ ନିଜ ନିଜ ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ଥିତିରୁ ଓଟାରି ଆଣିବା ।''[୪] ତେଣୁ ୧୯୫୦ ଦଶକରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ/ସି.ଆଇ.ଏ. ଅର୍ଥ ଚାଲାଣ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସି.ଆଇ.ଏ.ର ଏକ କୃତିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟଥିଲା *Encounter* ନାମକ ଏକ ଚାକଚକ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବୌଦ୍ଧିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରିବା । ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମଧ୍ୟ ଏ ଲୋଭରେ ପଡିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ । ଏପରିକି ଅମୂର୍ତ୍ତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିବାଦ (Abstract Expressionism) ଭଳି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଳାତ୍ମକ ଧାରାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇ, ସି.ଆଇ.ଏ. / ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତାକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରୁଥିବା କଳାତ୍ମକ ଧାରାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ।

ଏମିତି ସାଧାରଣ ଭାବେ ଦେଖିଲେ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଫାଉଣ୍ଡେସନମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସି.ଆଇ.ଏ.ର ଅନୁପ୍ରବେଶ ବେଶ୍ ବ୍ୟାପକ । ୧୯୭୬ରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ସିନେଟ୍‌ର ଏକ ଯାଞ୍ଚ କମିଟି ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲା ଯେ ୧୯୬୩-୬୬ ମଧ୍ୟରେ, ୧୬୪ଟି ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପକ୍ଷରୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ୭୦୦ଟି ଅନୁଦାନ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ୧୦,୦୦୦ଡଲାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପରିମାଣର) ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟୁନ୍ୟ ୧୦୮ଟି, ଆଂଶିକ କିମ୍ବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସି.ଆଇ.ଏ. ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଅର୍ଥ । ପେଟ୍ରାସ୍‌ଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ''ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ସରକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସଂପର୍କ ଜଣାଶୁଣା ଏବଂ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ନିକଟରେ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରୋଜେକ୍‌ଟ ଗୁଡିକର ଏକ ସମୀକ୍ଷାରୁ ଜଣାପଡେ ଯେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ନୀତିକୁ ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରୁଥିବା କୌଣସି ଆଖିଦୃଶିଆ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟକୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ସହାୟତା ଦେଇ ନାହିଁ ।''

ଏହିସବୁ ଅଭିଜ୍ଞତାମାନ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ, ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଅର୍ଥ ସହାୟତାର ମୂଳ ଉତ୍ସ ସହ ଜଡିତ ବିପଦ ପ୍ରତି ସତର୍କ କରିବା କଥା ।

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ (ଏହାର ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଅଫିସର) ୱେବ୍‌ସାଇଟ ରେ କହେ ଯେ ଆରମ୍ଭରୁ ୨୦୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ୭.୫ ବିଲିୟନ ଡଲାର ଗ୍ରାଣ୍ଟ ଆକାରରେ ଦେଇଛି ଏବଂ ୧୯୯୯ରେ ଏହାର ମୋଟ ପାଣ୍ଠିର ପରିମାଣ ୧୩ ବିଲିୟନ୍ ଡଲାର । ଏହା ମଧ୍ୟ କହେ ଯେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ କିମ୍ବା ବାହାରୁ କାହାଠାରୁ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଯାହା ଦେଖିଲେ ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ତା'ର ଓଲଟା ।

ଭାରତରେ ଫୋର୍ଡ

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଅଫିସର ୱେବ୍‌ପେଜ୍ ଅନୁଯାୟୀ ''ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ୍‌ନେହେରୁଙ୍କ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କ୍ରମେ, ୧୯୫୨ରେ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଭାରତରେ ତାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ, ଭାରତରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ ଚେଷ୍ଟର ବାଉଲ୍‌ସ (୧୯୫୧) ଏଥିପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ବୈଦେଶିକ ନୀତି ବିଭାଗର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭଳି ବାଉଲ୍‌ସ ମଧ୍ୟ ଚୀନକୁ ହରେଇବାରେ (୧୯୪୯ ରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନଙ୍କ ବିଜୟଲାଭ ଘଟଣାରେ) ମର୍ମାହତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହା ସହିତ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ତେଲେଙ୍ଗାନା ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସଶସ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରାମକୁ (୧୯୪୬-୫୧), ''କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ସେମାନଙ୍କ ହିଂସାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପଥ ବଦଳେଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ,''[୫] ଭାରତୀୟ ସେନାବାହୀନୀ ଦମନ କରିବାର ଅପାରଗତାରେ ସେ ଖୁବ୍ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡିଥିଲେ । ଭାରତରେ ଚାଷୀ ଆଶା କରି ବସିଥିଲେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ରିଟିଶ ରାଜ ଚାଲିଗଲା ପରେ, ସେମାନଙ୍କର ବହୁଦିନର 'ଲଙ୍ଗଳ ଯାହାର ଜମି ତାହାର' ଦାବୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ । ଏବଂ ତେଲଙ୍ଗାନା ବିଦ୍ରୋହ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଚାପ ସାରା ଦେଶରେ ଲାଗିରହିଥିଲା ।

ସେତେବେଳର ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ମୁଖ୍ୟ, ପଲ୍ ହଫମ୍ୟାନ୍‌ଙ୍କ ପାଖକୁ ବାଉଲ୍‌ସ ଲେଖଥିଲେ ''ଚୀନର ପରିସ୍ଥିତି ଉନ୍ନତି ଆଡ଼କୁ ଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାବେଳେ ଭାରତରେ ପରିସ୍ଥିତି ସ୍ଥାଣୁ ରହିଛି ... ଯଦି ଆସନ୍ତା ୫/୬ ବର୍ଷ ମଧରେ ଏହିଭଳି ପାର୍ଥକ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିପାଏ ଏବଂ ଚୀନ ଯଦି ଭାରତର ଉତ୍ତର ସୀମାକୁ ଆକ୍ରମଣର ଧମକ ନ ଦେଇ ନରମ ଓ ବାସ୍ତବ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରେ... ଭାରତରେ କମ୍ୟୁନିଜମ୍‌ର ପ୍ରଭାବ ଖୁବ୍ ବୃଦ୍ଧି ପାଇପାରେ । ନେହରୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ କିମ୍ବା ଅବସର ଗ୍ରହଣ, ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅରାଜକତା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ଏବଂ ଏହାମଧରୁ ଆଉ ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଜନ୍ମ ନେଇ ପାରେ ।'' ହଫମ୍ୟାନ ମଧ୍ୟ ଏଇ ଚିନ୍ତା ସହ ଏକମତ ହେଲେ ଏବଂ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାରତୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲେ । ''ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ହେବ । ..... ଉଗ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଭିତରେ ରଖିବାକୁ ହେବ... ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନେହରୁଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ (Sic) ଦେଶର ଜନସାଧାରଣ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କର ପାଖରୁ ସାହାଯ୍ୟ, ସହାନୁଭୂତି ଏବଂ ଉତ୍ତମ ବୁଝାମଣା ଆବଶ୍ୟକ ।''[୬]

ଏହା ପରେ ପରେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଅଫିସ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାହେଲା ଏବଂ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ କହେ, ଏହା ହେଉଛି ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ବାହାରେ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ପ୍ରଥମ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ ଏବଂ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

ଅଫିସ, ଏହାର କ୍ଷେତ୍ରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଅଫିସ ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ହୋଇ ରହିଛି । ନେପାଳ ଏବଂ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସର ଭିତରେ ଆସନ୍ତି ।

ଜର୍ଜ ରୋସେନ୍ ଲେଖିଛନ୍ତି ''ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନକୁ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ପରରାଷ୍ଟ୍ର ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଗଲା ସେଗୁଡିକ ଏକ ବିଦେଶୀ (ଆମେରିକା) ସରକାରଙ୍କ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାଟା ଖୁବ୍ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ବୋଲି ମନେହେଲା ... ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଫାଉଣ୍ଡେସନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖତା ଲାଭ କଲା... ଉଭୟ ଭାରତ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନର ଅବସ୍ଥିତି ଚୀନ ସୀମାକୁ ଲାଗି ଥିବାରୁ ଏଠାରେ କମ୍ୟୁନିଜମ ପ୍ରସାରର ଭୟ ରହୁଥିଲା । ଆମେରିକାର ନୀତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେସବୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମନେହେଲେ ।''[୭] ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଭାରତର ଯୋଜନାମାନଙ୍କରେ ଅସାଧାରଣ କ୍ଷମତା ହାସଲ କଲା । ରୋସେନ୍ କହନ୍ତି '' ୧୯୫୦ ଦଶକରୁ ୧୯୬୦ ଦଶକର ଆଦ୍ୟଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅନେକ ସମୟରେ ବିଦେଶୀ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ (Expert) ହାତରେ, ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ କ୍ଷମତା ରହୁଥିଲା ଏବଂ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ/ସି.ଆଇ.ଏ.ଠାରୁ ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ MIT Centre for International Studies, ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସରକାରୀ ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ବାଉଲ୍‌ସ ଲେଖିଛନ୍ତି ''ଡଗଲାସ୍ ଏନସମିନଗର (Dohglas Ensminger)ଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଭାରତରେ ଫୋର୍ଡ କର୍ମଚାରୀମାନେ, ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ କରୁଥିବା ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କ ସହ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ । କୃଷି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା କିମ୍ବା ପ୍ରଶାସନ - ଯେ କୌଣସି ବିଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁଠି ବି ଫାଙ୍କ ରହୁଥିଲା ସେମାନେ ତାହା ପୂରଣ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାମସେବକ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡିକୁ ହାତକୁ ନେଇଯାଇ ତାହାର ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲେଇଲେ ।''[୮]

ଭାରତୀୟ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଅନୁପ୍ରବେଶ

ଚୀନରେ ବିପ୍ଳବ ଏବଂ ତେଲେଙ୍ଗାନା ବିଦ୍ରୋହର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଭାରତରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରାଥମିକତା ଥିଲା ଜମିଜମା ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଅଶାନ୍ତିକୁ ମୂଳପୋଛ କରିଦେବା । ତେଣୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ପ୍ରଥମ ଦଫା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥିଲା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ । ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା (Community Dev. Programme) ସହ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବେ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହାକୁ ନେହରୁ, ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ବିପ୍ଳବରେ ଆଶଙ୍କା ଏବଂ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଚାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନଙ୍କ ଭୂସଂସ୍କାର ପାଇଁ ଦାବୀକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ମୋଡେଲ୍ ଭାବରେ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ଏହି ସ୍କିମ୍‌ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଯୋଜନା ବାବଦ

ବରାଦ ହେଉଥିବା ଅର୍ଥ ଏବଂ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଶ୍ରମଦାନ ଉଭୟ ମିଶି କୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରି, ନେହରୁଙ୍କ ଭାଷାରେ ''ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପ୍ଳବ'' ଆଣିବା । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କ୍ରମେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, 'ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା'ରେ ପଇଁତିରିଶ ହଜାର ଗ୍ରାମ ସେବକ ତାଲିମ ପାଇଁ ସହଯୋଗ କଲା ।[୯] ୧୯୬୦ ବେଳକୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଏବଂ ରକଫେଲର ଫାଉଣ୍ଡେସନ ମିଶି କେବଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ୫୦ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଅର୍ଥ ସହଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୭୧ ବେଳକୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଦରିଆ ପାରି ବିକାଶ ପାଣ୍ଠିରୁ ୧୦୪ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଇ, ଭାରତ ସର୍ବାଧିକ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ପାଇଥିବା ଦେଶ ହୋଇଥିଲା ।[୧୦] କିନ୍ତୁ, ଏହିଭଳି ଉପର ଠାଉରିଆ ଉଦ୍ୟମ ଦ୍ୱାରା ନା କିଛି ବିକାଶ ହୋଇପାରିଥିଲା ନା ଚାଷୀ ମୂଲିଆଙ୍କ ଭିତରେ କୁହୁଳୁଥିବା ଅଶାନ୍ତିର ସମାଧାନ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

୧୯୫୯ରେ, ଭାରତରେ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ଏବଂ ଏହାର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ଉପରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର କୃଷି ଅର୍ଥନୀତି ବିଭାଗ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଦଳ, ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ତରଫରୁ 'ଭାରତରେ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ଏବଂ ଏହାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ' ଶୀର୍ଷକ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ, ଏକ ମୌଳିକ ପଦକ୍ଷେପ ଭାବରେ, କୃଷି ବିକାଶ ପାଇଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ (ଜମି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ସଂସାଧନର ଆବଣ୍ଟନ) ବଦଳରେ, ଛୋଟ ଛୋଟ ଜଳସେଚିତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ପ୍ରୟୋଗ (ଯଥା ଉନ୍ନତ ବିହନ, ରାସାୟନିକ ସାର, ପୋକମରା ଔଷଧ ଇତ୍ୟାଦି) ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରାଗଲା । ଏହାଥିଲା ସବୁଜ ବିପ୍ଳବର କୌଶଳ । ଏହା ସାଙ୍ଗକୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଭାବେ ସଘନ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଲେ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଜଳସେଚିତ ଅଂଚଳର ଧନୀଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ରିହାତି ଦରରେ କୃଷିପାଇଁ ଦରକାରୀ ସାମଗ୍ରୀ, କମ ସୁଧ ହାରରେ ଋଣ ଏବଂ ସହାୟକ ମୂଲ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା । ଏହି ନୀତି ପଛରେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସହଯୋଗ ରହିଥିଲା । ''[୧୧]

ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଭାରତ ସରକାର ଏହି ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ । ଯାହାର ପରିଣାମ ଥିଲା ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ । ବଛା ବଛା ଅଂଚଳରେ ଧାନ ଓ ଗହମ ଉତ୍ପାଦନ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ଭୂସଂସ୍କାର, ରୟତୀ ସଂସ୍କାର, ଅତିରିକ୍ତ ସୁଧ ଉଚ୍ଛେଦ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଶ୍ନମାନ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀରୁ (ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେମିତି ଆଉ ନ ଫେରେ ସେହିଭଳି ଭାବରେ) ଉଡେଇ ଦିଆଗଲା । କିନ୍ତୁ, ପ୍ରଥମ ଦଫାରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନର ଯେଉଁ ଅସାଧାରଣ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା , ତାହା ଧୀମେଇ ଆସିଲା । ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନରେ ହାରାହାରି ବୃଦ୍ଧି, ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ପରଠାରୁ ଏହାର

ପୂର୍ବସମୟ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ମନ୍ଥର ଗତିରେ ବଢ଼ିଛି ଏବଂ ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାରେ ରହିଛି କିମ୍ବା କମିଛି । ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଥିବା ଅଂଚଳରେ ମଧ ଉତ୍ପାଦନ ସ୍ଥାଣୁ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅର୍ଥରେ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ସଫଳ ହୋଇଛି - କୃଷି ଉପାଦାନ (ସାର ବିହନ ଇତ୍ୟାଦି) କିମ୍ବା ଏହାକୁ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ପ୍ରଯୁକ୍ତିକୁ ବିକିବା ପାଇଁ ବିଦେଶୀ ଫାର୍ମଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବିରାଟ ବଜାର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ଏନ୍.ଜି.ଓ.ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ ଦେବା ଆଡକୁ ମୁହେଁଇବା

୧୯୭୨ ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି । ଆଗରୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କୃଷି ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ଅଧିକ ଧାନ ଦେଉଥିଲେ , ଏବଂ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ପ୍ରଦାନ କରି ଏହିଭଳି ଯୋଜନା ନିଜେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଥିଲେ । ଏବେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ 'ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ ଓ ସଂସାଧନ ବିକାଶ' ନାମରେ ଚାଲିଛି । ଫୋର୍ଡ ଦାବି କରେ ଯେ ଏବେ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଆପଣେଇ ନେଇଥିବା ଭାରତରେ 'କ୍ଷୁଦ୍ର ଋଣ' ଧାରଣା ସେମାନେ ହିଁ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଆଉ ଦୁଇଟି ବିଷୟ ଯୋଡିଛି - 'ଶାନ୍ତି ଓ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ' ଏବଂ 'ଶିକ୍ଷା, ମିଡିଆ, କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତି ।' ଏହା ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଫାଉଣ୍ଡେସନ / ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ନୀତିର ପରିବର୍ତ୍ତନର ଧାରାରେ ହୋଇଛି ଯା' ଫଳରେ ୧୯୭୦ ପରଠାରୁ, ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ସଂପୃକ୍ତ,ଏକ ନୂଆ ଧରଣର ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ (Activist) ଏନ୍.ଜି.ଓ.ମାନଙ୍କୁ ଯୋଜନାବଦ୍ଧଭାବେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆ ଯାଉଛି । ଫୋର୍ଡର 'ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ' ଯୋଜନା ମଧରେ ମାନବିକ ଅଧିକାର, ବିଶେଷ କରି ନାରୀମାନଙ୍କ ମାନବିକ ଅଧିକାରକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ, ସରକାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କର ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ସୃଷ୍ଟି, ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଓ ନାଗରିକ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ମାଧମରେ ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଏବଂ ଆଞ୍ଚଳିକ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସହଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି କରିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।[୧୨]

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଅଫିସ, ଯାହାକି ଏହାର ୧୩ଟି ଦରିଆ ପାରି ଅଫିସ ମଧରୁ ପ୍ରଥମ ଏବଂ ସର୍ବପୁରାତନ, ୧୯୫୨-୨୦୦୨ ମଧରେ ୪୫୦ ମିଲିୟନ୍ ଡଲାର ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ଆକାରରେ ଦେଇଛି ।[୧୩] ଭାରତରେ ଏହାର ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତି ପାଳନ ଅବସରରେ ଆୟୋଜିତ ସାମ୍ବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ର ଭାରତ ପ୍ରତିନିଧି କହିଥିଲେ ଯେ ଏହା ୨୨୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍‌ର ଶୁଭାରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ଯାହା ଏହାର

ସାଧାରଣ ବରାଦ ତୁଳନାର ଦୁଇଗୁଣ । ଏବଂ ଏଥିରେ ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ, ଓ ମହିଳାମାନଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖାଯାଇଛି । ''ଯେତେବେଳେ ପଚରା ଯାଇଥିଲା ଯେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ (ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ପାରମ୍ପରିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଠାରୁ)କ'ଣ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଜଗତୀକରଣ ଏବଂ ଉଦାରୀକରଣ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ଯୋଗୁଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବିସମତା ଯୋଗୁଁ କରାଯାଉଛି, ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାଠାରୁ ପଛକୁ ହଟିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ହିଁ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଏହା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ ଚିନ୍ତାର କାରଣ ହୋଇଛି । ସେଥିପାଇଁ, ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଯୋଜନାମାନ ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବଜାରଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟ କୁପରିଣାମକୁ ଭରଣା କରିବା ପାଇଁ ଏ ଦିଗରେ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ ପଦକ୍ଷେପ ଭଳି କାମ କରିବ ।''[୧୪]

ଏହା ହିଁ ହେଉଛି ବିଲକୁଲ୍ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ - ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବଜାର ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା କଥା ସେମାନେ କୁହନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ କିଛି ଛୋଟ ଛୋଟ ବହୁ ପ୍ରଚାରିତ ସୁରକ୍ଷା ଜାଲ ବସାଇ, ବଜାର ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଭାସିଯାଉଥିବା ଅଗଣିତ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ମଧରୁ କିଛି ହାତ ଗଣତିଙ୍କୁ ତା' ଦ୍ୱାରା ଛାଣି ଧରିବାର କଥା ହିଁ ସେମାନେ କୁହନ୍ତି ।

ଆହୁରି ମଧ, ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ ଯେ ସରକାରଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମ ଯେପରି ମୁକାବିଲା କରିବା ବାଟରେ ନଯାଏ । ''ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଅନେକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥା, ଆଦିବାସୀଙ୍କ ହିତ ଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଲଢେଇ କରିବା ଭଳି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଯେ ଆସିଯାଇପାରନ୍ତି, ଏକଥା ସ୍ୱୀକାର କଲାବେଳେ ସେ ମଧ କହିଥିଲେ ଯେ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ସରକାରଙ୍କ ସହ ମୁକାବିଲା ପନ୍ଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ । ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସରକାରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମର ପରିପୂରକ ଭାବେ ସହଯୋଗ କରିବା ।''[୧୫] ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ସମାଜର ବିଶେଷଭାବେ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ତିନୋଟି ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ବାଛିଛନ୍ତି - ସେମାନେ ହେଲେ ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ ଏବଂ ନାରୀ । ଭାରତୀୟ ସମାଜର ମୌଳିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନରେ, ଏହି ତିନୋଟି ଗୋଷ୍ଠୀ ପ୍ରମୁଖ ଅଂଶୀଦାର ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ପ୍ରକୃତରେ, ନିକଟ ଅତୀତରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଲଢୁଆ ସଂଗ୍ରାମ ଏହିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଗୁଡିକ ଅଲଗା ଅଲଗା ଭାବେ ବିଚାର କରି, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିକାର ଓ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ମାଧମରେ ଏହାର ସମାଧାନ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି କୁହେ । ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଅନୁଦାନ ଅର୍ଥ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାମାନଙ୍କ ଗମ୍ଭୀରତା ତୁଳନାରେ ନଗଣ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ, ଏହାର ପ୍ରୋଜେକ୍ଟମାନଙ୍କ ଫାଇଦା ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ମଧରୁ ଏକ ଛୋଟ କୁହାଳିଆ ଦଳ ପାଖକୁ ହିଁ ଯାଇଥାଏ । ଏହି

ସକ୍ରିୟ ଗୋଷ୍ଠୀଟି ହୁଏତ ନିଜର ସାଥୀ ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ ଏବଂ ନାରୀମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଏବଂ ସାମୁହିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ "ସରକାରଙ୍କ ସହ ମୁକାବିଲା ବାଟରେ" ଯିବାପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇଥାନ୍ତେ ! ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ଦଳିତ ଅଧ୍ୟୟନରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଚେୟାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାହେବ; ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ/ରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଥିବା ହିଂସା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ନାରୀମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଘରୋଇହିଂସା ଭଳି ପ୍ରଶ୍ନଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ; ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ସେମିନାର ମାନଙ୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ପରିଚିତି (Identity) ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ; କିନ୍ତୁ ଅବସ୍ଥା ଯେଭଳି ଅଛି ସେହିଭଳି ରହିଥିବ ।

ଟିପ୍ପଣୀ

୧. ପେଟ୍ରାସ୍ - "The Foundation and the CIA : A documented case of philosophic collaboration with the secret police" ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୧. w.w.w. rebellion org/ petras/english/ ford 010102.

୨. The culsured cold war The CIA and the world Arts and letters 2000 p. 139 quatod in pemas the ford foundation....

୩. ପେଟ୍ରାସ୍. ସେହି ବହିରେ

୪. ପେଟ୍ରାସ୍, ସଉଣ୍ଡର୍‌ଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରି ପୃ - ୧୪୦

୫. ବାଉଲ୍‌ସ, Ambassador's Report, 1954 ପୃ - ୭୯

୬. ଜର୍ଜ ରୋସେନ୍ - Western economists and eastern Socities Agents of change in South Asia 1950 1970.

ପି.ଜେ. ଜେମ୍‌ସଙ୍କ Voluntary Agencies The True Mission , ୧୯୯୩ ୧୧.୬୩.୬୭ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

୭. ରୋସେନ୍ - ଏସ. କେ. ଘୋଷ, Development Planning in India: Lumpendevelopment and Imperialism - 2002 (p.93)

୮. ବାଉଲ୍‌ସ, ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ

୯. ଏସ. କେ. ଘୋଷ, Development Planning.... ରୁ ଉଦ୍ଧୃତ (ଅଧିକ ବିବରଣୀ ପାଇଁ ପୃ, ୨୩-୩୪ ଦେଖନ୍ତୁ)

୧୦. ଜେମ୍ସ (ପୃ - ୬୯) (ରୋସେନଙ୍କ ଲେଖା ଉଦ୍ଧାର କରି)

୧୧. ଏସ. କେ. ଘୋଷ, Imperialism Tightening Grip on Indian.Agriculture, 1998 p - 24

୧୨. . ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍‌ର 'ଆଂଚଳିକ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସହଯୋଗ' ଦିଗଟି ଏ ଲେଖାରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇନାହିଁ । ଭାରତରେ ଏହା ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ: ଅନ୍ୟଦେଶମାନଙ୍କ ସହିତ ଭାରତର ସଂପର୍କ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମରିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିରାପତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସଂଗଠନ, ସେମିନାର, ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସହାୟତା ଦେଇ ଆସୁଛି । ଏହି ଗ୍ରାଣ୍ଟ ମାଧମରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ସରକାର ଭାରତର ବୈଦେଶିକ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସହିତ ଦେଶର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିରାପତ୍ତା ସଂସ୍ଥା ଗୁଡିକର ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଥିବା ଏହିଭଳି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗସୂତ୍ର ରଖାଯାଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ସ୍ଥିତ 'Institute for Peace & Conflict Studies' ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ସହାୟତାରେ ଭାରତର ନିରାପତ୍ତାର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଉପରେ ଏକ ତିନିବର୍ଷିଆ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ନେଇ ଗବେଷଣା କରୁଛି .. (କ) ନିରାପତ୍ତା ଭାବରେ ବେସାମରିକ ବିପଦ, (ଖ) ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତି ଆହ୍ୱାନ,(ଗ) ଭାରତରେ ନିରାପତ୍ତା ପ୍ରଶ୍ନ/ସମସ୍ୟା ଏବଂ (ଘ)ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ନିରାପତ୍ତା । ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଅନୁଦାନ ପାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ଜଣେ, ଏକ ଦୁଇ ବର୍ଷିଆ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରେ 'ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆରେ ଜାତୀୟ ନିରାପତ୍ତା ପାଇଁ ବିକଳ୍ପ Paradigms' ଉପରେ ଗବେଷଣା କରୁଛନ୍ତି ।

୧୩. w.w.w.fordfound.org/news/view_news_detail.efm? news_index = 63

୧୪. Emphasis added

୧୫. Hindu, 6/3/02.

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୨

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ ଆସୁଥିବା ଅର୍ଥ -

ଆସୁଥିବା ଅର୍ଥର ଉତ୍ସ ଗୁଡିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସ୍ୱଚ୍ଛ ନୁହେଁ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଢାଞ୍ଚା ଯେଉଁଭଳି, ଯେଉଁଠାରେ ଅନେକଗୁଡିଏ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ସ୍ୱଂୟ ଶାସିତ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି, ସେଠାରେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଉଥିବା ସମୁଦାୟ ଅର୍ଥର ପରିମାଣ ଠାବ କରିବା ପ୍ରାୟ ଅସମ୍ଭବ କହିଲେ ଚଳେ ।

(କ) ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସେକ୍ରେଟାରିଏଟ୍ ପାଇଁ ଅର୍ଥ -

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ କିଛି ଅର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ୱେବ୍ ସାଇଟ୍‌ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ତାଲିକା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା, ଯାହା କିଏ କେତେ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଦେଇଥାନ୍ତି ସେ ତଥ୍ୟ ଦିଏନାହିଁ :

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସହଯୋଗୀବୃନ୍ଦ - ୨୦୦୧

Droits et Democrate - କାନାଡାର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଏକ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍

ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍

ହେଇନରିଚ୍ ବୋଲ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ - ଜର୍ମାନୀର ଗ୍ରୀନ ପାର୍ଟି ଅଧୀନରେ ଥିବା ଏକ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ । ଗ୍ରୀନ ପାର୍ଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ଜର୍ମାନୀର ଶାସନ କ୍ଷମତାର ଅଂଶୀଦାର ଏବଂ ଏହାର ନେତା ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଯିଏ ଯୁଗୋସ୍ଲୋଭିଆ ଏବଂ ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ଯୁଦ୍ଧର ସକ୍ରିୟ ସମର୍ଥକ ।

ICCO - ନେଦରଲ୍ୟାଣ୍ଡ ସରକାର ଏବଂ ଇଉରୋପ ସଂଘ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥ ସହାୟତା ପାଉଥିବା ଚର୍ଚ୍ଚମାନଙ୍କ ଏକ ସଂଗଠନ ।

Le Monde Diplomatique

ଅକ୍ସଫାମ୍

RITS

ରିଓ ଗ୍ରାଣ୍ଡେ ଡୋ ସୁଲ୍ ରାଜ୍ୟ ସରକାର

ପୋର୍ତୋ ଆଲେଗ୍ରେ ମୁନିସିପାଲିଟି ସରକାର

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ୨୦୦୨ ସହଯୋଗୀ ବୃନ୍ଦ :

RITS, EED, CCFD, NOVIB, OXFAM GB, Centro Norte Sul, ACTION AID, ICCO, FUNDCAO, FORD, ରିଓ ଗ୍ରାଣ୍ଡେ ଡି ସୁଲ୍ ସରକାର , ପୋର୍ତୋ ଆଲେଗ୍ରେ ସରକାର, Procergs, World Forum for Alternatives.

(ଖ) ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅର୍ଥ

ପ୍ରକୃତରେ, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ଅର୍ଥର ପରିମାଣରୁ, ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ଆର୍ଥିକ ଭୂମିକା ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ଭୂମିକା ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ । କାହିଁକି ନା, ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଏବଂ ସେଠାରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ମଧ ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନେ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ , ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ୱେବ୍ ସାଇଟ୍‌ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିମ୍ନ ତାଲିକା :

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ ଏ ସଂପର୍କୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ (ଯାହା ଜଣାପଡେ ଏହି ତଥ୍ୟ ଚଳିତ ଅନୁଦାନ ଗୁଡିକୁ ହିସାବକୁ ନେଇନାହିଁ)

ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଅନୁଦାନ ଗୁଡିକ ଫୋର୍ଡର ‘‘ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ ଏବଂ ସଂସାଧନ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ’’ ର ଅଂଶ ବିଶେଷ ଭାବେ ଦିଆଯାଇଛି , ଯାହା ‘‘ସ୍ୱଳ୍ପ ଆୟ ବର୍ଗର ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ, ପ୍ରାକୃତିକ, ସାମାଜିକ ଏବଂ ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ, ଅନ୍ୟାୟ ଏବଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ ’’ ।

ସଂସ୍ଥା : ବ୍ରାଜିଲୀୟ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସଂଘ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ୨୦୦୩ର ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ପାଇଁ - ଯେଉଁଠାରେ ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି ମାନେ ପ୍ରଚଳିତ ଜଗତୀକରଣ ଧାରାର, ମାନବ ଅଧିକାର ଓ ନିରନ୍ତର ବିକାଶ ଆଧାରିତ, ସାମାଜିକ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବେ ।

ଅବସ୍ଥିତି : ବ୍ରାଜିଲ୍

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଶାନ୍ତି ଓ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ

ୟୁନିଟ୍ : ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି

ବିଷୟ : ସିଭିଲ ସୋସାଇଟି

ପରିମାଣ : ୫,୦୦,୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର

www.fordfound.org/grantsdb/viewgrant detail.cfm ? grant id=106054

ସଂସ୍ଥା : ବ୍ରାଜିଲୀୟ ଏନ୍.ଜି.ଓ. ସଂଘ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ବ୍ରାଜିଲର ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେଠାରେ, ଜାନୁୟାରୀ ୨୦୦୧ରେ ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ଆୟୋଜନ କରିବା ପାଇଁ ସହାୟତା ।

ଅବସ୍ଥିତି : ବ୍ରାଜିଲ୍

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ

ୟୁନିଟ୍ : ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି

ବିଷୟ : ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି

ପରିମାଣ : ୧,୦୦,୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର

www.fordfound.org/grantsdb/viewgrant detail.cfm ? grant id= 107383

ସଂସ୍ଥା : ବ୍ରାଜିଲ ଓ ଏନ୍.ଜି.ଓ ସଂଘ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମୟରେ" ମାନବିକ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ " ବିଷୟ ଉପରେ ସେମିନାର ଆୟୋଜନ ପାଇଁ ।

ଅବସ୍ଥିତି : ବ୍ରାଜିଲ୍

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ

ୟୁନିଟ୍ : ମାନବିକ ଅଧିକାର

ବିଷୟ : ମାନବିକ ଅଧିକାର

ପରିମାଣ : ୪୦,୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର

www.fordfound.org/grantsdb/viewgrant detail.cfm ? grant id= 112616

ସଂସ୍ଥା : ବ୍ରାଜିଲୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ସୁରକ୍ଷା ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ Pan - Amazonian Social Foru ରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ବହୁ ମାଧମ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ ଅଭିଯାନ
ଅବସ୍ଥିତି : ବ୍ରାଜିଲ୍
କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ସଂସାଧନ ବିକାଶ ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ
ୟୁନିଟ୍ : ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ
ବିଷୟ : ପରିବେଶ ଏବଂ ବିକାଶ
ପରିମାଣ : ୩୦,୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର
www.fordfound.org/grantsdb/viewgrant detail.cfm ? grant id= 106056

ସଂସ୍ଥା : ଫେମିନିଷ୍ଟ ଷ୍ଟଡିଜ୍ ଏବଂ ସହାୟତା କେନ୍ଦ୍ର
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ସମ୍ମିଳନୀ ସମୟରେ ମୌଳବାଦ ତତ୍ତ୍ୱ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯାନ ସଂଯୋଜନା କରିବା ।
ଅବସ୍ଥିତି : ବ୍ରାଜିଲ୍
କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ
ୟୁନିଟ୍ : ମାନବିକ ଅଧିକାର
ବିଷୟ : ମାନବିକ ଅଧିକାର
ପରିମାଣ : ୬୫,୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର
www.fordfound.org/grantsdb/viewgrant detail.cfm ? grant id= 113190

ସଂସ୍ଥା : Internews Interactive , Inc.
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ଆର୍ଥିକ ମଂଚର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଯୋଗାଇ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଟେଲିଭିଜନ୍ ଏଜେନସି Article Z ଏବଂ Bridge Initiative on Globalisation ଙ୍କୁ ସହାୟତା

ଅବସ୍ଥିତି : ସାନ୍ ରାଫେଲ୍ , CA

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଶାନ୍ତି ଏବଂ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ

ୟୁନିଟ୍ : ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ.ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି

ବିଷୟ : ସିଭିଲ୍ ସୋସାଇଟି

ପରିମାଣ : ୧୫୩,୦୦୦ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର

www.fordfound.org/grantsdb/viewgrant detail.cfm ?grant id= 106245

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଗଣମାଧ୍ୟମ କେନ୍ଦ୍ର (Media Centre) କୁ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଉଥିବା ସଂସ୍ଥାଗଣ :

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଗଣମାଧ୍ୟମ କେନ୍ଦ୍ର ହେଉଛି ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନର ଆଉ ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ, ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା । (ଉସ : http: //web.inter. nl.net/ users/Paul.treanor/esf.html) Ciranda ନାମରେ 'ସ୍ୱାଧୀନ' ଗଣମାଧ୍ୟମ କେନ୍ଦ୍ରକୁ Le Monde Diplomatique ଏବଂ IPS (Inter Press Services) ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରୁଥିବାବେଳେ ଖୋଦ୍ IPS କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସଂସ୍ଥାମାନେ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଥାନ୍ତି

* Canadian International Deveoement Agency (CIDA)
* Carl-Duisberg-Gesellschaft-CDG (Germany)
* Charles Stewart Mott Foundation (USA)
* Danish Ministry of Foreign Affairs
* European Commission
* Finish Ministry of Foreign Affairs
* Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)
* Ford Foundation (USA)
* Friedrich-Ebert-Stiftung FES (Germany)
* German Ministry for Economic Development and Cooeration (BMZ)
* Group of 77, G77

* International Labour Organisation (ILO)
* Italian Ministry of Foreign Affairs
* John D. & Catherine T. MacArthur Foundation (USA)
* Netherlands Ministry of Foreign Affairs
* Netherlands Organisation for International Development Cooperation, NOVIB
* North South Centre (Council of Europe)
* Norwegian Agency for Development- NORAD
* Norwegian Ministry of Foreign Affairs
* Student Union, Helsinki University
* Swedish International Development
* Cooperation Agency- SIDA
* U.N. Children's Fund - UNICEF
* U.N.Development for Women - UNIFEM
* U.N.Development Programme - UNDP
* UNESCO
* U.N. Environment Programme - UNEP
* U.N. Population Fund - UNF
* W.Alton Jones Foundation (USA)

ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉତ୍ସ

ପୋର୍ଟୋ ଆଲେଗ୍ରେର ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ନିର୍ବାଚିତ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଏହି ମଂଚର ଲକ୍ଷକୁ ଆଗେଇ ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ 'ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନେଟ୍‌ୱାର୍କ ' ଗଠନ ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । ୟୁରୋପୀୟ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟର ଫ୍ରାନ୍‌ସିସ ଉର୍‌ଟଜ୍ (United Left ର Chairperson) ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ, 'ଏହି ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟିୟ ନେଟୱାର୍କ, ଅର୍ଥ ଆୟୋଜନ ଦାୟିତ୍ୱ ସମେତ, ସମସ୍ତ ବୈଷୟିକ ଦିଗର ସଂଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟର ଦାୟିତ୍ୱ ଇଉରୋପୀୟ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ନେବା ବିଷୟରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା ।''

ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗ କେଉଁସ୍ତରରେ ରହିଛି ତାହା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ସ୍ଥିତ ' Funders Network on Trade & Globalisation

(FNTG) ର ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍‌ରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ନିମ୍ନ ପାରାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ :

''ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚକୁ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ସମ୍ମିଳନୀ : ଜୁନ୍ ୧୨, ୨୦୦୨ରେ ନିଉୟର୍କଠାରେ ଫୋର୍ଡ ଫାଉଣ୍ଡେସନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ ଆୟୋଜନ ପାଇଁ FNTG ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ (ଫୋର୍ଡ ଏବଂ Veatch ସହ ମିଶି) ଏବଂ ସହଯୋଗ କରିଆସିଛି । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ, ଯେଉଁଠି ୬୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ (ଉଭୟ ନିଉୟର୍କ ଏବଂ ବାହାରୁ) ବିଶ୍ୱ ସାମାଜିକ ମଂଚର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱଆରୋପ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ବାହାରର ଅନୁଦାନ ପ୍ରାପ୍ତ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର ଏହି ବାର୍ଷିକ ମଂଚରେ ଯୋଗଦାନକୁ ସହଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ସମତା ଭିତ୍ତିକ ନିରନ୍ତର ବିକାଶ ର ବିକଳ୍ପ ଗଢିବାପାଇଁ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଇଥିଲା ।''[୩]

ଟିପ୍ପଣୀ

1. www.forumsocialmundial.org.br/main.asp?idmenuis=2&cdlanguage =2
2. " How Not to Fight Globalisation ?" ଆଲାନ୍ ବେନ୍‌ଜାମିନ୍, ଦି ଅର୍ଗାନାଇଜର,

   www. theorganiser. org/to/to
3. www.fntg.org/about/services.html